

PROSVETNI DELAVCI

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

LJUBLJANA, 8. JUNIJA 1973
LETO XXIV. ŠTEVILKA 11

SPORAZUMEVANJE PO NOVM

PRAVICE IN MOŽNOSTI

Osrednja točka razprave je postala v zadnjih dveh letih že kar standardna: samoupravni sporazumi o razporejanju dohodka in osebnih dohodkih. Na seji predsedstva republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti, ki je bila 1. junija v Ljubljani, govorili o zakonskem osnutku, ki ga je pripravil izvršni svet. Novi osnutek ZAKONA O SAMOUPRAVNEM SPORAZUMEVANJU IN DRUŽBENEM DOGOVARJANJU O MERILIH ZA RAZ-

POREJANJE DOHODKA IN ZA DELITEV SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE naj bi bil nov temelj za urejanje te pomembne, pa tudi zamotane problematike. Povabljeni so bili vsi predstavniki skupnih komisij za samoupravno sporazumevanje s področja družbenih dejavnosti. Po večurni živahni razpravi, ki je prispevala vrsto predlogov za dopolnitev in spremembe besedila, je predsedstvo z osnutkom soglašalo.

Razumljivo je, da so razpravljavci v razpravi tako zavzeto sodelovali, saj gre za ljudi, ki se s to problematiko že zelo dolgo ukvarjajo in jo dobro poznajo. Prav tako pa tudi ne preseneča, da so se v njihovih besedah porajali pomisleki in dvomi: Kako se bomo sporazumevali po novem? Ali se bomo hitreje približali cilju: nagrajevanju po delu in stvarnih uspehih? Bomo laže objadrali številne čeri (saj smo v družbenih dejavnostih pravkar trdo naselili)?

Prve samoupravne sporazume smo začeli pripravljati pred dvema letoma. Sedaj postajajo že zgodovina in začenjamo torej znova. Smo v čem temeljito pogrešili ali pa je splošni družbeni razvoj tako nagel, da sprejete rešitve v dveh letih zastarijo? Morda je vsaj delni odgovor v novem (precej obsežnem) osnutku in v (še bolj obsežni) utemeljitvi.

V čem so glavne novosti?

Kot je poudarjeno v obrazložitvi, je politično izhodišče novega zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke v ustreznih sklepih CK ZKS, ki govore o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih odnosov pri nas. Hkrati gradi na novih načelih, ki jih uveljavljajo ustavna dopolnila in ki zadevajo družbenoekonomski položaj delovnega človeka. Po teh načelih pa imajo delavci neodtujljivo pravico, da s svojim delom pridobivajo dohodek in da o njem v različnih oblikah združenega dela tudi resnično in povsem

(Nadaljevanje na 2. strani)

Izobraževanje učiteljev

Že nekaj let poskušamo vpeljati razne oblike izobraževanja učiteljev, toda pogosto se zgodi, da se ustavimo pri denarju in ljudeh, ki naj bi izobraževanje vsebinsko izpeljali. V tem šolskem letu pa opažamo, da se je izpopolnjevanje bliskovito razmahnilo, včasih tudi na škodo rednega šolskega dela, ki konec koncev tudi vzgaja. Vtis imam celo, da se obnašamo kot splasena postrv. Mogli bi reči, da želimo nadomestiti, kar smo doslej zamudili.

Mislím, da bi morali vnesti v izobraževanje učiteljev red in smiselnost, zato ne bo odveč, če bom povedal nekaj kritičnih misli in predlogov.

Izobraževanje učiteljev lahko razvijamo v treh smereh: družbenopolitično izobraževanje učiteljev, strokovno izpopolnjevanje in pedagoško izobraževanje.

Razumljivo je, da moramo pri organizaciji izobraževanja upoštevati določena načela: celovitost, stalnost, motiviranost in odvisnost. To pomeni, da vpeljujemo vse tri vrste v enakih časovnih presledkih, upoštevajoč pri tem tudi pouka proste dneve, in da motiviramo učitelja s primernim materialnim in družbenim vrednotenjem pedagoškega dela.

Poglejmo vsebino (program) posameznih vrst izobraževanja!

Družbenopolitično izobraževanje: naša družbena pot, marksistična misel, filozofija, socializem kot svetovni proces, protislovja v našem samoupravnem socializmu itd. Pedagoški delavec naj se vključi v družbenopolitično dogajanje, kar je pogoj, da bo naše življenje primerno živel in vrednotil. Šola in pedagoška služba pa naj še naprej skrbita za občasne informacije o družbenem razvoju.

Strokovno izpopolnjevanje: spoznavanje in spremljanje novosti v posameznih vedah, interdisciplinarni spoznanja, druga in tretja stopnja študija itd. To izpopolnjevanje naj še naprej usmerjajo strokovni aktivni in zavod za šolstvo, saj gre predvsem za novosti na strokovnem področju, torej za spremembe v učnem predmetu.

Pedagoško izobraževanje: nove učne poti, sodobna učna tehnologija, novosti v pedagoški teoriji in praksi itd. Pedagoško izobraževanje je naloga zavoda za šolstvo, ravnatelja in pedagoških delavcev, saj je skrb za duhovno rast odvisna predvsem od poklicnega etosa in erosa. Kaj pomaga, če so vse oblike in vrste izobraževanja stalne in primerne, pa ljudje, ki naj bi vdihnili življenje v nova spoznanja, nergajo, čeprav opravljajo delo, ki so ga izbrali po svoji volji.

Uspeh izobraževanja je odvisen tudi od zunanje motivacije. Opažamo, da se znanje še vedno premalo ceni, da je pedagoško delo le eno od navadnih opravil v družbi, ki celo obremenjuje družbeni in osebni standard ljudi.

Res je, da je potrebno nenehno družbenopolitično in strokovno izpopolnjevanje pedagoških delavcev, res pa je tudi, da bo brez pedagoške izobrazbe naše delo bolj stvar posluha, spretosti in rutine kot pa ustvarjalnost z mladim človekom. Zaskrbijoče je, da se malo pogovarjamo o pedagoški usposobljenosti ljudi, ki se posredno ali neposredno ukvarjajo s pedagoškimi problemi in organizacijo vzgojnega dela, pa tudi o pedagoški metodični pripravljenosti neposrednih pedagoških delavcev. Najbolji porok za dobro pedagoško delo je didaktično-metodična, psihološko-pedagoška in pedagoško-sociološka izobrazba. Razumljivo je, da moramo spremljati tudi pedagoški tisk v celoti. Kako žalostno je, če na strokovnem izpitu, ki naj bi bil preizkus družbenopolitične zrelosti, strokovne in pedagoške razgledanosti, kandidat komaj kaj ve o strokovnem stiku s svojega področja. Odsotna je individualna skrb za pedagoško rast, zato je odsotna tudi pedagoška misel v našem vzgojnem procesu!

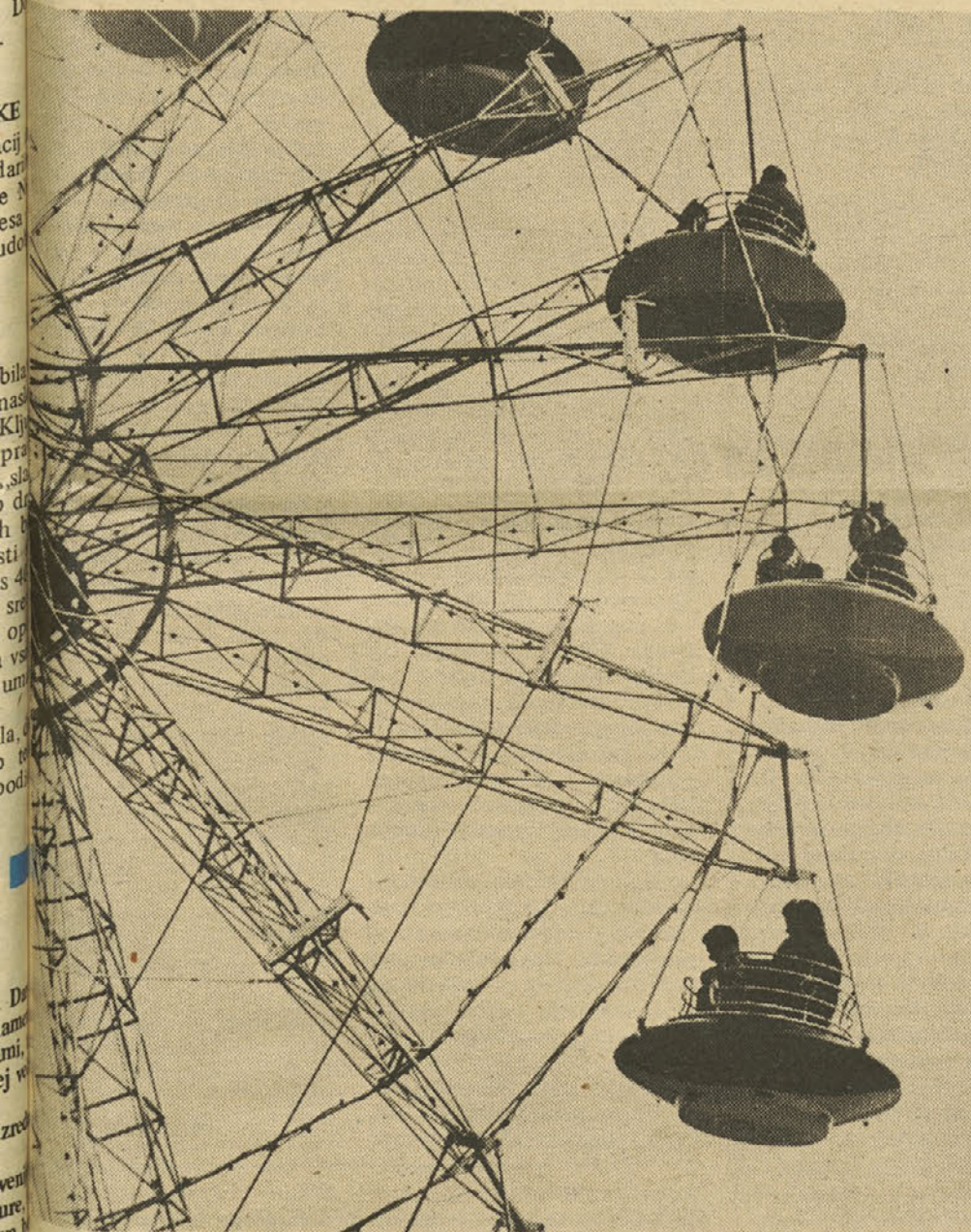
MILAN MARUŠIČ

VZTRAJANJE

Protesti prosvetnih delavcev razčlenjujejo materialni položaj tega stanu in vse pogostejše nosijo v sebi predloge za temeljne in daljnoročne rešitve. Perspektiva ni več samo v intervenciji države — ki se vse preveč obotavlja, da bi karkoli ukrenila. Prosvetni delavci sami iščejo rešitve, razpravljajo v aktivih Zveze komunistov, v okviru občin in družbenih organizacij.

Prosvetni delavci vztrajajo na svojih stališčih, saj so ta preizkušena v vsakdanjem delu in potrjena v življenju. Logično je, da razprave o delu, o napredku šolstva nujno nosijo v sebi tudi vprašanje mladih kadrov in materialnega položaja. Teh dveh postavk ne more ločevati nihče — seveda če mu je za napredovanje šolstva in ne le za osebno napredovanje.

(Nadaljevanje na 11. strani)

Pod nebom — Boris Kokolj, foto krožek os. šole Litija. Prejel je pohvalo na Pionirskem fotu v Kočevju

ZDRAVLJENJE PO OBROKIH

V informaciji, ki jo je lani pripravil republiški zavod za šolstvo, smo prvič dobili natančne podatke o šolanju otrok v SR Sloveniji, ki imajo starše na začasnem delu v tujini. Ob koncu so nam sestavljali postregli še z vrsto predlogov o tem, kako naj bi pripravili tiste starše, ki imajo devize raje kot svoje otroke, do tega, da bi bolj skrbeli za otrokovo šolanje in vzgojo.

Te sklepe so podprle vse naše družbeno-politične organizacije in skupščina SRS, slišati pa je bilo pripombe, da bi morali zvedeti kaj več tudi o otrocih, ki so jih starši vzeli s seboj na tuje. Kako je z njihovo vzgojo in izobraževanjem? O tem je pred nedavnim razpravljal odbor za kulturo in prosveto republiškega zbora slovenske skupščine, jugoslovanski zavod za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj pa je pripravil o teh problemih zajetno študijo. Iz te povzemamo nekaj podatkov in ugotovitev.

O prvem problemu — o otrocih, ki so jih starši pustili doma, je bilo že zelo veliko razprav tudi na sestankih organov SZDL in sindikatov. Skrb za izobraževanje otrok v tujini ni ostala na stranskem tleh, pa vendar ugotavljajo, da

se tudi tega reševanja nismo lotili dovolj organizirano in učinkovito. Naša družba je storila premalo, da bi vplivala na izobraževanje in oblikovanje tistega dela mladine, ki se šola v drugih državah pod zelo različnimi vplivi in okoliščinami.

Po podatkih, s katerimi računajo v medrepubliški strokovni skupini za vprašanja izobraževanja otrok naših delavcev na začasnem delu v tujini, domnevajo, da je v državah zahodne in severne Evrope okrog 35.000 do 40.000 jugoslovanskih otrok v šolski dobi. Dopolnilnega pouka jih je deležno le 6.105 ali okoli 15 %.

ZASILNO REŠEVANJE

Komisija za zunanjo politiko in mednarodne osnove skupščine SR Srbije je na podlagi poročil, ki so jih podale medrepubliške parlamentarne delegacije, ki so obiskale delavce na začasnem delu, ugotovila, da je redno šolanje otrok jugoslovanskih delavcev v tujini hudo improvizirano. Redno se šola le malo otrok, še manj pa jih ima

dopolnilni pouk iz skupine nacionalnih predmetov. Ni dovolj učiteljev, manjka učbenikov in drugih pripomočkov. Z nacionalnega vidika je veliko huje zato, ker so prav otroci iz tujine najbolj izpostavljeni tujim vplivom. Posledice nerednega in nepopolnega šolanja in tujem okolju pa se bodo najmočnejše pokazale šele po vrnitvi otrok v domovino. Komisija meni, da je treba konkretno ukrepati in določeno opredeliti pristojnosti in odgovornosti za organiziranje in financiranje dopolnilnega pouka. Pridobiti je treba strokovno usposobljene in moralno — politično neoporečne učitelje, poskrbeti za reševanje njihovega materialnega položaja, za izdelavo predmetnika in učnega načrta, zadostnega števila učbe-

OB PRAZNIKU LJUBLJANSKE PEDAGOŠKE AKADEMIJE

NA PRAGU PETINDVAJSETIH

Bogat šopek umetelno razporejenih rož je zbujal občudovanje. Čedna bronasta značka je prikazovala star stiški dvorec iz 17. stoletja — „matično“ stavbo ljubljanske pedagoške akademije. Na platnicah zbornika, ki so ga razdelili na slovesnosti 26. maja v klubu poslancev, sta bili natisnjeni letnici: 1947 — 1972. Vanj je dr. Aleksandra Komhauserjeva zapisala: „Pedagoška akademija v Ljubljani slavi petindvajset let. Trdo delo, ki jo je pripeljalo od skromnih začetkov do pomembne vloge na področju vzgoje in izobraževanja, dovoljuje ob tem jubileju ponosen pogled na četrstoletno tradicijo. Skozi delo tisoč učiteljev, ki jih je oblikovala, se pedagoška akademija pridružuje nosilcem našega družbenega razvoja. Zato je prav, če njenim ustvarjalcem te dni s čestitkami in zahvalo stisnemo roko! In z dobrimi željami za naprej, kajti vzgoja in izobraževanje postajata v naši socialistični družbi temelj dela, napredka in odnosov med ljudmi.“

Toda jubilej ni samo praznik. To je priložnost za kratek postanek; za to, da se tisti, ki delajo na zavodu, za trenutek ustavijo in ozro na prehojeno pot. Da spomnijo prišlece na trde začetke, razmislijo o svojem sedanjem delu in se poskušajo prodorno zazreti v prihodnost.

Leopold Petauer je eden tistih treh profesorjev pedagoške akademije, ki delajo na tem zavodu že od njegovega rojstva. Po stroki je zgodovinar, zato je na proslavi v zgoščenem sestavku podal historiat te pedagoške hiše: od tistega 4. julija 1947 ko je bila z odločbo vlade LRS ustanovljena v Ljubljani višja pedagoška šola, ki so jo prilicale v življenje potrebe po šolanju učiteljev za nižje gimnazije. Na šestih skupinah je bilo prvo leto vpisanih 75 rednih in 498 izrednih študentov. Leta 1963 — v zadnjem letu obstoja VPS, ki se je nato preimenovala v pedagoško akademijo, je bilo v obeh letnikih vpisanih že 282 rednih študentov.

Pedagoška akademija — se je organizacijsko razraščala, uvažala študij novih predmetov, širilo pa se je tudi število splošnih predmetov, zlasti pedagoških.

Posebnost, ki jo lahko z zadovoljstvom ugotavljajo — in loči to šolo od drugih višješolskih in visokošolskih zavodov — je, da je več kot polovica njenih študentov iz delavskih in kmečkih družin.

Profesor Petauer je v svojem govoru spomnil še na številne težave, ki so ovirale delo te višje šole: na pomanjkanje denarja, učnega, upravnega in tehničnega osebja in na delovne pogoje. Ko je opozoril na prostorsko stisko, je dejal, da je ljubljanska pedagoška akademija, ki ima skoraj polovico oddelkov za predmetne skupine „raztresenih“ po Ljubljani, „brezkonkurenčen primer razkosnega učno vzgojnega zavoda republiškega pomena“.

KDAJ POD SKUPNO STREHO?

Sednji direktor ljubljanske pedagoške akademije Branko Božič je v zborniku posebej opozoril na željo po novi stavbi. Nova zgradba pedagoške akademije bi pomenila premik v oblikovanju slovenskega učitelja. V njej bi lahko zaživele vse vsebinske in organizacijske delovne oblike. Izdelan je že program razvoja za gradnjo nove stavbe pedagoške akademije, ki naj bi jo postavili do leta 1975, in sicer:

— v letu 1973 izdelavo novih idejnih načrtov (potrebno: 1.300.000 din)

— v letu 1974 izdelavo načrtov in odkup zemljišč in nepremičnin. (potrebno: 5.000.000 din)

— v letu 1975 začetek gradbenih del (I. faza) v skupnem znesku 5.000.000 din.

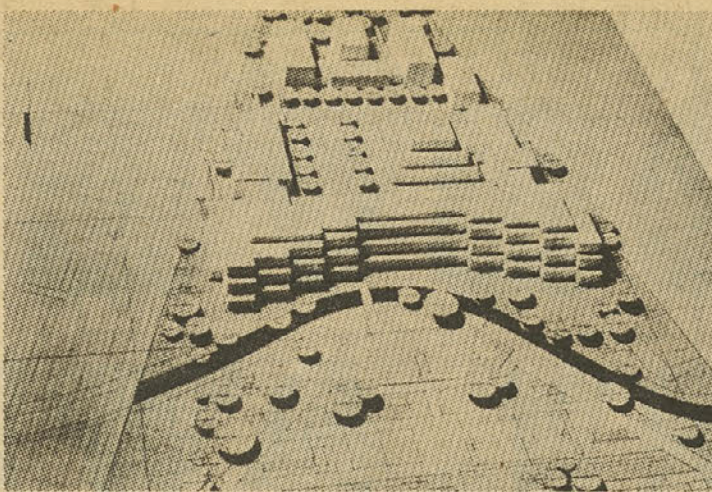
Iz leta v leto ostaja pri željah in načrtovanjih. Ali bo mogoče ob jubileju, ko poslušamo hvalnice jubilarke, najti tistega, ki bo pripravljen dati poleg besed tudi denar?

Na pedagoški akademiji je dobilo v 25 letih diplome približno 3000 študentov. V teh letih je večkrat spremenila svojo organizacijsko podobo, šele sedaj pa postaja vsebinsko enotna ustanova, ki izobražuje učitelje za razredni in predmetni pouk za delo v osnovni šoli, različnih zavodih za prizadeto mladino, vzgojitelje v dijaških domovih in učitelje nekaterih predmetov v poklicnih šolah. Zaradi hudega pomanjkanja kvalificiranih učiteljev ima akademija zelo razvejan sistem izrednega študija. V Novi Gorici in Novem mestu je ustanovila tudi dislocirana oddelka za redni študij učiteljev za razredni pouk. Predvidevajo, da se jima bo v prihodnjem šolskem letu pridružil še oddelek v Kopru. Sodeluje s sorodnimi institucijami — pedagoško akademijo v Mariboru in na Reki ter drugimi jugoslovanskimi pedagoškimi akademijami, s katerimi rešuje mnoga skupna vprašanja študijskih programov in nadaljnega razvoja.

Na zadrego, ki jo občutimo glede koncepta šolstva nasploh in kadra šol še posebej, je na letošnji slovesnosti opozoril predsednik prosvetno-kulturnega zbora slovenske skupščine Miloš Poljanšek in dejal:

„Krivično bi bilo, če bi tovrstne težave očitati samo šoli. To je širši družbeni problem. Kadrovske šole so med prvimi, ki jim je družba dolžna pomagati pri razreševanju njihove problematike — ne samo vsebinsko. Pomagati jim mora tudi materialno tako, da bo zagotovljeno boljše delo... V zadnjem času se pojavlja v naših ljudeh, ki se ukvarjajo z vzgojno-izobraževalnim področjem, malodušje. Razmislijo o tem, ali je pedagoško delo primerno stimilirano. Smo v obdobju intenzivnega preoblikovanja zvezne in republiške ustave. V teh pa je zapisano, da je treba med delom v družbenih dejavnostih in neposrednim delom vzpostaviti enakopravnost. In če je tako v ustavi zapisano, je naša dolžnost, da to tudi uveljavimo. Ne predajajmo se resignaciji, temveč storimo vse, da bo delo v tem poklicu v redu nagajevano, da bomo dobili kadre, ki so pogoj za delo.“

MARJANA KUNEJ

VIZIJA — maketa prihodnje pedagoške akademije v Ljubljani

Svečano

Na slovesnosti ob praznovanju 25-letnice so podelili diplome 58 rednim in 59 izrednim diplomantom pedagoške akademije, ki so diplomirali v novembrskem in februarjem roku tega šolskega leta.

Akademija je ob jubileju izrekla zahvalo profesorjem, ki so velik del življenja in dela posvetili temu višješolskemu zavodu. Predsednik sveta akademije dr. Leon Žlebnik je podelil priznanja 15 učiteljem in drugim delavcem akademije.

Že nekaj let nagrajujejo tudi najbolj prizadevne in uspešne delavce akademije. Letos so bili nagradjeni: Branko Prekoršek, Slavko Mihelčič, Ljudmila Koprol-Gasperut, Fedora Umek in Anton Oblak, od zunanjih sodelavcev pa dr. Stane Mikuž, Leopold Bregant in Albin Podjavoršek.

Predstavljamo letošnje nagrajence:

Prof. Branko Prekoršek, znani biolog in botanik, je napisal vrsto odličnih razprav in člankov. Svoje obsežno znanje, sistematičnost in zavzetost posreduje že vrsto let študentom — v uresničenih učilnicah PA in na ekskurzijah.

Prof. Slavko Mihelčič član kolektiva pedagoške akademije — skupine za glasbo, je bil izredno aktiven ne samo v predavalnici, temveč tudi na raznih tečajih, seminarjih in predavanjih. V njegovem delu se zrcalijo natančnost in načrtnost, ter ljubezen do glasbe — posebno zborovske; zato je znal navdušiti slehernega študenta za glasbeno umetnost. Pomemben je tudi kot skladatelj, saj je napisal vrsto zborovskih skladb.

Inž. Ljudmila Koprol — Gasperut že deset let prizadevno in požrtvovalno poučuje študente, sodeluje pri seminarjih za permanentno strokovno izobraževanje učiteljev akademije, pomaga pri organizaciji in izvedbi simpozijev in kongresov, pri akcijah za približanje kemijske znanosti mladim. V domači in tuji strokovni literaturi je bilo objavljenih že več njenih prispevkov, sodeluje pa tudi pri projektu za programirani pouk naravoslovja in pri raziskavah naravnih substanc-alkaloidov.

Prof. Fedora Umekova dela na ljubljanski pedagoški akademiji 17 let, in sicer strokovno ter v samoupravnih organih. Sedaj je predstojnica oddelka za humanistične in umetnostne vede in predstojnica skupine za angleški jezik. Z vztrajno energijo in odločno voljo je postavila trdne temelje za uspešno rast in razvoj angleškega oddelka. Nenehno išče novih poti, kako olajšati študentom študij, seveda ne na račun kakovosti. Njen glavni smoter je izoblikovati kvalitetne, strokovno in metodsko dobro usposobljene učitelje angleščine.

Prof. Anton Oblak, geograf, večer praktik in izpiljen metodik, teži v svojem pedagoškem snovanju k čim večji nazorosti geografskega pouka. Njegova metodološko nazorna spodbuda ga je privedla do večkratnega novatorstva na področju učnih sredstev, s katerimi je obogatil geografske kabinete; je pa tudi soavtor več učbenikov in skript za geografijo. Pripravil je vrsto projekcijskih kompletov za pouk geografije in sodeloval pri sestavljanju več šolskih atlasov.

Dr. Stane Mikuž, redni profesor na ljubljanski univerzi — za zgodovino umetnosti, že nekaj let uspešno predava kot zunanji sodelavec na oddelku za likovno vzgojo in oddelku za zgodovino pedagoške akademije. S svojo široko strokovno razgledanostjo in ljubeznijo do velikih umetnostnih obdobj ter z znanstvenim poglavljanjem v pretekla domača likovna obdobja je znal študente PA navdušiti za lepoto umetnostnozgodovinskega študija.

Prof. Leopold Bregant sodeluje s pedagoško akademijo v Ljubljani že od leta 1957 — kot zunanji sodelavec na oddelku za specialne pedagoge in vzgojitelje v domovih. Njegova predavanja so prežeta s sodobnimi psihološkimi spoznanji in osvežena s prakso. V njih daje študentom možnost, da kritično presojuje različne psihološke probleme in možnosti za različne pristope terapevtskega obravnavanja otrok in mladostnikov z MVO.

Prof. Albin Podjavoršek je široko razgledan in usposobljen strokovnjak. Njegovo publicistično in pedagoško — psihološko strokovno delo je bilo zelo uspešno. Svoje številne sestavke je objavljaval v stanovskih in strokovnih pedagoških glasilih in revijah. Leta 1958 je prejel dve nagradi sklada Borisa Kidriča za temo o rehabilitaciji invalidov in o vprašanju razvojno prizadetih otrok pri nas. Zaslužen je tudi kot pionir modernega poklicnega usmerjanja. Na ljubljanski akademiji je delal najprej kot profesor — zunanji sodelavec ortopedagogike psihično prizadetih, zatem je pomagal kot učitelj pedagoške psihologije in zadnji dve leti kot predavatelj pedagogike.

Iskrene čestitke!

Pravice in možnosti

(Nadaljevanje s 1. strani)

odločajo. Prav glede tega pa je po sedanjem zakonu še zelo močna vloga „zunanjih delavnikov“ oziroma države. Z veljavna družbenima dogovoroma, ki sta ga za področje družbenih dejavnosti sklenila izvršni svet in Zveza sindikatov, za področje gospodarstva pa še gospodarska zbornica SRS, so namreč dokaj določeno predpisana merila za oblikovanje osebnih dohodkov (KOD za kvalifikacijske skupine, zgomnje meje osebnih dohodkov, načela za valorizacijo itn.). Končna odločitev o sporazumih je v rokah verifikacijske komisije (na račun le-te je tudi v šolstvu dovolj hude krvi).

BREZ „BLAGOSLOVA“

Glede vsega, o čemer smo govorili, naj bi novi zakon prinesel temeljito sprostitev: ne predvideva namreč nobenih določenih meril, po katerih je treba oblikovati osebne dohodke, delovne organizacije s posameznih področij se sporazumevajo svobodno in dokončno ter same med seboj usklajujejo samoupravne sporazume — brez kakršnegakoli „blagoslova od zunaj“.

Razumljivo je, da morajo pri tem upoštevati načela dobrega gospodarjenja (najbolj poenostavljeno povedano) in se ravnati po splošnih smernicah o gibanju osebnih dohodkov, ki jih z resolucijo o družbeno-ekonomskem razvoju za vsako leto začrta republiška skupščina.

Naslednja pomembna novost je v tem, da podlaga za kalkulativne osebne dohodke delavcev niso več kvalifikacijske kategorije, temveč posamezni poklici ali skupine poklicev. S samoupravnimi sporazumi je treba določiti, kateri poklici so značilni za posamezne dejavnosti in opredeliti tiste sestavine, ki so pomembne za njihovo poenoteno vrednotenje. Prav tako je treba s sporazumi določiti merila za uspešnost dela in gospodarjenja in pri tem upoštevati pogoje za pridobivanje dohodka. Tako bodo osebni dohodki odvisni od stvarne poslovne uspešnosti organizacije združenega dela. Hkrati pa je treba višino osebne dohodke in obseg drugih pravic določiti tako, da bosta delavcu zagotovljeni socialna varnost in stabilnost.

Osnutek je zelo splošen in načelen, zato bo gotovo razočaran tisti, ki je ob novem zakonu pričakoval bolj določne napotke o merilih, po katerih naj bi se oblikovali osebni dohodki. Po mnenju predlagateljev bi namreč vsaka konkretizacija pomenila nedopustno poseganje v ustavne pravice delavcev oziroma organizacij združenega

dela. Ob tem pa se gotovo raja več različnih mnenj, sebnost za družbene dejavnosti ki ne pridobivajo dohodkov tržnih zakonitostih (večkrat prava uganka, po katerih zakonitostih ga pridobivajo) in katerih ni mogoče neposredno meriti poslovne uspešnosti, saj je z družbenim dogovorom načelno določeno, da pripadajo delavcem v družbenih dejavnostih za enako delo približno enak osebni dohodek kot v gospodarstvu. Česa po-nega po novem ni pričakovati, ker osnutek nikjer ne naznačuje specifičnega položaja družbenih dejavnosti. Po mnenju razpravljalcev bi bilo to vendarle potrebno, saj že sedanje razlike kažejo, da enakopravno vrednotenje vseh dejavnosti nikakor samo po sebi umevno.

SISTEMSKO REŠEVANJE

Predsednik republiškega bora Vinko Kastelic je v uvodu ma poudaril, da gre ob novem zakonu za dolgoročno in sistemsko urejanje družbeno-ekonomskega položaja delavcev, da zato ne bi bilo smiselno, se razprava osredotoči na nutne tegobe.

Mimo teh pa vendarle ni povod zanjo je bila odločitev vršnega sveta, da dovoli osnove gospodarskim organizacijam individualno odmrznitev osebnih dohodkov (od 1. maja dalje največ za 12 %), medtem ostaja celotno področje družbenih dejavnosti — kljub številnim vlogam in protestom — še prej globoko zamrznjeno. Udeleženci so se strinjali, da je to reševanje nesistemsko in le povečuje probleme in težave, namesto da bi jih odpravljali.

Drugi del se je bil posvečal organiziranosti sindikatov, utrjevanju povezave med delavstvom in osnovnimi sindikatskimi organizacijami ter oblikovanju v republiških sindikatskih vodstvih. Prav v tem je bilo reči bila — in je še — slika točnega v delu sindikatov. Predsednik je sklenilo, da je treba do konca koledarskega leta po posameznih ožjih območjih ustanoviti občinske (medobčinske) in republiške konference. Te morajo biti oblikovane po delegatskem načelu. Njihovo delo mora biti tako načrtovano, da bo v vsaki širši krogi članov. Ni vnaprej določeno, koliko konference naj bo ustanovljenih (npr. za šolstvo ena ali dve in njih sekcije za ožja področja, pa več samostojnih konferenc). O tem naj bi razpravljali vsi vršni odbori že junija na razpravi sejah, do septembra pa delali predloge; o teh naj bi ločile osnovne sindikalne organizacije.

MARJANA KUNEJ

Komisija za volitve in imenovanja skupščine občine Idrija

razpisuje prosto delovno mesto

RAVNATELJA ŠOLSKEGA CENTRA V IDRJI

Za ravnatelja je lahko imenovan, kdor izpolnjuje poleg splošnih pogojev tudi pogoje, določene s 56. členom zakona o srednjem šolstvu. Ti so:

učitelj srednje šole, ki ima visoko šolsko izobrazbo, opravljen strokovni izpit in vsaj 5 let vzgojno izobraževalne prakse.

Nastop službe: 1. septembra 1973.

Kandidati naj k prijavi priložijo dokazila o izobrazbi in kratkem življenjepis s podatki o dosedanjih zaposlitvah.

Prijave naj pošljejo na gornji naslov najkasneje 15 dni po objavi.

Komisija za volitve, imenovanja in kadrovske zadeve skupščine občine Logatec

ponovno razpisuje prosto delovno mesto

RAVNATELJA OSNOVNE ŠOLE GORENJI LOGATEC

Za delovno mesto se lahko prijavijo kandidati, ki imajo poleg splošnih pogojev za delo še posebne pogoje, določene v 89. členu Zakona o osnovni šoli (Ur. list SRS, št. 14/69).

Kandidati naj pošljejo prijave s kratkim življenjepisom in dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev v 20. dneh po objavi tega razpisa na naslov: Komisija za volitve, imenovanja in kadrovske zadeve skupščine občine Logatec.

Svet II. OSNOVNE ŠOLE V CELJU

razpisuje za šolsko leto 1973/74 prosto delovno mesto:

— glasbenega pedagoga — P ali PRU.

Kandidat mora predložiti poleg vloge dokazilo o strokovni izobrazbi.

Enosobno stanovanje, vseljivo januarja 1974, je zagotovljeno!

MODERNA ŠOLA

Šolska vrata - odprta za učenceve probleme

V redigranem predmetniku za osnovno šolo so predvidene tudi razredne ure v vseh razredih. Gotovo je, da niso namenjene administrativnim in organizacijskim poslom razrednika! Mele naj bi bogato vsebino in različne oblike, v katerih naj bi se izražala učenceva iniciativnost, se razvijala njegova samostojnost in kritičnost. Kakšna naj bo ta vsebina, kakšne naj bodo te oblike, to sta vprašanji, ki si ju bo postavljali vsak razrednik, posebno v nižjih razredih, kjer teh ur doslej ni bilo.

Tudi v SR Hrvatski se pripravljajo na uvajanje novih učnih načrtov, ki jih bodo začeli izvajati v šol. letu 1973/74. Predmetniku so predvideli tudi razredne skupnosti, ki imajo po mojem mnenju, podobne kot naše razredne ure. Da bi povečali in pospešili vzgojno funkcijo šole, so na Hrvatskem organizirali 9. in 10. aprila 1973 dvodnevno posvetovalno taborišče na temo: O programu vzgojnega delovanja šole in o vlogi ter vsebini ure razredne skupnosti. Nekaj misli, predlogov in sklepov referentov in koreferentov o urah razrednih skupnosti nam lahko pomaga pri oblikovanju naših razrednih skupnosti.

Ljilica Podgorski, direktor zavoda za napredek osnovnega izobraževanja SR Hrvatske, je predložil vlogo ure razredne skupnosti pri uresničevanju vzgojnih smotrov in nalog osnovne šole. Naglasil je, da imajo te ure predvsem vzgojno funkcijo in to v idejnem, samoupravnem-socialističnem in v najvišjem humanem in družbenem smislu. Klasična šolska struktura ne zadovoljuje mladega človeka, ker se učitelj z njim malo pogovarja o stvareh, ki ga živo zanimajo, pa niso v učnem načrtu. Narekuje mu jih življenje v vseh svojih pojavnih

oblikah. Šola naj se torej mlademu človeku bolj približa z aktualno, življenjsko in zanimivo vsebino v urah razredne skupnosti. Prek teh naj realno življenje hitreje prodrje v celotni klasični šolski organizem. Učenci naj bi živeli in delali v osnovni šoli po samoupravnih načelih, reševali svoje resnične življenjske probleme, odkrivali in raziskovali, kar zmorejo, poglabljali pridobljeno znanje v življenjskih situacijah.

Tako ne bi ostali samo pri spoznavanju, razumevanju in razlaganju sveta, temveč bi se bolj usposabljali za spreminjanje svojega sveta, za aktivne ustvarjalce življenja, v katerem bodo pozneje prevzeli funkcije proizvajalcev in upravljalcev.

Pri uri razredne skupnosti torej ne gre za učni predmet, ne za ocenjevanje, ne za rezervni čas dopolnilnega pouka, temveč za načrtno organizacijo učenceve dejavnosti, za organizacijo situacij, ki učenca kar najbolj angažirajo, ga sproščajo in uravnavajo njegovo ravnanje v skladu z našimi vzgojnimi smotri. Pedagoški svetovalec Radoslav Vukanović je govoril o organizaciji in o metodah dela pri urah razredne skupnosti. Vsem udeležencem posvetovalništva je bilo jasno, da tradicionalna artikulacija učne ure tu odpove; da učiteljevo predavanje, pripovedovanje in poučevanje nimajo ne smisla ne učinkovitosti. V čem se potem te ure razlikujejo od učnih ur?

Učenci morajo soustvarjati program! Predlagajo teme in vprašanja, ki jih zanimajo; sprejemajo program, ki je hkrati sestavni del vzgojnega načrta šole.

Program ure razredne skupnosti se ne uresničuje samo v razredu, temveč v celotni šolski in zunajšolski dejavnosti učenca. Ura se ne konča ali začne s ponavljanjem, temveč s sklepi,

ki jih je treba uresničiti v različnih konkretnih situacijah, po katerih se je treba ravnati, ker so jih sprejeli učenci sami.

Na uro razredne skupnosti se pripravljajo vsi: razrednik in učenci. Porazdelijo si delo, razrednik jim pri tem pomaga in svetuje. Ker so učenci pripravljeni, lahko sami vodijo delo, določajo dnevni red, beležijo ugotovitve in sklepe, se dogovarjajo za delovne akcije in načine ravnanja, se pogovarjajo o tem, kako so jih izpeljali, koliko so napredovali. Razrednik je le eden izmed njih, je med njimi, je član razredne skupnosti in skupaj z učenci ustvarja enakopravne demokratične odnose te skupnosti.

Analize vprašalnikov, v katerih so sodelovali učenci kot interventi ali respondenti, krajši prispevki učencev iz literarnih del ali njihovih izkušenj, demonstracije učencev z avdiovizualnimi sredstvi, intervjuji, ki so jih opravili z delovnimi ljudmi iz svojega okolja, opazovanja in njihova stališča do problemov stvarnosti, to so gradiva za razpravo in sklepe pri urah razredne skupnosti. Učenec in razredni kolektiv doživljata samopotrditve, zadovoljstvo v procesu dela, ne samo ob rezultatih, učinkih in pohvalah po opravljenem delu. Učenci hrvatskih šol se bodo v 1. in 2. razredu pripravljali na tako delo, v 3. pa bodo imeli že svoje razredno vodstvo. Razredniki bodo skrbeli za to, da se bo večkrat menjalo (ob poletju) in da bodo v pripravi in razpravah sodelovali vsi učenci. Koreferenti so s svojimi konkretnimi primeri in izkušnjami vsebino posvetovalništva zelo obogatili. V njih so pokazali, kakšna energija je v mladih, če jo znamo sprostiti, kolikšne možnosti imajo za svoj razvoj v demokra-

tičnih, samoupravnih medsebojnih odnosih.

Predstavnik republiških družbenih institucij sta poudarila to, kar lahko velja tudi za našo osnovno šolo: v osnovni šoli je očitno marksistična idejnost vzgoje in izobraževanja. Ne začenja se torej nekaj novega, marveč se nadaljuje in pospešuje vzgojna funkcija družbeno angažirane šole. Posvet je dal odgovor na vprašanje, kako organizirati samoupravno šolo in kakšna mora biti njena dejavnost. Bolj na široko so se odprla šolska vrata življenjskim vprašanjem učencev, staršev, okolja in samoupravljanju. S tem vzpostavlja šola dialog z vsemi družbenimi pojavi svojega ožjega in širšega okolja.

Razmišljanja o tem delu posveta bi lahko sklenili z znano in staro resnico: vzgoja ni verbalno učenje moralnih norm, temveč organizacija ustreznih dejavnosti.

JELICA MESESNEL

NAVODILA UČITELJEM ZA MESECE JUNIJ:

Šola je veža občnega življenja. Skerbi, da otroci ne pridejo nepripravljeni vanj. Razlagaj učencem kaj od hudih vremen, in povej jim, kako naj se takrat varujejo doma in zunaj doma. Podučuj tudi, kako naj se ravna s takimi, ki jih je strela zadela. O tem času se že otroci radi kopat hodijo; povej jim, kako naj se vedejo in varujejo pri kopanju. Večjim učencem pokaži kake zdravilne in strupene zeli in gobe, in povej, kako bi se pomagalo takim, ki bi kako strupeno zel ali strupeno gobo vžili. - Nabiraj češnjeve peske, na vertu pa pridno zatiraj plevel, in o suši prilivaj. Učiteljski koledar za leto 1871.

programa poslušanje besed z različnimi e in o. Prvi preizkus našega programa je dal zelo dobre rezultate. O tem bo izdal pedagoški inštitut publikacijo. V šolskem letu 1973/74 bomo program dokončno preizkusili.

Zavodu za šolstvo smo že dali v potrditev slikovno stavico s priročnikom, v pripravi pa je delovni zvezek s priročnikom. Delovni zvezek je deloma rezultat dela naše eksperimentalne skupine.

K objavljenim slikam slikovne stavice še tole pojasnilo. Sličice moramo z učenci najprej „prebrati“, da jih pravilno poimenujejo. Pri izbiri risb besed nas je vodil omenjeni princip fonetično ustreznih besed. Zato nimamo slike, npr. avta, bobna.

Pričakujemo, da bodo naše elementarne rade segle po novih učilih, ki omogočajo več samostojnega dela učencem, saj pogosto ugotavljajo večjo razvidnost sodobnih šolskih novincev v primerjavi z novinci pred desetimi leti in več ter velike individualne razlike med šolskimi novinci.

Nova učila bodo tudi delno razbremenila učiteljske sestavljanje in ciklostiranje tekstov in drugih delovnih nalog ter jim tako omogočila, da se bolj posvetijo individualizaciji pouka in vzgojnim nalogam.

Metode začetnega branja in pisanja, ki veljajo tudi ob uporabi teh novih učil, pa so našim elementarnam dobro znane. Uporabljamo predvsem analitično, delno tudi sintetično metodo. Predznanje tolikšnega števila črk preprečujejo kaže, da globalna metoda ni primerna, saj sploh ni več uresničljiva.

DANICA GOLLI

NAKNADNI RAZPIS PROSTIH DELOVNIH MEST

Vodstva šol in drugih vzgojno-izobraževalnih zavodov obveščamo, da bo izšel NAKNADNI RAZPIS PROSTIH DELOVNIH MEST za učitelje in vzgojitelje v šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih zavodih v SR Sloveniji v letu 1973 letošnjega 6. JULIJA. Prosimo, da pošljete razpise republišnemu sekretariatu za prosveto in kulturo Ljubljana, Zupančičeva 3, NAJKASNEJE DO 16. JUNIJA. Na dopis napišite občino, v kateri je šola, in oznako ZA NAKNADNI RAZPIS.

V primeru, da razpisa ne boste poslali do določenega roka, ga v zadnji letošnji številki nikakor ne bomo mogli objaviti.

Uredništvo PROSVETNEGA DELAVCA

ZAGREB, ŠKOLSKA KNJIGA Kompijutor u suvremenoj nastavi

Delo dr. Vladimira Mužiča obravnava kompijuter vsestransko, tako da je razumljivo vsakemu pedagoškemu delavcu pa tudi laiku. Tako izčrpnih razlag v naši strokovni literaturi doslej še nismo imeli, zato zbuja to delo še posebno pozornost. Namenjene pa so predvsem prosvetnim delavcem, ki se morajo seznaniti s sodobno učno tehnologijo, zato pa spoznati pobiže tudi to moderno tehnično pomagalo, ki je uporabno na različnih področjih, med drugim zelo uspešno tudi na pedagoškem.

Najprej knjiga zelo poljubno opiše kompijuter in njegove vrste. Za osnovno razumevanje opiše povsem zadoščajo. Preide na programirano delo s kompijuterjem, na kompijuterske jezike, podrobneje opiše vhodnega in izhodnega dela, sklene pa s kompijuterskim „spominom“ in z razlago časovnega delovanja. Ta tehnični del razlaga avtor zelo nazorno, preprosto, zato pa tudi vsakomur razumljivo. Celotno nestrokovnjaku zadošča, da si lahko predstavlja, kako so kompijuterji sestavljeni in kako delujejo. Avtorju je resnično treba priznati, da zna preprosto in jasno razložiti tako sestav kot tudi delovanje teh zapletenih „razumnih“ strojev. Zelo pomembno je, med drugimi uvodnimi poglavji tisto, ki nosi naslov „Človek in stroj – meje kompijuterjev“. V njem avtor jasno obdela odnos med človekom in strojem, analogijo, predvsem pa razlike med njima. Kljub vsem prednostim učnega stroja poudari, da ostaja vendarle samo sredstvo, ki ga je izdelal človek, zato pa z njim tudi upravlja ter mu služi.

V zaokroženem daljšem poglavju našteva dr. Vladimir Mužič področja, na katerih se kompijuter uporablja v izobraževanju.

Najprej obravnava kompijuter v primerjavi z drugimi učnimi sredstvi, povezanost kompijuterskega pouka s programiranim poukom, oziroma odnose PPK (pouka s pomočjo kompijuterjev) do pouka z drugimi učnimi stroji. Po teoriji informacij razlikuje oblike in sredstva, pri katerih je tok samo enosmeren (radio, televizija, film) ter jih primerja s takimi, s katerimi lahko dosežemo dvosmernost; to pa so kompijuterji. Podrobnejšemu navajanju se avtor izogne, ker ga bolj zanima stopnja njihove adaptibilnosti učencem. Primerja in ugotavlja tudi razlike med programiranim učbenikom, v katerem je učna snov „programirana“ v knjigi, in med učnim strojem, ki vsebuje programirano učno snov v elektronskem računalniku, imenovanem kompijuter.

Drugi del Mužičeve knjige govori o dveh vrstah PPK: najprej navaja primere, da deluje kompijuter na vseh etapah pouka, potem pa take, ko deluje le na nekaterih njegovih stopnjah. V prvih primerih ima učitelj regulacijsko vlogo, nato pa govori še o možnosti multimedijskega pristopa v PPK, in sicer spet na dva načina: 1. s širjenjem obsega vhodnih in izhodnih delov kompijuterja in 2. s kombinacijo kompijuterja še z drugimi mediji, npr. s televizijo. V zvezi s tem odobrava najprej teleprinter kot še vedno najbolj razširjeni izhodno-vhodni del pri PPK, videoterminal za prikaz slikovnega dela ter videoterminal s svetlobnim pisalom. Od vizualnega aspekta PPK, kjer je zagotovljena dvosmernost, preide tudi k avditivnemu, pri katerem pa je možna le enosmernost in posredna vezava prek magnetofona. Tehničnim osnovam sledijo tudi prikazi didaktične uporabe, npr. za funkcionalno branje, ki jih prikaže v urejeni elektronski učilnici.

Adaptibilnost PPK učencem primerja avtor z adaptibilnostjo programiranega pouka. Navaja parametre, ki adaptibilnost dokazujejo, z njo pa pogojujejo tudi individualizacijo poučevanja. Tako preide na nekatere didaktične principe, med katerimi poudari princip individualizacije, bolj ali manj intenzivne učenceve aktivnosti in samostojnosti pri izobraževanju. Poudarja, da so ti principi odvisni na eni strani od učiteljeve strokovnosti, na drugi pa od sestavljenosti programov za PPK, tj. od njihovih avtorjev. Gre namreč za zelo odgovorno strokovno delo, ki ima naslednje zahtevne faze: teamsko sestavo učnih programov v konceptu, prenos v kompijuterski spomin, preverjanje in ponovno popravljanje.

Po vsem tem obravnava avtor tudi take primere, da sodeluje kompijuter pri nekaterih etapah pouka. Najprej prikaže take oblike, da PPK ne podaja novega učnega gradiva, pač pa zajema prikaze učenceve uspešnosti v reševanju zastavljenih nalog in daje tudi povratne informacije obdelanih učnih sekvenc. Tako prikaže dve obliki: v prvi poveže obdelano učno snov s preverjanjem in ponavljanjem, v drugi pa navezuje preverjanje z diagnozo težavnosti ter z navodili za nadaljnje delo. Sledi še uporaba kompijuterja za ocenjevanje in napredovanje učencev. Sproti obdela avtor pedagoške in zlasti didaktične osnove, opiše najbolj pogoste tehnične realizacije, sklene pa z razlago avtomatske izdelave izpitnih testov. Seveda so zelo zanimivi, za nas še posebej, podatki o cenah kompijuterjev, stroški za izdelavo programiranih materialov oziroma za strokovno usposabljanje strokovnjakov za delo z njimi.

Sklepni poglavji sta širokega pomena in govorita o kompijuterski datoteki, tj. zbirki podatkov, ki jih hrani spomin vsakega kompijuterja. Od splošne problematike preide na naloge take datoteke in področja njene uporabe. Nadaljuje še z opisom mediateke, ki je kompijuterizirana osrednja evidenca prenosnih učnih sredstev, kakor so npr. učni filmi, grafoskopske folije, gramofonske plošče, magnetofonski trakovi in kolekcije diafilmov, kopije dokumentov itd. Za samo uporabo govori tudi o organizaciji, urnikih in finančnem poslovanju.

Nazadnje prikaže avtor tudi uporabo kompijuterja v pedagoškem raziskovanju, in sicer na vseh stopnjah od pedagoškega eksperimenta do same statistične obdelave dobljenih podatkov, v vseh pedagoških disciplinah, celo za raziskovanje pedagoške zgodovine.

Namesto običajnega sklepa v obliki vsebinskega povzetka pa avtor opozarja, kako moramo „poskrbeti že danes, da ne bomo nepripravljeni jutri“, s čimer nalaga zlasti nam pedagogom posebne naloge. Nakazuje nam najbolj poznano strokovno domačo literaturo ugotovimo, da smo do sodobne ino-logije še precej nezaupljivi in na začetku, iz tuje pa stna tematika v svetu zelo živa in v nenehnem razvoju.

VINC. DAR

OB NOVI STAVNICI

V tem šolskem letu sem na pedagoškem inštitutu s skupino znanjanih sodelavcev (dr. Miran Čukom, za metodologijo; profesorjem pedagoške akademije Milanom Dolganom, za slovenski jezik; Ivetom Subitem, ilustratorjem in 14 elementarkami) proučevala individualizacijo začetnega branja in pisanja.

Raziskava je v prvi, sondažni fazi zajela 332 otrok v 14 razredih z nad 17 učenci na območju, kjer narečje ne odstopa razrito od zborne izreke. Omejitve naj bi odstranile vpliv motenih faktorjev (prevelike razlike pri številu otrok v razredih, razlike v izreki učencev), ker je imela prvotno zamišljena raziskava obliko eksperimenta. Pri tem eksperimentu smo primerjali dve obliki individualizacije pouka začetnega branja in pisanja – ob kompleksnem in ob monografskem postopku.

Razlike med postopkoma je v št. 7/1973 Prosvetnega delavca pojasnila Jelica Mesesnelova. Bistveno je, da pri kompleksnem postopku obravnavamo vse črke abecede v zelo kratkem času (dve do tri ure) in pri tem uporabljamo slikovno stavico. Znanje učencev postaja ob nadaljnjem nastavljanju, branju in pisanju vedno bolj zavestno in zanesljivo. Pri monografskem postopku obravnavamo črke ali skupine črk eno za drugo v ustaljenem in za vse učence enakem vrstnem redu. Pri kompleksnem postopku lahko učenci takoj berejo smiselne tekste, ker ni omejitve pri rabi črk, pri monografskem postopku pa omejujejo vsebinsko izbiro berila obravnavane črke.

Monografski postopek je bil primeren v času, ko so učenci prihajali v šolo brez predznanja

branja. Kompleksni postopek so oblikovali v Srbiji, tako da so šolski začetniki lahko izrabili svoje predznanje, ki je danes že dokaj obsežno. Naša raziskava je pokazala, da je tretjina šolskih začetnikov poznala več kot 21 črk že pri vstopu v šolo in skoraj četrtina je brala in razumela preproste besede. Vendar bi bilo napačno misliti, da je kompleksni postopek primeren le za učence z veliko predznanja. Ker omogoča individualizacijo pouka, omogoča s tem uspeh tudi učencem, ki pridejo v šolo brez kakršnega koli predznanja.

Dr. Muhamed Muradbegović je primerjal monografski postopek brez individualizacije pouka s kompleksnim postopkom in ugotovil prednosti kompleksnega postopka.

Naša raziskava se je razlikovala od Muradbegovićeve po tem, da smo uvedli individualizacijo pouka ob obeh postopkih.

Nameravana primerjava postopkov pa ni mogla biti uresničena zaradi odpovedi nekaterih elementark, ki so bile zajete v slučajni vzorec, in kar je še pomembnejše, zaradi rezultatov, ki so se pokazali takoj ob začetku individualiziranega pouka. V obeh skupinah (v razredih, ki so delali po monografskem, in v razredih, ki so delali po kompleksnem postopku) smo vpeljali slikovne stavice, ki omogočajo individualizacijo in samostojnost dela učencev. Tudi v razredih, ki so delali po monografskem postopku, so učenci z več znanja in domiselnosti začeli takoj delati v obsegu cele abecede in s tem presli v kompleksni postopek.

Po drugi strani pa smo v delo vseh razredov, tudi tistih, ki so

delali po kompleksnem postopku, vključili monografski postopek. Za vsako črko smo predvideli 5 do 10-minutno obravnavo in ustrezno domačo nalogo. S tem smo hoteli ohraniti za slovensko metodiko značilno skrb za lepo obliko že pri velikih tiskanicah in obenem dati vsem učencem gotovost in sistematičnost, ki ju zagotavlja monografski postopek. Učenci z manj predznanja in tisti, ki slabše napredujejo, delajo več po monografskem postopku. Pri tem je srednje berilo dobra opora.

Tako je praksa pokazala, da je nameravana primerjava postopkov individualizacije lažem problem. Namesto tega je nastal program s kombinacijo postopkov. V programu smo uveljavili povezanost opismenjevanja s sporazumevanjem narave in družbe. Kompleksna komponenta to povezanost omogoča, saj število obravnavanih črk ne omejuje besed za zapis in branje, kot je to pri monografskem postopku. Pri delu za vse učence izbiramo lažje in krajše besede. Omogočamo pa učencem, da po svojih sposobnostih in interesih prekoračijo skupni program. Tiste, ki skupno delo opravijo, spodbujamo, naj naredijo več in po svoje.

Pomembno je, da v našem trimesečnem programu osnovnega opismenjevanja predlagamo besede, ki se pišejo tako, kot se govorijo. Šele proti koncu uvajamo zapis predloga v. Širine oziroma ožine pri vokalih e in o ne upoštevamo. To bi preveč omejilo izbor besed za branje in pisanje, odvzelo učencem sproščenost in samostojnost, programu pa povezanost s spoznavanjem narave in družbe. Vendar uvajamo proti koncu

ČIM BOLJE SE BOMO POZNALI

NA ROB

Skrbi dovolj — učiteljev premalo

Trenutno stanje slovenskega šolstva, posebno še na tistih območjih, kjer manjka učiteljev, je vse prej kot ohrabrujoče. Učiteljev preprosto ni!

Komisije za štipendiranje pri temeljnih izobraževalnih skupnostih so marsikje opravile pomembno nalogo in veliko prispevale k temu, da se je za pedagoški poklic odločilo veliko mladih, predvsem pa sposobnih kadrov. Gre seveda tudi za štipendije, ki jih ponekod poleg temeljnih izobraževalnih skupnostih dajejo tudi občinske skupščine. Skratka, skrbi za šolanje mladih kadrov je dovolj, učiteljev pa je kljub temu premalo.

Veliko je namreč primerov, ko se mladi učitelji po uspešno opravljeni diplomski ne zaposlijo v prosveti in v kraju, kjer so dobivali štipendijo. Vrnejo štipendijo in gredo v druge poklice. Komisije za štipendiranje ostajajo kljub dobro načrtovanemu delu pri takih odločitvah nemočne.

Zahteve prosvetnih delavcev bi namreč morali kaj kmalu stvarno in odgovorno obravnavati. Sedanji 12,5-odstotni limit v resnici samo ohranja osebne dohodke prosvetnih delavcev na lanske ravnini, medtem ko je usoda sicer še ne verificiranih samoupravnih sporazumov iz lanskega leta dokaj nejasna. Po letošnjem prvem juliju ne bo več nikakršnih razlogov, da bi ostali osebni dohodki prosvetnih delavcev zamrznjeni. Pričakovati pa je, da bodo nastale hude težave...

Vse namreč kaže, da ne bo denarja za bistveno republiko povečanje osebnih dohodkov. Lepi obeti za prihodnost. Pa se še čudimo, zakaj primanjkuje učiteljev.

TONE URBAS

ORLA VAS:

Ne bo več šole

Na eni izmed zadnjih sej skupščine občine Žalec so sklenili, da bodo z novim šolskim letom ukiniteli podružnično šolo v Orli vasi v Savinjski dolini. Šola v Orli vasi so nameravali ukiniti že pred nekaj leti, ko so prav tako kot pred dnevi ugotavljali, da šola nima več normalnih možnosti za obstoj, saj je to podružnična šola z enim učiteljem in zastarelimi prostori.

Odločitev občinske skupščine, da ukine šolo v Orli vasi, pa domačinov ni presenetila, saj se za šolo v domačem kraju „borijo“ že šest let. Kljub temu pa je okoli 50 žensk na svojstven način nasprotovalo odločitvi občinske skupščine. Predzadnji majski dan so namreč s številnimi transparenti hodile po žalskih ulicah in zahtevale šolo v Orli vasi. Povabile so vse vodilne funkcionarje občinske skupščine na zbor volivcev, za spomin pa odložile vse demonstrantske pripomočke pred upravno zgradbo.

PRIZNANJE PIONIRJEM OSNOVNE ŠOLE RENČE

V novogoriški občini so v tem šolskem letu organizirali akcijo solidarnosti z vietnamskim ljudstvom. Vodstva šol, pionirskih odredov in odbor Društva prijateljev mladine so se te akcije temeljito lotili.

Na osnovnih šolah Domberk, Deskle, Nova Gorica, Branik in Dobrovo so pripravili pionirji

interne nastope, na katerih so recitali, peli in brali spise o Vietnamu. Pionirji osnovne šole Kanal so organizirali tekmovanje za nagradni spis z naslovom „Pismo prijatelju Vietnamu“. Na posebni šoli v Solkanu so naredili razne ročne izdelke, ki so jih potem na svoji stojnici v trgovinskem središču Nove Gorice prodajali; izkupiček so namenili Vietnamu. Na osnovni šoli v Renčah in njenih podružnicah v Biljah, Bukovici in na Gradišču so pionirji napisali 700 pism o Vietnamu, jih razdelili po vaseh, kjer stanujejo, in pri tem izvedli nabiralno akcijo. Nabrali 3.513,05 din, še posebej pa so s pionirskim dinarjem zbrali 1.403,80 din.

Republiški koordinacijski odbor za pomoč žrtvam imperialistične agresije in odbor Zveze prijateljev mladine Slovenije sta ugotovila, da so pionirji osnovne šole Renče največ naredili in tudi največ nabrali za pomoč vietnamskemu ljudstvu. Zato sta temu pionirskemu odredu tudi prisodila najvišje priznanje — značko Vietnama ZLATO SONCE SVOBODE.

C. Z.

MURSKA SOBOTA:

Občani bodo odločili

V Murski Soboti so že začeli z akcijo za podaljšanje krajevnega samoprispevka, ki se letos izteka. Dijaki ekonomske srednje šole so namreč že pred dnevi obiskali nekaj več kot tisoč občanov in jih anketirali, če se strinjajo s podaljšanim samoprispevkom in katerim nalogam dajejo v prihodnjih petih letih prednost. Osnutek programa, s katerim so seznanili anketirance, določa poleg ureditev mestnih ulic in zelenic tudi gradnjo vzgojno-varstvenih zavodov, športno-rekreacijskih objektov, kulturnega doma itd. Pripravili so tudi tri različice stopnje prispevka, in sicer 1 odstotek, 1,5 odstotka in 2 odstotka prispevka od čistih osebnih dohodkov. Če se bodo občani odločili za prvo različico, bodo tako na posebnem skladu zbrali 7.500.000 din, po drugi različici bodo zbrali 11.250.000 din, po tretji pa celo 15.000.000 din.

Referendum za podaljšanje krajevnega samoprispevka bo v drugi polovici letošnjega leta; od občanov bo odvisno, ali bodo imeli v prihodnjih letih v Murski Soboti dovolj vzgojno-varstvenih zavodov, prostorov za varstvo šolskih otrok, otroških igrišč itd.

KRŠKO:

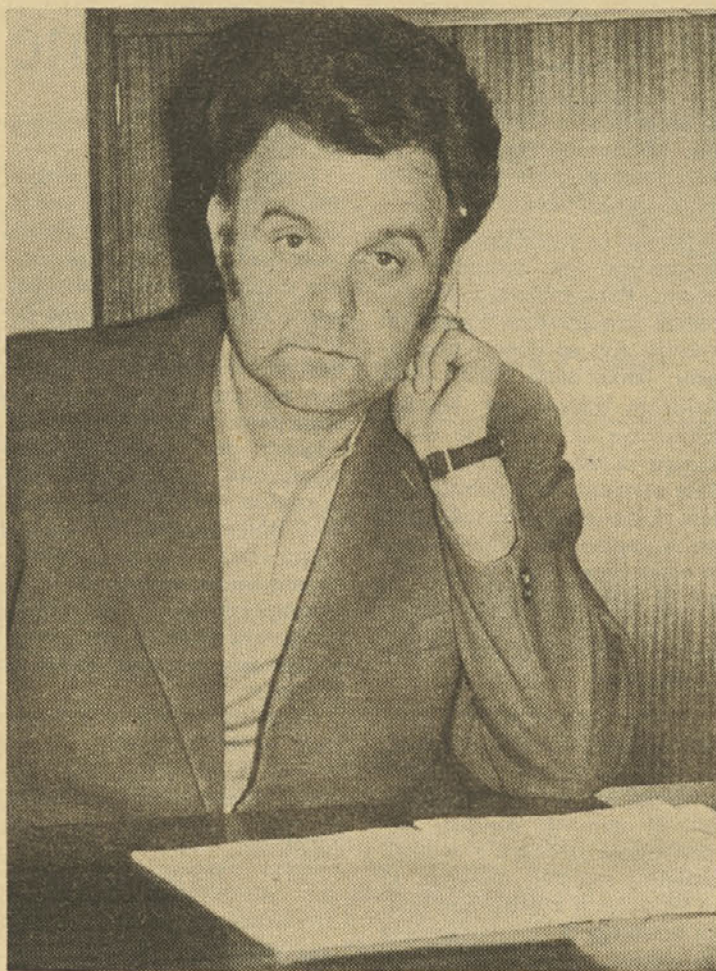
Šolski glasili

Akcija za Kajuhovo bralno značko je v vseh osnovnih šolah v občini Krško pritegnila številne mlade ljubitelje knjig. Hkrati s to akcijo pa so se mnogi učenci lotili tudi pisanja; svoje prispevke objavljajo v šolskih glasilih. Za sedaj izdajata svoji glasili le osnovni šoli Krško in Raka, že jeseni, vsaj tako upajo v nekaterih šolah krške občine, se bodo tema dvema šolskima glasiloma pridružila še nekatera glasila drugih šol v občini.

FOKOVCI:

Stoletnica šole

Letošnja jesen bo osnovna šola v Fokovcih praznovala stoletnico obstoja. Na ta praznik se v Fokovcih pripravljajo že sedaj šolarji in odrasli že urejajo šolsko okolico, upajo pa, da jim bo temeljna izobraževalna skupnost pomagala tudi z denarjem.

Tajnik temeljne izobraževalne skupnosti Postojna Miro Golob — Foto: T. Urbas

TEMELJNA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST POSTOJNA

Načrti so, denarja ni!

Poleg gimnazije, gozdarskega šolskega centra in vzgojnega zavoda v Planini, ki jih financirata republiška izobraževalna skupnost in izobraževalna skupnost za gozdarstvo, imajo na območju temeljne izobraževalne skupnosti Postojna, ki tudi financira njihovo dejavnost, še centralni osnovni šoli v Postojni in Pivki, samostojni osnovni šoli v Prestranku in Košani in podružnične šole v Hruševju, Bukovju, Planini, Studnem, Zagorju, Tmjah in Dolanah. Poleg tega pa krije temeljna izobraževalna skupnost še osebne dohodke pedagoškega osebja v vzgojno-varstvenih zavodih v Postojni, Pivki in Planini, delavski univerzi v Postojni in glasbeni šoli. Finančni načrt postojnske temeljne izobraževalne skupnosti za letošnje leto predvideva za najnujnejše izdatke 10.619.613 din, kar je sprično potrebo malo, saj bo ta denar, ki bo letos na voljo, temeljni izobraževalni skupnosti zadoščal le za sprotne izdatke.

Namreč, večina osnovnošolskih zgradb v postojnski občini niti po svoji funkcionalnosti niti po velikosti ne ustreza razvojni stopnji pedagoškega dela, razen morda nove šole v Postojni in delno tudi v Pivki. Razen postojnske imajo vse šole pouk v dveh izmenah. Še bolj kritično pa je s telovadnicami in prostori za številne druge oblike pedagoškega dela, kamor sodijo razne interesne dejavnosti, podaljšano bivanje itd. Poleg tega pa sta z ustrezno opremo, učili in učnimi pripomočki nekoliko bolj opremljeni le obe centralni, pa tudi samostojni osnovni šoli. Nekatere šole, posebno podružnične, potrebujejo temeljita popravila, druge pa sprotno vzdrževanje. Prav o tem so že velikokrat razpravljali in sklepali ter delali načrte o urejevanju in vzdrževanju šol, vendar je letos, lani in prejšnja leta ta dobra zamisel ostala le na papirju. Razni družbeni ukrepi, predvsem pa pomanjkanje denarja, so že na začetku onemogočili sleherna prizadevanja po izboljšanju tega položaja.

Na šolah na Postojnskem se v zadnjih letih vedno česče srečujejo tudi s kadrovskimi težavami, čemur se tudi v letnem poročilu o poslovanju temeljne izobraževalne skupnosti Postojna za lansko leto niso ognili. Prav tem težavam so kasneje posvetili še precej časa, MIRO GOLOB, tajnik temeljne izobraževalne skupnosti pa je pred dnevi v pogovoru nanje še posebej opozoril. Takole je povedal:

„Na razrednem pouku prevladujejo učitelji s srednjo izobrazbo, ki pa jih sedanje kadrovske šole ne izobražujejo več, temveč se tudi za razredni pouk izobražujejo učitelji na pedagoški akademiji. Na predmetni stopnji pouka bi morali praviloma učiti kadri z višjo izobrazbo, toda pa v praksi na naših šolah žal še ni tako. Vsi prizadeti in tudi mnogi učitelji razrednega pouka izredno študirajo.“

„Že lani smo se srečali s težavami, ki jih spremlja pomanjkanje učiteljev v osnovnih šolah v Košani, Pivki in to pri razrednem kot tudi pri predmetnem pouku. Še teže pa bo potem, ko bomo imeli na naših šolah še več oddelkov podaljšane bivanja učencev in več oddelkov malih šol.“

Kljub številnim razpisom komisije za štipendiranje in ugodnim štipendijskim pogojem, moram reči, da med mladimi ni pravega odziva za prosvetni poklic. Nedvomno zahteva to vprašanje temeljit premislek in tudi ustrezne rešitve, predvsem pa tiste, ki bodo uspešno povezovalе vse dejavnike, ki sodelujejo pri oblikovanju prosvetnega delavca.

Posamezniki, šole in temeljna izobraževalna skupnost s svojimi člani in komisijami si ves čas prizadevamo za čim boljše ureditev razmer na naših šolah, vendar nam manjka strokovna ocena o delu z mladimi. Gremo v korak z razvojem ali zaostajamo kot posamezniki ali kot šola,“ je končal Miro Golob.

TONE URBAS

MORDA ŠE NISTE VEDELI...

- da je komisija za štipendije pri temeljni izobraževalni skupnosti v Postojni po sklepu skupščine prevzela tudi naloge in delovne funkcije kadrovske komisije;
- da je ta komisija med drugim tudi usklajevala štipendije povečanimi življenjskimi stroški;
- da je povprečna višina štipendije na visoki šoli 552 din, na višji 661 din na srednji šoli 466 din;
- da znaša povprečna učna podpora 283 din;
- da dobivajo učne podpore trije gimnazijci;
- da je podelila komisija za štipendije lani 16 štipendij;
- da je med temi štipendisti kar osem srednješolcev;
- da so trije študentje na višjih in trije na visokih šolah;
- da so dvema gimnazijcema dodelili podpore;
- da ima temeljna izobraževalna skupnost v Postojni trenutno 36 štipendistov, od katerih jih je šestnajst na srednjih šolah, deset na višjih, sedem na visokih šolah, trije pa dobivajo podporo;
- da so se lani v šolah na območju postojnske temeljne izobraževalne skupnosti zaposlili trije njihovi štipendisti;
- da za enega štipendista niso našli ustreznega delovnega mesta;
- da dva štipendista nista bila pripravljena prevzeti delovnega mesta;
- da imajo na vseh osnovnih šolah še vedno nekaj več kot 27-odstotkov učencev, ki se vozijo v šolo z avtobusi;
- da je lani temeljna izobraževalna skupnost nagradila šest prosvetnih delavcev za prizadevanje, poštenost in kakovost vzgojno-izobraževalnega dela;
- da so v te namene porabili nekaj več kot 10.000 din;
- da jih je šola v naravi lani stala približno 54.000 din;
- da obiskuje glasbeno šolo, ki gostuje v stari osnovni šoli, nekaj nad devetdeset učencev;
- da se je kar 45 učencev odločilo za učenje klavirja in kar 3 jih navdušuje harmonika;
- da so imeli učenci glasbene šole v lanskem šolskem letu kar devet javnih in internih nastopov;
- da se šola še vedno srečuje s težavami pri pomanjkanju prostorov;
- da so oprema prostorov, kakor tudi instrumenti in učila trajani in skromni;
- da bi nujno morali najti denar za nakup instrumentov, vendar z lastnimi dohodki šolnine, šola tega problema še dolgo ne bi mogla rešiti.

Premalo prostora za vse

Na območju temeljne izobraževalne skupnosti v Postojni imajo tri vzgojno-varstvene zavode, in sicer v Postojni, Pivki in Planini. Kljub temu da sprejmeta vzgojno-varstvena zavoda v Pivki in Planini skoraj vse otroke iz svoje okolice, pa čaka v Postojni na sprejem v vzgojno-varstveni zavod približno 350 otrok.

Gradnja novega vzgojno-varstvenega zavoda v Postojni je več kot nujna. Težav pri organiziranem otroškem varstvu se zavedajo tudi postojnske gospodarske organizacije. Mnoge od teh so že nakazale denar za gradnjo novega vzgojno-varstvenega zavoda. Premalo posluha za težave zaposlenih staršev pa imajo nekatera podjetja, ki bi lahko s svojimi zneski veliko pripomogla k zgraditvi tega pomembnega objekta.

JUROVSKI DOL

KINOPROJEKTOR ZA ŠOLO

Osnovna šola v Jurovskem dolu in delovni kolektiv tovarne Strojna iz Maribora že več let uspešno sodelujejo. Učenci te šole so pripravili delavcem Strojne za prvomajske praznike uspeh kulturni program, ti pa so jim podarili kinoprojektor za predvajanje 16 milimetrskih filmov.

GORNJA RADGONA:

Razdelili so bralne značke

Najbolj prizadevni mladi bralci knjig v radgonski občini so pred dnevi prejeli Kranjčeve bralne značke. Letos so skupno podelili že 860 bralnih značk; med temi jih je bilo 130 zlatih, 200 srebrnih, 270 bronastih in 260 cicibanov. Največ značk so dobili učenci osnovne šole v Gornji Radgoni, ki so za to prilžnost pripravili zelo uspeh kulturni program.

Načrti za postojnski vzgojno-varstveni zavod so sicer v načrtu, določena je tudi lokacija v neposredni bližini nove šole, s katero si bosta delili nekateri prostore. Potreben samo še denar; delovne organizacije v Postojni so že lani obljubile posojilo. Uresničiti morajo torej obljubo zato, da bosta 350 otrok v novih prostorih našlo svoj drugi dom v urejenem okolju.

MARIBOR:

Pohvala organizatorjem

Dvanajst osnovnih šol se je preteklem šolskem letu na mariborskem območju vključilo v tekmovanje „Kaj veš o prometu“. Sodelovalo je okoli 5000 osnovnošolcev. Na seji komisije za vamaost v prometu, kjer so poslušali tudi poročilo o izvedbi republiškega in občinskega tekmovanja „Kaj veš o prometu“, so še posebej pohvalili organizacijo občinskega tekmovanja na osnovnih šolah Franc Rozman-Stane in Borisa Kidriča.

V prihodnjem šolskem letu bodo vključili v to tekmovanje tudi dijake srednjih in strokovnih šol.

LJUBLJANA:

0 težavah v šolstvu

Občinska konferenca SZDL Vič-Rudnik je na željo aktivistov prosvetnih delavcev pred dnevi pripravila pogovor o poslanke prosvetno-kulturne zbornice in podpredsednico IS SR Slovenije dr. Aleksandro Komarčič. V razpravi so člani aktivna komunistov prosvetnih delavcev opozarjali predvsem na kadrovske težave v šolstvu, na finančne težave oziroma na vedno prenikajočo osebno dohodke delavcev, zaposlenih v prosveti.

BOLJ MAČEHA KOT MATI

Prosvetni delavci osnovne šole Trnovo v Ljubljani, zbrani na izrednem sestanku osnovne sindikalne organizacije dne 30. maja 1973, so obravnavali materialni položaj šolstva in vrednotenje učiteljevega dela. Svoja mnenja in ugotovitve so takole zapisali:

Soglašamo z vsemi javnimi in javno manj znanimi protesti prosvetnih delavcev širom Slovenije, ki izražajo zaskrbljenost in ogorčenje zaradi skrajno neustreznega in kritičnega položaja, v katerem so se znašle šole in učitelji osnovnih šol.

Tudi mi ugotavljamo, da je materialni položaj osnovne šole, zlasti pa vrednotenje učiteljevega dela skrajno kritično. Kadrovska osiromašenost v vrstah učiteljev smo letos začutili tudi na naši šoli, ko je razpis za delovno mesto učitelja matematike ostal neuspešen. Med nami pa je vsak dan več tistih, ki želijo ob prvi priložnosti zapustiti učiteljske vrste. Vse doslej smo potrpežljivo čakali in upali, da bodo tisti, ki so krojili našo usodo (in jo še) s proračuni, razumeli težak materialni položaj učiteljev in poskušali najti določene rešitve. Zal tega še do danes nismo dočakali. Ne moremo razumeti ravnodušnosti odgovornih oseb, kako lahko mirno prezejo vse statistične kazalce in druge ugotovitve, ki osvetljujejo materialni položaj šol in učiteljev. Šolstvo je resnično „otrok družbe“, kot ugotavlja tov. Neža Maurer v 10. številki Prosvetnega delavca. Zal pa moramo ugotoviti, da mu je družba bolj mačeha kot mati. Če katerakoli delovna organizacija v naši družbi zaide v težave in dobijo njeni delavci le 90 % osebne dohodka, so vse družbene strukture in sredstva javnega obveščanja takoj zaskrbljeni in ji skušajo pomagati. To je hvaljevredno, ne razumemo pa, zakaj nihče ni zaskrbljen zaradi materialnega položaja učiteljev, ki že poldrugo leto prejemale 85 % osebne dohodka glede na povprečne ose-

ne dohodka v gospodarstvu. V sredstvih javnega obveščanja se o šolah in prosvetnih delavcih piše samo takrat, kadar nam družba nalaga nove naloge. Glede materialnega položaja pa slišimo samo to, naj potrpite, ker to zahteva stabilizacija gospodarstva.

S takimi pavšalnimi, da ne rečemo dostikrat demagoškimi ugotovitvami, ne moremo soglašati, ker smo s 964,- din na pogojno ne kvalificiranega delavca med najslabše plačanimi delavci v naši družbi, to pa gotovo ni ekvivalent našemu delu. Izmed 75 grupacij samoupravnega sporazumevanja smo na 66. mestu in smo bili decembra 1972 za 151,- din ali 13,5 % pod povprečjem osebnih dohodkov gospodarskih delovnih organizacij, čeprav je kvalifikacijski količnik v osnovnih šolah večji za 26,9 % od povprečnega kvalifikacijskega količnika v gospodarskih delovnih organizacijah. Naši osebni dohodki se niso spremenili že od leta 1971. V tem času so se v gospodarskih delovnih organizacijah zvečali za več kot 18 %.

Z ogorčenjem ugotavljamo, da sredstva javnega obveščanja izredno slabo in neustrezno informirajo javnost o učiteljevem materialnem položaju. Tu in tam se pojavljajo celo taki članki, ki moledujejo le za večjim moralnim priznanjem učiteljevega dela. S pisci takih člankov ne soglašamo, ker zavajajo javnost. Navsezadnje smo prepričani, da je boj za ustrezno materialno vrednotenje nekega dela povsem marksistična kategorija in da je vse drugo le „filozofiranje“. Prepričani smo namreč, da družba le toliko ceni naše delo, kolikor ga materialno

nagrajuje.

Prosvetni delavci smo bili v vseh obdobjih družbenega razvoja socialistične družbene skupnosti v prvih vrstah bojevnikov za enakopravne medsebojne odnose in tudi za enakopravno delitev družbenih bremen. Tudi danes želimo prevzeti nase del bremena za stabilizacijo. Nikakor pa nismo pripravljeni prevzeti tolikšnega dela bremena samo zato, ker nas je družbeni sistem uvrstil med tiste, ki dobijo denar za svojo dejavnost iz skupnih sredstev, odmerjenih za skupno in splošno potrošnjo. Tega si nismo izmislili učitelji in zato nečemo biti žrtve zmanjševanja sredstev skupne in splošne potrošnje. Prav v času, ko beremo stališča vodilnih ljudi in sklepe najvišjih forumov, da standard delavcev ne sme biti ogrožen, ugotavljamo, da je realni standard učiteljev v osnovnih šolah nižji za približno 20 % v primerjavi z letom 1971. Tolikšno znižanje življenjske ravni učiteljev v osnovnih šolah je po našem mnenju zelo zaskrbljujoče. Položaj, v katerem smo se znašli, nas vedno bolj vodi v zagrenjenost in razočaranje. Zavedamo pa se, da malodušni in pesimistično razpoloženi ne bomo kos nalogam, ki nam jih nalaga naša družbena skupnost.

Glede navedenih ugotovitev zahtevamo:

1. Družbeno-politične skupnosti, sindikati in ZK naj organizirajo neposredno konfrontacijo šolstva z gospodarskimi delovnimi organizacijami. Prepričani smo, da bodo neposredni proizvajalci prej in lažje razumeli potrebo po boljšem materialnem položaju šol in ustrežnejšem vrednotenju učiteljevega dela, kot to razumejo nekateri predstavniki proračunov s svojo proračunsko logiko.

2. Dokler se ne bomo rešili spon proračuna in nas bodo uvrščali v področje splošne potrošnje, toliko časa zahtevamo, da se tudi naše delo v teh okviri ustrežneje vrednoti. Če se

najdejo sredstva za manj pomembne izdatke, potem jih je treba poiskati tudi za ustrezno materialno nagrajevanje učiteljevega dela. Ne soglašamo s tem, da bi se naprej učeno-vzgojno dejavnost širila na naš račun. Vsi, ki se zavzemajo za podaljšano malo šolo, za nove oddelke, brezplačne učbenike in podobno, naj hkrati zagotovijo tudi denar, sicer gre povečan obseg dejavnosti v breme učiteljev.

3. V skladu s težnjo izgrajevanja sistema nagrajevanja po delu zahtevamo uveljavitev novega samoupravnega sporazuma za delitev dohodka in osebnih dohodkov v osnovnih šolah, ki so ga podpisali vsi samoupravni organi osnovnih šol v decembru leta 1972, RO sindikata delavcev družbenih dejavnosti pa je dal svoje soglasje. Zahtevamo tudi valorizacijo osebnih dohodkov, ki bo omogočila uresničitev tega novega samoupravnega sporazuma.

4. Odločneje in hitreje je treba začeti dolgoročno reševanje materialnega problema šol in nosilcev vzgojno-izobraževalnega procesa v skladu z ustavnimi dopolnili.

5. V sredstvih javnega obveščanja je nujno veliko bolj kot doslej seznanjati javnost z resničnim materialnim položajem osnovnih šol in vrednotenjem učiteljevega dela. Želimo, da javnost pozna tudi naše težave in ne samo naloge, ki nam jih postavlja družba. Zavračamo tendenciozno prikazovanje našega (ne) dela, namigovanje na „trimesečne počitnice“ in podobno. Javnost želimo obvestiti, da je naš delovni teden enak delovnemu tednu kateregakoli drugega delavca, naš letni dopust pa enako dolg kot letni dopust drugih delavcev. Morebitno daljšo odsotnost od dela, ko ni pouka, moramo nadomestiti z delom med šolskim letom.

Po končanem uradnem delu srečanja prosvetnih delavcev na Otočcu — Foto: N. Maurer

Mladi obračajo poučevanju hrbet

Življenjska problematika našega šolstva postavlja pred našo javnost tale vprašanja:

Zakaj se tako malo otrok, posebno dečkov, odloči po končani osnovni šoli za vpis na pedagoško gimnazijo? Zakaj se tako majhen odstotek abiturientov pedagoških gimnazij vpiše na pedagoško akademijo, ostali pa se odločijo za druge poklice? Zakaj gredo mnogi absolventi in diplomanti filozofske fakultete ter fakultete za naravoslovje in tehnologijo po končanem študiju v gospodarske organizacije ne pa v šole? Zakaj ni matematikov, učiteljev tujih jezikov itd?

Na ta vprašanja so odgovorili člani sindikalne podružnice prosvetnih delavcev osnovne šole Rogaska Slatina v posebni resoluciji. V njej poudarjajo: To niso samo vprašanja, temveč globok in pereč problem našega šolstva, ki se že leta in leta vleče, nikoli rešen do kraja, o katerem samo govorimo, sprejemamo sklepe in pri tem ostajamo. Mladina ne vidi perspektive v prosvetni službi.

Tehnično osebje na šolah, učitelji, vzgojitelji, predmetni učitelji in profesorji imajo iste materialne in kulturne potrebe kot vsi drugi delavci v proizvodnji. Ker pa njihovi osebni dohodki ne ustrezajo stvarnim življenjskim potrebam, narašča med njimi nezadovoljstvo. Zato mladina obrača hrbet temu ple-

menitemu poklicu. Menimo, da je to resen in pereč problem, ki se pojavlja tako v našem kolektivu kot v prosveti sploh; je torej problem vse naše družbe, ki ga bo morala le-ta v najkrajšem času rešiti.

Zato vabimo vse šole, naj ga prouče in predložijo pristojnim forumom na zakonit način primerno predloge. Pozivamo vse sindikalne in družbenopolitične organizacije, naj se zavedajo tega resnega trenutka in takoj začno pripravljati dokončno rešitev. V nasprotnem primeru bodo šole ostale brez tehničnega osebja, mladih prosvetnih delavcev bo vedno manj. Med prosvetnimi delavci bo nezadovoljstvo čedalje večje, znižala se bo kakovost pedagoškega dela, kar lahko usodno vpliva na rast naših prihodnjih generacij.

Kaj mislijo v Lenartu

Na dnevu prosvetnih delavcev občine Lenart, ki je bil 19. maja 1973, so prosvetni delavci občine Lenart sklenili, da seznanijo javnost s svojimi problemi. Poslali so nam tale sestavek:

S pričetkom samoupravnega sporazumevanja in dogovarjanja se je položaj prosvetnih delavcev pričel izboljševati. Upali smo, da bodo dane obljube izpolnjene in da osebni dohodki prosvetnih delavcev ne bodo preveč zaostajali za osebnimi dohodki delavcev v gospodarstvu. Toda zadnje leto smo preveč zaostali za osebnimi dohodki v gospodarstvu in tako smo se znašli skoraj na dnu rangliste OD v Sloveniji. Kljub temu smo bili uvrščeni med tiste, katerim so osebni dohodki zamrzili. Ta ukrep nam ni bil potreben, ker sredstev za povečanje osebnih dohodkov nismo imeli. Sam ukrep pa je pomenil določen družbeni odnos, ki nam je naredil le škodo. V naše vrste je prišlo nezadovoljstvo in prosvetni delavci so začeli odhajati v druge službe. Ker prosvetni delavci odhajajo, se bodo bremena njihovega dela porazdelila na nas, ki bomo ostali v prosvetnih vrstah. To bo naš položaj še poslabšalo.

Družba nam priznava, da opravljamo pomembno družbeno, izobraževalno in vzgojno delo. Toda to ni dovolj, kajti vsa ta priznanja niso materialno dovolj podprta. Vsak dan se od prosvetnega delavca zahteva več. Več in bolje moramo delati, kar tudi želimo, hkrati pa ugotavljamo, da še nadalje z ostajamo v osebnih dohodkih. Menda je na pragu odmrznitve osebnih dohodkov v šolstvu. Za nas to ne pomeni ničesar, ker nimamo denarja za povečanje osebnih dohodkov. Uresničevali bomo 95 % — samo-upravni sporazum, naša javnost pa bo mislila, da se je položaj

prosvetnih delavcev izboljšal, kajti beseda odmrznitev pomeni za marsikoga veliko. Ker torej samo z navidezno odmrznitvijo nismo zadovoljni, pričakujemo, da se nas prične resno obravnavati in da se pričnejo razmere sanirati.

Prosvetni delavci občine Lenart se pridružujemo vsem tistim slovenskim prosvetnim delavcem, ki zahtevajo poleg odmrznitve osebnih dohodkov še verifikacijo že podpisanega samoupravnega sporazuma za leto 1973 in njegovo uresničenje.

Pričakovali smo, da bomo imeli po uveljavitvi samoupravnih sporazumov vsi slovenski prosvetni delavci približno enake osebne dohodka, toda razlike so v zadnjem času ponovno nastale in se bodo po odmrznitvi verjetno še povečale. Povedati moramo, da republiška izobraževalna skupnost dokaj dobro skrbi za šolstvo v občini Lenart, toda prosvetni delavci sedaj nismo zadovoljni z višino osebnih dohodkov. Ker poznamo omejevanje potrošnje in pogoje za zbiranje sredstev za šolstvo, ne upamo, da se bo položaj prosvetnih delavcev izboljšal. V tem pa je naša zaskrbljenost, kajti nismo prepričani, da je prav šolstvo tisto, ki preveč obremenjuje splošno potrošnjo. Naše nezadovoljstvo izvira tudi iz hitrega povečevanja življenjskih stroškov in hitrejšega zviševanja osebnih dohodkov v gospodarstvu. Vse to pa pomeni, da se življenjske razmere prosvetnih delavcev slabšajo. Ugotavljamo, da je že sedaj stanje kritično in zato pričakujemo ustrezne ukrepe.

SOS ZA OSNOVNO ŠOLO!

Pred menoj je sedma številka Prosvetnega delavca z datumom 13. april, v katerem so razpisana prosta delovna mesta na naših šolah, ali drugače rečeno, v katerem iščejo šole učitelje, da bi lahko v prihodnjem šolskem letu redno izvajale učno vzgojni program.

Vzel sem si čas in napravil analizo tega razpisa. Grozljiva slika se je pokazala in skoraj neverjetno se mi zdi, da je petnajst let po uvedbi naše šolske reforme taka kadrovska stiska na naših osnovnih šolah.

Šolsko reformo smo pričeli izvajati leta 1958. Takrat smo si postavili nalogo, da bomo našo šolo dvignili v materialnem in kadrovskem pogledu, da bomo lahko dali vsem šoloobveznim otrokom enako splošno šolsko izobrazbo in vzgojo, da se bodo sposobni odločiti za svoj življenjski poklic in se enakopravno vključiti v aktivno delo za našo družbeno skupnost.

Po petnajstih letih ugotavljamo, da smo materialno sicer delno napredovali, da smo dosegli tudi vsebinski in kvalitetni napredek pri izobraževalnem procesu, pri tem pa zanemarili osnovno vsebino. Toda, zanemarili smo kadrovske vprašanje in mnogokje slišimo upravičeno skrb, kako bomo zapolnili velike vrzeli v kadrovski zasedbi na naših šolah.

Pogljemo, kakšno sliko nam kažejo letošnji redni razpisi na 331 slovenskih osnovnih šolah. Na teh šolah manjka kar 293 učiteljev za razredni pouk in 104 učitelji za podaljšano bivanje. Kje jih bomo dobili in to prav sedaj, ko že tretje leto prehajamo na nov način pouka matematike? Na predmetni stopnji paje slika tudi zelo porazna in to prav na šolah zunaj glavnih slovenskih središč. Tako je

razpisanih 144 mest za učitelje slovenskega jezika, ki se jim pridruži še 42 mest za učitelje srbohrvaškega jezika. Še bolj kritično je pri matematiki, kjer manjka 187 učiteljev, in fiziki s 176 razpisanimi mesti. Kar 133 učiteljev manjka za tuje jezike, za zemljepis 73, za zgodovino 77, za kemijo 48 in biologijo 57. Ni torej učiteljev za glavne predmete, ki dajejo osnovno znanje za življenje in nadaljnje izobraževanje, hkrati pa oblikujejo otrokov nazor; so torej temelj naše idejno-politične vzgoje.

Pa ne samo za te predmete, temveč tudi za tiste, kjer do sedaj nismo zaznamovali takega primanjkljaja in ki jih naš učni načrt prišteva k važnim predmetom za estetsko, etično in telesnovzgojno oblikovanje mladega, razvijajočega se učenca, imamo premalo učiteljev. Tako manjka 138 učiteljev telesne vzgoje, 119 učiteljev tehničnega pouka in 116 za glasbeni pouk ter še 48 za likovni pouk. Le pri gospodinjstvu ni bistvene pomanjkanja, saj je le 8 praznih mest.

Omenim naj še, da je razpisanih 20 mest ravnatelja šole in 12 mest pomočnikov, 23 mest za strokovne službe (socialni delavci, psihologi, pedagogi), 9 mest za knjižničarja in še nekaj mest za računovodje.

Tako sliko nam prikazujejo letošnji redni razpisi, ki pa niso popolni. V vsaki številki Prosvetnega delavca zasledimo namreč tudi izredne razpise, prav tako tudi v dnevnem časopisu. To pomeni, da so številke v resnici še večje. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da so vrzeli tudi na naših srednjih, strokovnih in poklicnih šolah, kjer manjka mnogo učiteljev, zlasti za ključne predmete in ki jih

tudi iščejo z rednimi in izrednimi razpisi.

In kje so vzroki, da smo prišli v tako stisko, ki je ne bomo mogli hitro popraviti?

Predvsem v materialnem položaju prosvetnih delavcev. Nismo uresničili v letu 1970 tako močno poudarjene potrebe po izenačitvi osebnih dohodkov prosvetnih delavcev z osebnimi dohodki v gospodarstvu. Začeli smo sicer pogumno, toda obstali smo — ne samo na pol poti. V zadnjih dveh letih se je stanje še poslabšalo. Prav zato, ker osebni dohodki učiteljev niso v skladu z družbeno vlogo, ki jo opravljajo, zapuščajo učitelji prosvetno službo in se zaposlujejo drugod, kjer imajo lažje in manj odgovorno delo ter boljše plače. Naše šole se praznijo, ravnatelji imajo na mizah mnogo odpovednih dopisov. In prav to nam da misliti. Ukrepati bomo morali hitro, da se ne bomo znašli pred velikim političnim problemom.

Pa še to, kar dokazuje resničnost teh trditve.

V „Delu“ št. 141 od 20. maja 1973 na četrti strani beremo v članku: „Do kam OD“ med drugim tudi tole:

„Če vzamemo na primer, da je bil za gospodarstvo v lanskem letu odstotek OD „100“ je bil za šolstvo 86,3 odstotka. Za letošnje leto gospodarskim „100“, ustreza šolskih 81,8 odstotka.“ Tako torej Delo. Če pa bi primerjali OD istih izobraževalnih struktur v gospodarstvu in šolstvu, to je, če bi primerjali OD uslužbenecv s srednjo, višjo in visoko izobrazbo, bi bila ta razlika še mnogo mnogo večja.

Pa še to naj omenim. Ali bodo vse naše šole, ki pri-

pravljajo kadre za učitelje za osnovno šolo, sposobne zapolniti te vrzeli s strokovno in politično sposobnimi ljudmi?

V doglednem času prav gotovo ne. Torej bodo morale šole zopet seči po nestrokovnih kadrih, če bodo hotele delati. Začarani krog iz leta 1958, ko je prav tako manjkalo učiteljev, se po petnajstih letih zopet ponavlja. Spet se bomo znašli pred problemom usposabljanja teh ljudi in jim bomo postavljali roke za pridobivanje kvalifikacij, kot smo to delali predlani. Vsi vemo, kaj smo dosegli.

Ne, to ni prav, to ni v duhu in v skladu z našim družbeno-političnim razvojem in z nalogami idejnopolične ter strokovne vzgoje upravljalcev v naši samoupravni socialistični družbi.

Pri tem pa bomo morali spreminiti tudi način vzgoje kadrov za osnovne šole. Nikakor se ne moremo in ne smemo strinjati, da na primer na univerzi vzgajajo kadre po istem programu za znanstveno in za pedagoško, učno-vzgojno delo v šoli. To sta dve različni smeri in treba bo ločiti smotre vzgoje enih in drugih. Tako ugotavljamo, da pridejo iz univerze pa tudi iz pedagoške akademije učitelji z dobrim strokovnim znanjem v posameznih predmetih, imajo pa premalo pedagoškega, metodničnega, didaktičnega in psihološkega znanja. Svojega strokovnega znanja ne znajo pravilno posredovati. Zato je pri nas tolikšen osip in prav zaradi tega ne dosežemo cilja, ki smo si ga postavili pri reformi pred petnajstimi leti: dati vsem otrokom enako znanje in vzgojo.

VILKO KOLAR

PIŠE:
SILVO
TERŠEK

VČASIH JE TEŽKO OSTATI ČLOVEK

Za velikimi lonci, štedilniki in pekači so še večja okna ene izmed delavnic GOSTINSKEGA STROKOVNEGA CENTRA v Ljubljani. Na šolskem dvorišču tekajo učenci od gola do gola, z žogo se poginjajo proti obročem in so daleč od dolgočasno oglatih gostilniških miz, hotelskih prostorov in neučakanih gostov.

Zatišje pred nevihto. Med zadnjimi izpiti se bodo še stene v šolskih delavnicah potile. Zelo neprijetno se je prerivati v cvetličarnah — za rožo, ki si jo pripneš pod radostni obraz. Tri leta niso mačje solze. Kdo bi si mislil, da je v poklicu toliko skrivnosti in toliko skritih pasti, ki se jim moraš ogniti. Mnogim se seveda zelo smešno preprosto prinese liter vina na pokrito mizo in zaokrožiti račun. Prišel je, da bi hitro zaslužil. Iz Prekmurja, Gorenjske in celo iz Knina prihajajo mladi. Največ jih je iz vasi. Zdi se, da vidi meščan v natakarku kos gostinskega pohištva. V mestih je veliko šol in prav toliko možnosti.

Kos grobe preteklosti visi tudi nad poklicem natakarka. V kuhinjah in v strezbi prevladujejo dekleta. Mnogim se zdi, da je to njihov edini svet. Z očetom prihajajo in z mamo in trdijo, da bi se rade naučile kuhati. Ženska brez kuharskih veščin je kakor gora brez vrha, pravijo očetje.

Ampak v teh kuhinjah ni lončkov in takih posod, s kakršnimi se mati ubada. Tu so kotli in gora jedi, tu so pijače, ki jim je celo imena težko izgovoriti, tu je svet, ki ga povprečni gost ne more popolnoma dojeti. Zaznavati je potrebno, da spoznaš, česa vsega ne veš o na videz vsakdanjih stvareh.

Poklic natakarka in kuharja je dandanes tehnično močno izboljšan; fizično ni naporen, kot je bil nekoč. Tudi cenjen je,

če mu strokovnjak da ceno. Gostje včasih pod vplivom alkohola pozabljajo to, na kar gostinski delavci ne smejo nikoli pozabiti. Ni pa skrivnost, da je včasih zelo težko ostati ČLOVEK.

Naj se vrnem na začetek, v delavnice gostinskega šolskega centra, katerih upravnik in strokovni učitelj je JOŽE TOP-LAK. V tej hiši je zaposlen dvindvajset let. Zanimivo je, da si ni nikoli predstavljal, da bo postal učitelj. Kljub vsemu pa nadaljuje poklic, za katerega se je izučil doma v Radencih. Oče se je ukvarjal z vinogradništvom, s pijačami in trgovino in seveda s kmetijstvom. Jože Toplak je končal v Ljubljani srednjo šolo za turizem in gostinstvo. Šele takrat je spoznal, da je gostinstvo več kot samo zanimivo delovno področje. Bil je med tistimi, ki so bili začetek našega turizma in gostinstva. Vsak začetek pa je poln mikavnosti — neodkrita. Minila so leta strokovnega usposabljanja in prišel je trenutek, ko so ga domači vprašali, kje je pravzaprav njegov dom: v šoli ali tam, kjer preživi manjši del tedna.

Samo še to: aktivno sodeluje v strokovnem združenju meščancev pijač in učenci dobro poznajo njegov resen odnos do dela.

„Dandanes imamo zelo dobro oblikovane šole za osnovne poklice v gostinstvu: kuhar — natakark. Prav tako dobro je izdelan profil teh poklicev. Učenci opravljajo prakso v šolskih delavnicah ali pa delajo v drugih gostinskih obratih. V nekaterih obdobjih je več zanimanja za poklic kuharja, v drugih za strežbo. Res pa je, da se natakark laže zaposli.

Vsako leto sprejmemo približno 130 učencev, kolikor imamo v naši šoli učnih mest. Mnogo jih je, ki se zadovoljijo z letom dni šolanja, ker se ob pomanjkanju gostinskega kadra zelo lahko zaposlijo.

Poleg šole imamo tudi svoje obrate: Bellevue, restavracijo

Premalo jih je in zato so krivi tudi v nekaterih osnovnih šolah — Foto: S. Teršek

Urška, Urban v Šiški in bife na Miklošičevi cesti. V našem šolskem centru je približno 350 učencev, šolo pa obiskuje 750 učencev. K nam hodijo na reden strokovno teoretični pouk vsi učenci z ljubljanskega območja, ki delajo v drugih gostinskih obratih.

IN UČITELJI? Vsi so končali osnovni poklic kuharja ali natakarka. Pozneje so šolanje nadaljevali na naši hotelski šoli. Razen redkih izjem so vsi opravili pedagoške izpite. Strokovno teorijo poučujejo učitelji z visoko izobrazbo.

Tako kot na drugih srednjih šolah gradijo tudi v gostinski šoli na znanju, ki ga prinesejo učenci iz osnovne šole. Osnov-

no šolo pa je mogoče končati v šoli, ki je bolj ali manj zahtevna, bolj ali slabše opremljena z učnimi pripomočki. Ker prihaja večina učencev prav iz podeželja, bi bilo mogoče sklepati, da je v gostinskem centru precej učencev, ki so se šolali daleč od modernega pouka. Znano pa je, da tudi v tej šoli ni mogoče mimo znanja fizike, kemije, matematike, slovenščine... V šoli poučujejo pač to, kar bo mladim na delovnih mestih koristilo, kar jim bo olajšalo delo. Moderna kuhinja ima vrsto tehničnih naprav z uporabo plina, elektrike... Večkrat je treba kuhati pred gostom, pred njim pripravljati jedi. Prav zaradi tega je nujno potrebno, da do-

bro obvladaš delo.

Vsako leto preživijo učenci v šoli osemnajst tednov nato pa so v delovni organizaciji, kjer se spoznajo s strokovnim delom. „MODERNIZACIJA PO-UKA? Kabinetni pouk imamo v kuharstvu, strežbi, blagovnanstvu, hranošlovju; manjkajo nam kabineti za jezikovni pouk. Prav to pri nas najbolj pogrešamo. Učenca moramo naučiti tujega jezika, s katerim bo lahko takoj stopil pred gosta in z njim govoril. Res imamo prirejene učbenike prav za našo stroko, toda to ni dovolj.

Ne najdemo pravega stika s proizvajalci opreme za gostinstvo. Če bi učenci delali na primer s sodobnimi stroji za kavo že v šoli, bi bilo na delovnih mestih manj tovrstnih okvar; materialna škoda bi bila manjša in delo bi hitreje potekalo. To pa bi bilo dobro tudi za proizvajalca teh strojev: manj težav s servisi, ki delajo večini največje preglavice. To velja tudi za univerzalne kuhinjske stroje.

Dobro sodelujemo s proizvajalci pijač in živinske stroke.

Za učenca, ki ne konča naše šole, ni nevarnosti, da ne bi dobil zaposlitve. In končno: šolanje nadaljuje lahko tudi na oddelku za odrasle.

Ne skrbi nas, da bodo ljudje zapuščali gostinski polic, čeprav menijo gostinci onstran meje, da šolamo ljudi zanje. Tako je samo v obmejnih predelih, morda v Radencih in Mariboru.

Povedati je treba, da imamo v gostinstvu vrsto poklicev in delovnih mest, za katera ni potrebna končana osnovna šola in tudi naša strokovna šola ne. Ugotavljamo, da se gostinski in turistični promet razvijata hitreje kot naši šolski programi. Za sedaj si pomagamo s tečajji za „ozke profile poklicev“ v gostinstvu. Z republiškim zavodom za šolstvo si prizadevamo, da bi organizirali šole tudi za te poklice. Morda se nam bo to posrečilo čez leto ali dve. Morda potem ne bomo več slišali izjav iz nekaterih osnovnih šol,

češ, tebe je pa res škoda za štinstvo. To je mogoče izumeti tako, kot da mi ne potrebujemo izšolanih ljudi. Imamo hotelško šolo, višjo šolo, komercialno — oddelek za turizem in gostinstvo. Vsak, ki konča našo šolo, ne ostane kuhar ali natakark. O tem bi morali govoriti tudi učitelji pri pouku in spodbujati v osnovnih šolah. Utrudila sva se. Šel bom v vrček piva. Opazoval bom, kaj stega, ki me bo postregel. Piti misljal bom, kakšen naj bi idealen natakark — ali idealen gost. In če ne bom dovolj postrežen, si bom povedal, da je brk: premalo jih je in za to so krivi tudi v nekaterih osnovnih šolah!

NESEBIČNA POMOČ

Pred dnevi so se sešli občnem zboru predstavnikov Samopomoči prosvetnih znanstvenih delavcev Slovenije. V tej humani organizaciji vključenih več kot 2.600 članov prosvetnih in znanstvenih delavcev, ki materialno in moralno podpirajo svoje umne članove. S svojo dejavnostjo vključevanjem, zlasti mlajših stanovskih tovarišev, utrjuje socialni čut ter občutljivost za probleme drugih. S svojim znanjem utrjujejo tudi spoznanje, da je bistvo vsega lepega in dobrega menitega prav v nesebični pomoči bližnjemu, ko je pomoč potreben. Prav to pa predstavlja temelj, na katerem gradimo humano, socialistično samopomočno, družbeno skupnost iskrenih, dobrih in srečnih ljudi.

Ker je v ta prizadevanja vključena tudi organizacija Samopomoči, je pričakovati, da se bodo tudi v prihodnje vključevali vanjo zlasti mlajši prosvetni in znanstveni delavci, ki bodo nadaljevali s to humano dejavnostjo.

SLAVKO PEVČIČ

Sodobna pota vzgoje in izobraževanja

DOMSKA VZGOJA V RAZLIČNIH TIPIH INTERNATOV

Skupina študentov domske vzgoje in defektologije s pedagoške akademije v Ljubljani je pod vodstvom prof. Cirila Brezovca obiskala center za vzgojo otrok in mladine na Reki in vzgojno-varstveni zavod na Malem Lošnju. Najprej smo se ustavili na Reki, kjer smo si ogledali zavod, ki ima nalogo, da ugotovi nagnjenja in sposobnosti otrok za njihovo resocializacijo. Sestavljen je iz treh hiš, v katerih so dečki ločeni od deklic.

Tu obravnavajo otroke z motnjami v vedenju in delinkvente, podobno kot pri nas v prehodnem mladinskem domu v Jaršah. Sprejemajo mladino od 8. do 18. leta, ki jo pošiljajo centri za socialno delo. Eden večjih problemov je, da zavod nima svoje šole, zato morajo hoditi gojenci v mestne šole. Tako so deležni zunanjih vplivov, posebno škodljiva pa je lahko pot v šolo ali nazaj v dom.

Gojenci so razdeljeni v štiri skupine; vsako sestavlja 8 do 10 gojencev. Začetno opazovanje traja od 1 do 3 mesecev. Samo življenje v domu je podobno življenju v navadnem internatu. Gojenci so ves čas pod nadzorom vzgojitelja. Vzgoja ima primesi permisivne vzgoje in liberalnega pristopa. Opazovanja dajo sliko nagnjenj in sposobnosti za resocializacijo.

Z Reke pošiljajo „štičnike“ v Lovran in v „Dom za odgoj djece“ na Cres; tu obravnavajo emocionalne motnje.

V domu v Malem Lošnju in v domu v Vinkovcih obravnavajo vzgojno zanemarjene in emocionalno motene otroke. V domu v Ivanovcu sprejemajo predvsem organsko motene. Kako gojenca kaznujejo? smo vprašali vzgojitelje. Odgovorili so: „Ne kazni, temveč stimulacija. Za dobro delo, prizadevnost in pridnost so moralno in materialno nagradjeni, v nasprotnem primeru pa pogosto uporabljajo pogovor.“

Sprejemna postaja pri centru za vzgojo otrok in mladine je nov dom, ki je stal 40.000 din. Tam ostanejo delinkventi 2 do 3 dni, nato pa jih vrnejo staršem ali zavodu, od koder so pobegnili.

Kot zanimivost naj omenim, da stremi uprava za tem, da vsaj en vzgojitelj oziroma zakonski par stanuje v domu. To je prav gotovo zelo koristno, saj sta s tem zagotovljena večji nadzor in psihično popolnejši stik.

DRUŽINSKI TIP VODENJA INTERNATA V MALEM LOŠINJU

Ta internat je zanimiv z več vidikov, vendar bom poskusil naznati le nekaj zanimivosti.

Zavod je bil ustanovljen leta 1952. V začetku je bil poudarjen predvsem disciplinski sistem, ker ni bilo dovolj kadrov. Ob prihodu prvega učiteljskega para leta 1954 pa so vpeljali nov sistem vzgoje. Tu sprejemajo gojence, stare od 14 do 18 let, ki obiskujejo tudi

osnovno šolo v zavodu. V nekaterih primerih končajo gojenci dva razreda v enem letu. To je seveda odvisno od njihove prizadevnosti in znanja. Podobno kot na Reki so tudi tukajšnji gojenci čez dan čim bolj zaposleni.

V zavodu imajo več delavnic, tako da se lahko gojenci usposobijo za določene poklice, na primer: mizar, krojač, natakark, ali pa obiskujejo pomorsko šolo. Gojenci zapuste zavod po dveh letih. Oskrbnina je 1600 do 1700 din; iz nje izplačujejo tudi plače vzgoj-nega osebja (v Sloveniji uravnava to republiška izobraževalna skupnost). Zavod je sestavljen iz petih domov; v vsakem je 25 gojencev, za katere skrbi po en zakonski par.

Sem prihajajo otroci z naslednjimi motnjami: nevroze, psihopati, epileptiki, motnje vedenja in osebnosti.

Ravnatelj zavoda meni, da sme biti delovna doba vzgojitelja le do 10 let. V tem času je dal veliko samega sebe v delo, zato fizično ne zmore več tovrstnih naporov. Po tem obdobju naj prevzame delo učitelja na redni šoli ali kaj podobnega. To metodo prakticirajo in moram dodati, da se vzgojitelji s tem strinjajo. Ob boleznih ali pomanjkanju kadra pa lahko priskočijo še vedno na pomoč kolegom v domove.

PERMISSIVNA VZGOJA V VZGOJNEM ZAVODU V LOGATECU

Vsi vemo, da so trenutno uprte vanj oči vse Slovenije in celo Jugoslavije. Ogledali smo si ga skupaj s študenti dr. Kranjčeve. Pod vodstvom raziskovalnega tima, ki je mlad, so pričeli uvajati permisivno vzgojo pri delinkventih. S pomočjo ravnatelja zavoda in vzgojiteljev, dosega izredne rezultate. Studentje smo prisostvovali terapevtski seansi. V začetku smo bili ogorčeni nad govorjenjem gojencev, ki so govorili včasih z osebjem prostaka ali celo napadljivo. Vendar pa so jih impulzi vzgojiteljev, ravnatelja oziroma psihologa počasi spodbudili, da so načeli problem.

Počasi so se v neprisiljenem pogovoru, v katerem jim je bil vzgojitelj enak — svetovalec in ne avtoriteta, začeli „odpirati“. Pogovor je stekel, videti je bilo, kot da se pogovarjajo tovariši med seboj, kot da nas ni. Ozračje je bilo sproščeno. Strokovni tim jih je le občasno usmerjal, tako da smo bili na koncu prijetno presenečeni nad rezultati in stališči, ki so jih povedali gojenci. Konkreten rezultat nam je pokazal upravičenost takega načina dela.

Velik poudarek je tudi na drugih dejavnostih, predvsem na športu, kar je nedvomno koristno za usmerjanje odvečne energije v zdravo oblikovanje telesa in duha. Zunaj ob domu imajo košarko in nogometno igrišče in veliko trim stezo z različnimi vajami za rekreacijo. Ena od vaj je na primer kegljanje. V domu imajo športni kabinet; tak, da se ob pogledu nanj športniku poveča srčni utrip. Rekviziti so za prostor in dane možnosti dobro izbrani.

Zelo zanimivo je, da prihajajo gojenci prostovoljno na terapevtske sestance in skupinsko delo.

Ne priznavajo papirnatih avtoritet, temveč vzgojitelja kot osebnost, ki mora biti prožna, ustvarjalna in zdrava, da čuti, da jim lahko pomaga. Po terapevtskem sestanku zaseda vzgojiteljski zbor na čelu z ravnateljem in psihologom; zraven so tudi učitelji praktičnega pouka in drugi. Probleme obravnavajo načrtno in stro-

kovno skupaj v timu. Pri takem delu je zelo verjetno, da tudi zultati ne bodo izostali. Zato lahko razumemo mnenje profesor Brezovca s pedagoške akademije, da bodo morali začeti delati podobno vsi zavodi.

INTERNAT VOJNE GIMNAZIJE V BEOGRADU

Naloga vojne gimnazije je, da pripravlja gojenca za vpis na vojaško akademijo.

Pouk je sodoben, kabineten, s sodobnimi učili. Na vojnem inštitutu za psihološko, sociološko in andragoško raziskovanje med drugim spremljajo gojenca tudi med šolskim letom oziroma ves čas šolanja na akademiji.

V internatu imajo 12 športnih sekcij, poleg tega pa še številne tehnične in kulturne dejavnosti. Delo je programirano po sposobnostih za povprečnega, podpovprečnega in nadpovprečnega gojenca. Mnogi predavatelji so „civilni“. Celotno šolanje — od književzkov do uniforme, je brezplačno; tudi za internat ni treba plačevati. Še celo žepnino dobe za svoje potrebe. Zato je razumljivo, da se Slovenci vse bolj zanimajo za „vojaški stan“.

Če se ob koncu vprašamo in poskušamo poiskati primerjave kakšna je vzgoja populacije v dijaških domovih, se lahko upravičeno zamislimo. Primerjajmo različne, opisane tipe domov z navadnimi dijaškimi domovi. Ali nudimo v navadnih dijaških domovih take materialne možnosti, sodobna učila, kakovostno vzgojno delo in dobro organizacijo, delitev dejavnosti itd., kot jo imajo vojaški internati?

Ali dajemo v običajnem dijaškem domu gojencem tako permisivnost, kot jo dajejo delinkventom v Logatecu? Ali znamo iskati z njimi take stike kot jih imajo vzgojitelji z mladimi delinkventi in ali vodimo tudi mi mladino tako permisivno, kot jo vodijo v Logatecu?

Ali jim dajemo vzgojitelje, ki ljubijo svoj poklic zaradi poklica in ostajajo z gojenci vse dni — tako kot žive z njimi v Malem Lošnju?

Ali razvijamo take dejavnosti, s katerimi bi lahko na gojenca načrtno vzgojno vplivali, tako da bi razvijali njihovo osebnost, jih organizirali dovolj športa, kulture, zabave, hkrati pa jih znali sprejeti in opozoriti na osnovni cilj — učenje?

Ali zasledujemo dosežke pedagoške znanosti doma in po svetu in tako vpletamo v delo ustrezno strokovnost?

Ali bomo le mehanično delali na področju vzgoje, podobno kot je v industriji?

Ali stremimo za tem, da ima vzgojitelj predvsem nagnjenje za poklica in potem šele diplomu, ali pa merimo uspešnost le po diplomi in nas ne zanima niti njegovo nadaljnje izobraževanje? Ali gledamo le na ugled zavoda v okolju, na zunanjo sliko, vtis?

To so vprašanja, na katera si bomo morali odgovoriti. Na domovsko vzgojnem področju smo v zadnjih letih precej naredili, vendar ne moremo vsega bremena prepuščati mojem, kot so: Brezovci, Klotnik, Prelog idr. Vsi si moramo prizadevati, da bomo storili čim več, da bomo sodobni — ne zaradi sodobnosti, temveč zaradi mladine, zaradi interesov vse družbe.

ALJOŠA REDŽEPOVIČ

ŠOLSKI CENTRI NA RAZVOJNI POTI

Prvič lahko zasledimo poimevanje takšne organizacijske oblike strokovnega izobraževanja v letu 1960, ko je zvezna skupščina izdala resolucijo o izobraževanju strokovnih kadrov. Resolucija je bila sprejeta v dobri veri, da bodo ustvarjene takšne razmere, ki bodo v nadaljnjem razvoju gospodarstva in družbenih služb odpravili neenakost med stanjem in potrebami po strokovnih kadrih in da bo postal sistem strokovnega izobraževanja bolj demokratičen. Takšna rešitev problemov na tem področju izobraževanja namreč občanom omogočila izobraževanje in izpopolnjevanje v svoji stroki do najvišjih stopenj strokovne izobrazbe. Vse to so jasno zahtevali tudi določene premike pri organizaciji strokovnega izobraževanja in poimovanja celovitosti sistema vzgoje in izobraževanja, kar bi pomenilo v praksi združevanje tako imenovanega šolskega in zunajšolskega načina izobraževanja strokovnih kadrov v enoten sistem strokovnega izobraževanja.

Da bi se lahko obstoječe izobraževalne ustanove primerno pripravile na predvidene organizacijske oblike in uravnale vsebinsko ter metode dela, je o novi organizacijski obliki, ki naj bi omogočila uresničanje vseh poizvedljivih ciljev strokovnega izobraževanja, priporočila naslednje:

„Razvijanje sistema strokovnega izobraževanja zahteva v prvotni fazi modernizacijo organizacije strokovnih šol. Namesto posejanih šol kot ustanov za izobraževanje strokovnih kadrov za posamezne stopnje strokovne izobrazbe je treba, kjerkoli je to mogoče, ustanovljati šolske centre, v katerih se bodo vzgajali kadri za več stopenj strokovne izobrazbe za določeno gospodarsko ali družbeno dejavnost. S tem da se učna vsebina prilagodi za strokovno izobraževanje dveh ali več stopenj ter da se uvedejo dopolnilni predmeti in učni načrti v šolskih centrih, bo mogoče najuspešneje uresničiti funkcionalno enotnost med vsemi stopnjami strokovne izobrazbe. Poleg tega omogočajo šolski centri gospodarsko uporabo opreme, delavnic, laboratorijev in učiteljskega kadra. Šolski centri morajo postati najštevilnejše ustanove za strokovno izobraževanje, s skupnimi učnimi kadri, skupno opremo in skupnimi materialnimi sredstvi.“

Ce pa družbenopolitične skupnosti ali delovne organizacije ne morejo ustanoviti šolskega centra, lahko ustanovljajo strokovne šole, na katerih se vzgajajo kadri samo za eno stopnjo strokovne izobrazbe.

Organizirano izobraževanje strokovnih kadrov nalaga gospodarskim organizacijam, posebno tistim, ki ne morejo ustanoviti šolskega centra ali strokovne šole, da ustanovljajo centre za strokovno izobraževanje delavcev. Centri za strokovno izobraževanje delavcev organizirano uvajajo nove delavce v proizvodnjo, vzgajajo že zaposlene priučene, kvalificirane in visoko kvalificirane delavce, ki razvijajo druge dejavnosti za izpopolnitev in prekvalifikacijo. Centri morajo biti tudi organizatorji vključevanja učencev in študentov v proizvodno delo pri gospodarskih organizacijah med njihovim šolanjem ter organizatorji strokovnega in praktičnega izobraževanja vajencev in tistih, ki se usposablajo za stroko z neposrednim delom v proizvodnji.“

Že v letu 1962 in 1963 je bil na resolucijo v SR Sloveniji vedno odziv. Takratni republiški sekretariat za šolstvo SR Slovenije in svet LRS za strokovno izobraževanje sta se zavedala pomembnosti novih oblik in reorganizacije strokovnega izobraževanja, zato sta že v letu 1963 skupno z gospodarsko zbornico organizirala javno razpravo, predvsem o novi organizaciji šolskih centrov. Iz skrbno

pripravljenih tez, ki definirajo in pojasnjujejo spajanje in združevanje izobraževalnih zavodov, je razvidno, da je bilo potrebno razčistiti nove pojme in dobro postaviti nove oblike za nadaljnji razvoj celotnega izobraževalnega sistema.

V tezah, ki so izšle v posebni strokovni knjižici, je prišlo do izraza dvoje načel, po katerih naj bi se organizirali šolski centri, in sicer:

1. **Združitev šol v šolski center mora biti pedagoško smotna.** Takšna smotnost omogoča funkcionalno povezovanje med posameznimi strokovno-izobraževalnimi dejavnostmi, usklajevanje pouka in vzgojno-izobraževalnega procesa, pospeševanje in razvoj strokovno-izobraževalnih dejavnosti, organizacijo praktičnega pouka učencev, obravnavanje in reševanje pedagoških vprašanj, ki so skupnega pomena.

2. **Ekonomski utemeljitev temelji na skupni upravi, uporabi in izkoriščanju stavb, učilnic, delavnic, laboratorijev in učnih pripomočkov, zaradi skupne oskrbe z opremo in skupnega financiranja, skupnega opravljanja posameznih poslov (administrativno-tehničnih, računovodskih) zaradi smotne zaposlitve učnega kadra in podobno.**

Zanimiva ugotovitev je bila tudi ta, da so avtorji tez predvideli v organizaciji šolskega centra tudi vzgojnoizobraževalno dejavnost ustreznih visokošolskih zavodov.

Toda, še preden je prišlo do določenih skupnih izhodišč, je bil sekretariat reorganiziran, ukinjene pa so bile tudi razne druge službe na prosvetnem področju in med njimi tudi svet za strokovno izobraževanje. Te prekinitev začetega dela in novi prosvetni organi niso prispevali k razvoju šolskih centrov jasnih koncepcij. Da je takšna ugotovitev točna, nam dokazuje zakon o srednjem šolstvu iz leta 1967, ki posveča tej pomembni organizacijski spremembi zelo malo pozornosti. V 49. členu 3. odstavka pravi: „Srednje šole in domovi se lahko ustanovijo kot organizacijske enote šolskih centrov ali drugih organizacij. V takem primeru se pravice in dolžnosti zavoda prenesejo na šolski center oziroma na organizacijo, v katere sestavi je šola oziroma dom; šola oziroma dom obdrži svoj naziv, svoj pečat, svoje strokovne organe in predstojnika ter v okviru delovnega programa in po smernicah šolskega centra oziroma organizacije samostojno opravlja vzgojno-izobraževalne naloge.“

Ker se je tedaj na novo ustanovljeni republiški sekretariat za prosveto in kulturo premalo ukvarjal z vprašanji strokovnega izobraževanja, je povsem jasno, da so si šole urejale šolske centre po svoje, brez načrtnosti. Tudi gradbeni načrti novih objektov, kolikor so sploh bili, niso upoštevali pedagoških norm za takšen center, in končno: tudi mreža šol ni šla v to smer združevanja.

MREŽA ŠOLSKIH CENTROV V SR SLOVENIJI IN SFRJ

Do leta 1970 je bilo na območju SR Slovenije 50 šolskih centrov pod različnimi nazivi. Že iz samih nazivov ni mogoče razbrati, ali gre res za šolski center v smislu tez iz leta 1968, ali gre za izobraževalni center, katerega osnove so bile dane v letu 1959 (center za strokovno izobraževanje delavcev — zvezna uredba), ali pa samo za združitev šol ne glede na njihov smoter. Pri vsej tej pestrosti šolskih centrov je zanimiva ugotovitev, da se vzgojno-izobraževalna vsebina povezuje le pri 14 %; pri 46 % jih veže podobna tehnologija dela, pri 28 % pa kadrovske potrebe po določenih delovnih organizacijah. 12 % centrov nima nobenega skupnega elementa, ki bi bil pomemben za vzgojnoizobraževalno delo.

Da je bilo za organiziranje

takšnih šolskih centrov premalo priprav in utemeljitev, npr. z vidika vertikalne rasti strokovnega kadra za določeno panogo ali stroko, pričajo podatki, da je 90 % šol, ki so v centrih, vanje zgolj formalno vključene.

Tudi v jugoslovanskem merilu niso centri organizirani po istih merilih. Ker je pri organiziranju prevladoval ekonomski vidik, imamo danes v SFRJ 5 tipov takimenovanih šolskih centrov, in sicer:

— šolski centri, kjer se izobražujejo srednje tehnični kadri različnih smeri;

— šolski centri, kjer se izobražujejo strokovni kadri različnih stopenj iste stroke;

— šolski centri, kjer se izobražujejo strokovni kadri različnih strok in različnih stopenj;

— šolski center, kjer se izobražujejo strokovni kadri iste stopnje (npr. poklicni) različnih strok;

— šolski centri, kjer se izobražujejo kadri ne glede na stroko in stopnjo (vključeno gimnazijsko in ekonomsko administrativno izobraževanje).

Šolski centri, kjer se izobražujejo strokovni kadri različnih stopenj iste stroke ter organizirani za mladino in odrasle, prednjačijo v drugih republikah, posebno v SR Hrvatski, ne pa tudi v SR Bosni in Hercegovini, kjer je največ centrov mešanega tipa (organiziranih po tretji in peti alineji).

Iz ugotovitev, ki jih je zbral Jugoslovanski zavod za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj v Beogradu, je razvidno, da je dala dosedanja organizacija šolskih centrov, kjer se izobražujejo šolski kadri različnih stopenj iste stroke, veliko večje rezultate v strokovnem pogledu kot katerikoli druga organizacija. Takšno izobraževanje, kjer gre za isto stroko, je najracionalnejše in najbolj učinkovito.

Prednost takšne organizacije je v tem, ker so kar najbolj uporabljena skupna učna sredstva, kabineti, stroji itd., hkrati pa učiteljski kader, ki je glede na skupne vzgojno-izobraževalne smotre pedagoško motiviran. V takšnih centrih se že javljajo novosti, nova izobraževalna tehnologija, programirani pouk; skupni učni načrti v začetni fazi, izbirni in fakultativni predmeti, kar omogoča individualizacijo pouka in učenecem izbiro poklica po nagnjenosti, sposobnosti in prizadevnosti. Takšni pozitivni premiki, ki so možni samo v tako organiziranih centrih, so v marsičem le korak naprej od klasičnih oblik vzgojno-izobraževalnega procesa. V program prinašajo novosti, ki

do sedaj niso bile znane v jugoslovanski, še manj pa v slovenski šolski praksi.

Posodabljanje vzgojno-izobraževalnega sistema teži za tem, da se zagotovi enotno in med seboj povezano izobraževanje na srednji stopnji, tako da bo mogoče vsebinsko smiselno prehajanje, napredovanje in vključevanje šolanja. Če zaradi ekonomskih možnosti ne bomo še tako hitro prešli na novi sistem vzgoje in izobraževanja, bo to posodabljanje možno uresničiti le v organiziranih šolskih centrih.

NADALJNI RAZVOJ ŠOLSKIH CENTROV?

Po letu 1963 so se šolski centri v Sloveniji razvijali in ustanavljali stihijno. Prosvetne institucije nikoli niso spraševale, ali te oblike izobraževanja pravilno razvijamo. Šele v sedanjem obdobju razvoja vzgoje in izobraževanja, ko se pojavljajo nove zahteve po permanentnem izobraževanju strokovnih kadrov in ko razmišljamo o uresničevanju ustavnih dopolnil o družbenoekonomskih odnosih in organiziranju posebnih izobraževalnih skupnosti, se začnemo zavedati pomembnosti takšne organizacije šolskih zavodov.

Konferenca gospodarske zbornice Jugoslavije v Beogradu aprila 1972 je namreč potrdila upravičenost obstoja šolskih centrov, ker so se v njih uresničevala načela resolucije zvezne skupščine o razvoju izobraževanja na samoupravni podlagi. V smotno organiziranih šolskih centrih smo do danes že dosegli povezavo dela z izobraževanjem. Vzpostavljena je enakovrednost izobraževanja mladine in odraslih ter uresničena vertikalna in horizontalna povezanost izobraževalnega procesa. V takšni organizacijski obliki postajajo tudi učni načrti sodobnejši. Učiteljski zbor se bolj zavzeta ukvarja s problemi vzgoje in izobraževanja.

Ce menimo, da so vsi dosednji dosežki v tako organiziranih centrih napredni in v duhu našega nadaljnjega razvoja izobraževanja, potem bi kazalo, da se o tej organizaciji šol resneje pomenimo in začrtamo pravo razvojno pot.

Ne smemo spregledati gradiva o predlogu osnov politike dolgoročnega razvoja izobraževanja in kadrov do leta 1985, ki še posebej opozarja na organizacijo takšnih izobraževalnih šolskih centrov, ki bodo omogočili mladini in odraslim, da si bodo pridobili različni stopnjo strokovnosti in isti panogi za vse proizvodno-tehnične poklice.

KAREL KOS

TUJINA VABI ...

Govorimo o pomanjkanju medicinskih sester. Pišemo o tem. Kaj pa ukrenemo?

Iz Nemčije in drugih sosednih držav prihajajo na medicinsko šolo pisma s ponudbami in prošnjami: pišejo, da ta ali ona bolnišnica potrebuje večje število medicinskih sester. Zagotovljeni so dobri osebni dohodki, stanovanje, dobre delovne možnosti. Sprejeli bo kar ves letnik diplomantov. Želijo samo diplomu, življenjepis in pristanek za delo v tujini. Druge formalnosti bo bolnišnica v Nemčiji rešila sama.

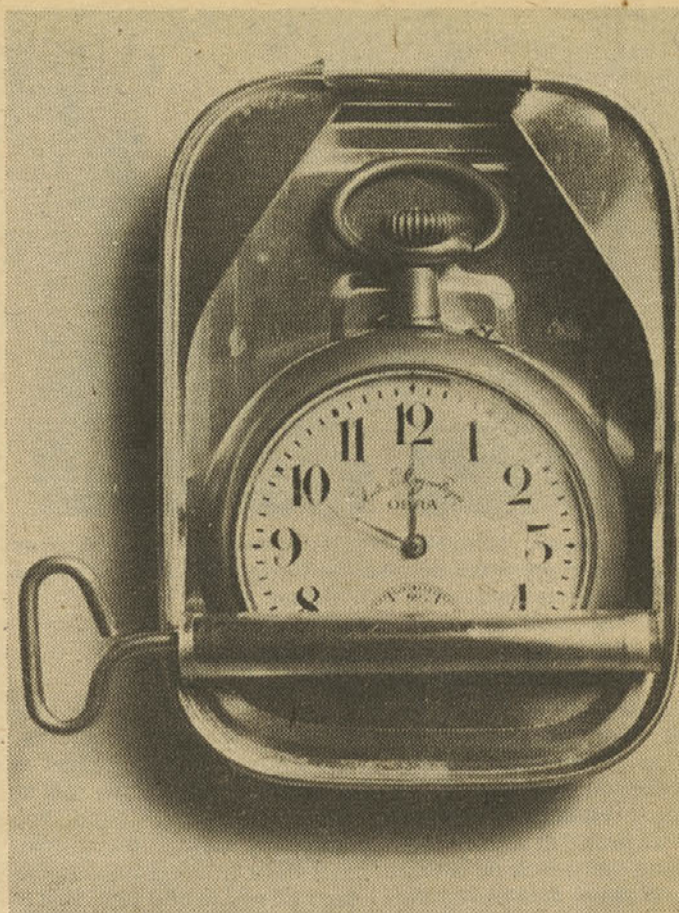
„Upamo, da je pozitivna rešitev te naše prošnje tako v interesu vaših rojakov kot tudi našega prebivalstva,“ pišejo.

Ali bomo selili tudi naše bolnike v sosednje države? To je že vprašanje, ki zadeva širšo družbeno javnost. (Vest je napisana po dopisu iz Zahodne Nemčije.)

Komisija za delovna razmerja SLOVENSKE GIMNAZIJE V KOPRU

razpisuje naslednja delovna mesta:

- šolskega pedagoga, diplomirani pedagog ali psiholog, praksa je zaželena
- učitelja zgodovine in sociologije ali sociologije zgodovine, P
- učitelja filozofije in sociologije, P — na voljo je družinsko stanovanje
- učitelja glasbenega pouka, P
- učitelja glasbila (klavir), P
- dveh učiteljev matematike, P
- učitelja slovenskega in francoskega jezika, P
- laboranta za fiziko in učitelja za tehnični pouk, PRU

Konzervirani čas, 1973, Stane Jagodič

ČZP KMEČKI GLAS LJUBLJANA

izdaja in prodaja naslednje publikacije:

A. Periodične publikacije:

- tednik „KMEČKI GLAS“ je časopis, namenjen ljudem na slovenskem podeželju.
- revija „SODOBNO KMETIJSTVO“ je strokovna revija za pospeševanje kmetijstva, živilstva in gospodarstva ter izhaja enkrat mesečno.
- mesečna revija „MOJ MALI SVET“ je namenjena vsem, ki imajo radi naravo, se ukvarjajo z malimi živalmi, gojijo cvetje, vrtove ali hodijo na izlete v naravo.

B. Strokovne knjige:

- Praktično gnojenje
- Gojenje v kmečkem gozdu
- Pitanje govedi
- Ureditve vinograde
- Pridelovanje krme
- Dosuševanje sena
- Živinozdravstveni nasveti
- Ureditve kmečke kuhinje
- Stroji za spravilo krme
- Posek in spravilo lesa
- Črni ribez

Knjige so namenjene kmetovalcem in so pisane v poljudno-strokovnem jeziku. Napisali so jih priznani slovenski kmetijski strokovnjaki.

C. Leposlovne knjige:

- Minka Krvin: NA STRANSKEM TIRU
- Ivan Sivec: KDAJ BO SNEG SKOPNEL
- Magda Stražisar: CIGANKA
- Magda Stražisar: SKRIVAC I. in II. del
- Alojz Ravbar: KDO JE IZDAJALEC
- razni avtorji: IZBOR POVESTIC IN ČRTIC

Leposlovne knjige opisujejo življenje na vasi in so prijetno branje.

Naročila sprejema in se priporoča

ČZP Kmečki glas Ljubljana, Miklošičeva 4

Svet šole VII. GIMNAZIJE LJUBLJANA-VIČ, Tržaška cesta 72 razpisuje vpis dijakov v 1. razred za šolsko leto 1973/74 od 16. do vključno 23. junija vsak dan od 8. do 13. ure v pisarni šole.

Pogoji za vpis:

1. Originalno spričevalo o dokončanem 8. razredu osnovne šole
2. Izpolnjena prijava za vpis v 1. razred (obr. DZS 1,20) kolkovana z 2 N-din
3. Dijak(inja) ne sme biti starejši (a) od 18 let

Prvi tuji jezik je angleščina. En oddelek prvega razreda bo imel intenzivni pouk angleškega jezika; drugi tuji jezik je po izbiri francoski, nemški ali ruski. Vendar mora biti tako za intenzivni oddelek kot za izbirni drugi tuji jezik ustrezno število prijav.

Učenci, ki so končali osnovno šolo z odličnim ali s prav dobrim uspehom, bodo sprejeti brez pogoja, medtem ko bodo druge izbrali glede na ocene iz slovenskega in tujega jezika ter matematike.

Vse podrobne informacije bodo objavljene na oglasni deski v avli šole. Po telefonu dajemo informacije vsak dan od 7. do 14. ure (številka telefona 61-902).

Šola ima svojo šolsko kuhinjo, v kateri dijaki lahko dobivajo kosilo vse delovne dneve.

OSNOVNA ŠOLA DOLENJSKE TOPLICE

razpisuje delovni mesti za nedoločen čas

- učitelja za delo v oddelku podaljšanega bivanja na predmetni stopnji — PRU
- vzgojiteljice v predšolskem varstvu

Na zbor prosvetnih delavcev občine Novo mesto so bile povabljene tudi upokojene prosvetne delavke. Na fotografiji: Hedvika Švajger (desno) in Marjeta Kralj — Foto: N. Maurer

PRAZNIČNO ZBOROVANJE

Zdaj ko se bliža šolsko leto koncu, zborujejo prosvetni delavci: to so slavnostna srečanja. Pregledujejo minulo delo, zastavljajo vprašanja, na katera želijo odgovore in se povesejajo.

Minuli teden so se na Otočcu ob Krki zbrali delavci vzgojno-izobraževalnih zavodov občine Novo mesto. Zaradi različnosti dela so se razdelili v tri skupine: posebej zbor tehničnega osebja, ki mu je o osnovah osebnosti in šolske higijene predaval dr. Božo Oblak; posebej so zborovali administrativni in računovodski delavci — in posebej prosvetni delavci, ki jih je bilo okrog 350. Povabljeni so bili tudi delegati iz pobratimskega Leskovca in upokojeni prosvetni delavci.

Glavni temi zbora prosvetnih delavcev sta bili: Vzgojni in družbeni pomen zunajšolskih dejavnosti (o tem je predaval pedagoški svetovalec zavoda za šolstvo SRS Milojko Vidmar) in pa Ustavna dopolnila in naša šola (temo je prosvetnim delavcem tolmačil Polde Kežar, namestnik sekretarja za prosveto in kulturo SR Slovenije). Med drugim je Polde Kežar dejal: „Če bi trenutni materialni položaj prosvetnih delavcev v naši družbi pojmovali kot merilo za vrednost njihovega dela, bi bilo to povsem napak.“ Razlagal je, da je sedanjost — prav mučen materialni položaj prosvetnih delavcev odsev stanja v naši družbi nasploh. Ne samo prosveta — tudi marsikatera druga panoga je zapostavljena.

Iz razprave, ki je sledila, povzemamo nekatera vprašanja in odgovore. Na primer: So učitelji, ki nimajo nikakega interesa za zunajšolske dejavnosti — in njihova področja ali vse šole;

kjer je več takšnih, so šole bolj ali manj prepuščene mrtvili. Kaj storiti? Milojko Vidmar je v odgovoru poudaril, da šola ni samo stavba, ne samo vrt, igrišče in travnik okrog šole, tudi učila in drugi pripomočki sami po sebi še niso šola. Šola je skupnost ljudi, učiteljev in učencev. V njihovem uspešnem sodelovanju šole ustvarjalno zaživijo vsa druga sredstva. Dokler se učitelji tega ne bodo zavestali, bomo doživljali nesuše ne le pri zunajšolskih dejavnostih, temveč tudi pri pouku.

V razpravi so govorili tudi o akcijah, ki jih družba nalaga šoli, predvsem osnovni šoli in to pogosto kampanjsko in nenačrtno. Osnovne šole morajo imeti več notranjega miru za svoje delo. Vsi navzoči so se strinjali, da je šola za uspešno delo zares nujno potrebna doganost programov, metod, sredstev in dober delovni načrt. Če vsega tega ni, se moči prosvetnih delavcev in otrok drobiti za dela in prizadevanja, ki niso bistvena (včasih so celo razdiralna) za uresničevanje učno-vzgojnega načrta.

V zvezi z nagrajevanjem prosvetnih delavcev so ponovno spregovorili o že tolikokrat na vseh forumih obravnavanem vprašanju napredovanja učiteljev, pridobivanju nazivov in tudi nagrajevanju — sorazmerno s strokovnim napredovanjem. Ostalo je seveda samo pri predlogih, kritiki sedanjega stanja in željah po izboljšanju.

Popoldne so imeli vsi delavci vzgojno-izobraževalnih zavodov občine Novo mesto skupno pogostitev. Igral jim je orkester hotela Otočec. N. M.

VEDNO VEČ ZAHTEV, VEDNO MANJ...

Strokovni svet zavoda za šolstvo SRS je 29. maja pod predsedstvom Ele Ulih—Atene obravnaval na izredno živahni seji dve poročili zavoda. Ob enoletnem poročilu je ocenil delo zavoda v preteklem letu (v koliko je bil izpolnjen program dela), ob triletnem poročilu so ocenili globalno delo pedagoške službe (svetovanje in nadzor) ter položaj in funkcijo strokovnega sveta. V razpravi so iskali predloge in sugestije, ki bodo rabile pri reviziji zakona o pedagoški službi. Strokovni svet je sprejel obe poročili in ju dopolnil z nekaterimi pripombami. Izrekel je priznanje zavodu za ogromno in raznoliko delo. Sprejeli so še evalucijsko poročilo o matematičnem pouku v 1. razredu osnovne šole ob sklepu šolskega leta 1971/72 kot objektivno in kritično informacijo. Dogovorili so se, da bodo o tem obširneje obvestili slovensko javnost — starše.

Sprejeli so tudi temeljne zasnove osnov predmetnikov in učnih načrtov za naslednje specializirane poklice: hotelski vratar, sobarica, natakarski pomočnik in kuharski pomočnik. Za poklic gostilničar niso sprejeli temeljnih zasnov. Menili so, da bi za ta poklic bolje ustrežal širok profil. Gospodarska zbornica naj bi bolje utemeljila razlog za opredelitev gostilničarja v ozek profil. Pri poklicu recepcionerja so se dogovorili, da bodo pripravili skupen razgovor zavoda z republiško izobraževalno skupnostjo, sekretariatom za delo in gospodarsko zbornico, da bi uskladili vse profile gostinske stroke.

Kot je razprava pokazala, so naloge, ki jih je leta 1972 zavod sprejel, v glavnem izpolnjene, nekatere celo presežene. Le ena naloga ni bila izpolnjena: obiski šol, kar je — glede na številčno zmogljivost zavoda razumljivo. Poročilo o kadrovski problematiki ravnateljev bo prikazano v mesecu septembru, kot določa program.

Priprava triletnega poročila je zahtevala zavzeto sodelovanje vseh delavcev zavoda in njegovih organizacijskih enot. Poročilo je prikaz obsežnega, raznolikega dela, ki ga opravlja zavod, glede na število ljudi. To delo prekaša zmogljivosti institucije in njenih posameznikov. V razpravi sta izstopila dva pereča problema: kako naj zavod v prihodnje izpolnjuje naraščajoče naloge in zahteve ter beg učiteljev iz prosvetne službe.

V ilustracijo le nekaj podatkov: svetovalci za razredni pouk so preobremenjeni, novih ni mogoče dobiti. Kadrovskim in stanovanjskim problemom se je pridružil neustrezno vrednotenje dela svetovalcev. Svetovalec za razredni pouk z višjo izobrazbo ima mesečne dohodke v višini 270 tisoč dinarjev — torej manj kot ravnatelj!

Razpisana mesta za svetovalce ostajajo prazna. Svetovalci odhajajo v druge poklice. Široko dejavnost, ki jo v Sloveniji opravlja le zavod za šolstvo, opravlja v Srbiji 7 institucij, v Hrvaški 3, v drugih republikah pa po dve.

Menili so, da bo treba nekatere dejavnosti zavoda prenesti na

ustrezne materialne stimulacije, ki se zrcali v najmanj popularnem poklicu.

Problem zapuščanja učiteljskega poklica presega pristojnost strokovnega sveta in zavoda. Čeprav vse institucije spremljajo to problematiko, ukrepajo (stipendiranje in usmerjanje v pedagoški poklic) in iščejo sistemske rešitve, je letos od 1. januarja do aprila zapustilo učiteljski poklic 160 učiteljev, od tega kar 30 učiteljev iz strokovnih šol. Večina ljudi odhaja v proizvodnjo.

Razpravljavci so se strinjali, da bo treba urediti sistem izobraževanja kadrov na strokovnih šolah. Kadre moramo dopolnilno izobraževati, ne pa zamenjati, sicer bodo šole prazne,“ so poudarili v razpravi. Slišali smo, da je tak sistematični študij pripravljen prevzeti višja šola za organizacijo dela v Kranju.

Razpravo so sklenili z naslednjimi sklepi in ugotovitvami:

— nadzorna in svetovalna služba ne bosta ločeni; prva naj bo bolj poudarjena. Ocenili in opredelili bodo funkcije strokovnega sveta (položaj, sestavo, spremembo organizacije in strokovne organizacije pri sestavi učnih načrtov); pedagoški službi in zavodu je treba zagotoviti boljše zasedbo delovnih mest (kakovostno in količinsko), ustrezno nagrajevanje, stanovanja, prostore in opremo; strokovni svet bo obravnaval spremembe in dopolnila v zvezi s spremembo zakona o pedagoški službi (določil bo bolj konkretni obraz pedagoške službe in njen delovni koncept). Ocena samoupravnih odnosov na vzgojno-izobraževalnih zavodih in uresničevanje ustavnih dopolnil bo zavod podal na prihodnji seji. To bodo prve informacije in rezultati v zadnjem letu.

Med ugotovitvami oziroma pomanjkljivostmi poročila so razpravljavci navedli, da bi moralo poročilo vsebovati tudi kritično oceno pedagoške službe in povedati več o razvoju zavoda kot institucije.

Poslušali smo izčrpno poročilo o matematičnem pouku v 1. razredu osnovne šole za leto 1971/72. Prvo leto spremljanja pouka MOM je potekalo iz naslednjih vidikov:

— stališča učiteljev do težavnosti in ustreznosti učnega načrta;

— vzorčno spremljanje posamezne učne ure (informacija o

tem, kako se dosegajo didaktični principi pri MOM); v praksi prek znanja — (preizkus dvakrat letno);

— odnos učencev do predmetov.

Kot kaže, je z MOM uspešno pritegniti učitelje in osvojiti njihovo naklonjenost kljub veliki obremenitvi. Od vseh učiteljev se jih je 90 % opredelilo za program, le 2 % za starejši. Oblike in metode dela so se spremenile, postale so aktivnejše. Ni več vzorcev in navad, namesto njih je učenčeva aktivnost. Pozitivni prenos te aktivnosti se kaže tudi pri drugih predmetih. Pri pouku je več individualizacije in notranje diferenciacije.

Strokovnjaki so ugotovili, da tak način spremljanja dosežkov učenca, saj je tako lažje ugotovljati in odpravljati pomanjkljivosti.

Po mnenju strokovnjakov, vodijo projekt, dolgujemo doseženi uspeh motivaciji in pomanjkljivosti učiteljev in svetovalec. Letos bodo organizirali čvrsto mrežo mentorjev iz vsakega praktika, ki vodijo aktivno popostrili bodo seminarje. Nadalje bodo pripravili učne liste po težavnosti za 1. razred (utrjevanje in ponavljanje orientacija pri ocenjevanju), metode objektivnega tipa za prakso (preverjanje znanja, pomanjkljivosti pri delu, preizkus predznanja v septembru, ki bo učiteljska osnova za formiranje skupin v 1. razredu). Na koncu šolskega leta bodo pregledali rezultate na podlagi primerjalne analize. V prihodnjem letu bi bilo treba spremeniti obliko seminarjev poleg matematičnega, bi bilo treba dati še psihološko-pedagoško znanje, ki je učiteljem potrebno za uspešno delo. Pri tem se je tako spremljanje pouka prvič uveljavilo pri novom MOM, ki se po metodah približuje konceptu sodobnega pouka v svetu. Izmed vseh republik je samo Slovenija vpeljala tovrstni pouk po vseh šolah. Tuji in domači strokovnjaki izrekli svoje priznanje naši vedbi uvajanja projekta MOM pri nas.

V dogovoru o medsebojnem medrepubliškem sodelovanju so sklenili, da bo Slovenija sodelovala na jenskem posvetu osnovni šoli, ki bo v Banjaluki strokovnim poročilom o projektu MOM, ki se je že pri nas praksi uspešno uveljavil.

TEA DOMINKO

Blišč in beda

Kratek članek Janeza Lampiča z naslovom PO RAZSTAVI, ki je bil objavljen v deveti številki PROSVETNEGA DELAVCA, me je razburil. Pravzaprav me je razburil človek, ki se je ob branju tega članka posmihal: „Besede, besede, same besede!“ je govoril in se hahljal. Bila sem preveč osupla, da bi lahko karkoli rekla, a potem, ko je oni odšel, sem nehoté poiskala sestavek, ki sem ga napisala neposredno po končani razstavi učil in ga krstila z naslovom BLIŠČ IN BEDA. Sestavka potem nisem oddala. Težko bi povedala zakaj. Zdaj lahko rečem samo to, da me je zaradi tega skoraj sram. Naj mi bo torej oprosteno, če bom to-bedo in ta blišč, po tolikih dneh in celo tednih znova privlekla na dan, kot poudarek na članek Janeza Lampiča in kot zakasnelo plačilo svojih obvez, ki jih čutim do naših šolnikov. Sicer pa razstava učil ni muha enodnevnica. Njen pomen je dolgotrajnejši. Vezan je na težnjo po resničnem napredku našega šolstva in naše kulturne prihodnosti, ali bolje, na stopnjo kulture, ki jo bo naš narod dosegel v času, ko pride. In to prav gotovo ni problem posameznikov. To je problem, o katerem moramo razpravljati vsa naša kulturna javnost, saj je navsezadnje od nje odvisno, ali bo sedanjost v kulturni zgodovini Slovencev zaznamovan z zlatimi ali s črnimi črkami, z uspehom ali neuspehom, s ponosom ali sramoto. Sama sem le drobna mušica, majhen neznamenit delček te slovenske kulturne skupnosti in zato se oglašam brez komentarjev, brez svojih sklepov. Oglašam se le s skromnim sestavkom, ki predstavlja zgolj nizevanje dejstev, iztrganih iz misli in občutkov naših šolnikov. Zato sestavka ne bom spreminjala niti ne popravljal. Naj ostane tak, kot je. Tak kot je nastajal in nastal v času notranje nuje ali pa notranje stiske. V času, ki je že skoraj pozabljen in je vendar še vedno živ s svojimi problemi in nemočimi situacijami.

23. april 1973

Ljubljana. Gospodarsko razstavišče.

Zastopniki podjetij, ki so sodelovali na drugi slovenski razstavi učil, pospravljajo svoje projekte. Nekateri kričijo. Kličejo svoje sodelavce. Drugi tiho hodijo sem in tja. Njihovi obrazi so resni in človek bi težko rekel, ali izražajo utrujenost ali razočaranje ali pa naveličanost.

Sedim na majhnem šolskem stolčku in čakam na voznička, ki bo odpeljal peskovnika. Prvega z že izdelanim reliefom in drugega, v katerem sem med razstavo tisočkrat in morda tudi večkrat demonstrirala z umetnim peskom, s prav tako umetnimi barvanji ter dodatnimi aplikati.

Opazujem vrvež ljudi. Opazujem ga s pošastno razdrobljenimi občutki. V meni prekipava

zadovoljstvo, hkrati pa me tare grozljiv poraz. Neprestano mislim na učiteljice in učitelje, ki sem jih srečala v teh zadnjih dneh. V času razstave. Cela galerija jih je in izvrščajo se pred menoj, kot da bi jih vrteli na filmskem platnu. Glejajo me. Prebadajo s pogledi. Če hočem biti poštena, moram priznati, da bi rada pozabila na te obraze, na te oči, a so kot navihani otroci, ki se jih zlepa ne znebiš. Glavo obrneš na levo in so na levi. Glavo obrneš na desno in so na desni. Neverjetno, v kakšne mučne situacije so me spravili nekateri. Na primer tisti trideset, morda petinidesetletni učitelj. Ko je prišel, ga niti nisem opazila. Vnet sem demonstrirala z umetnim peskom. Govorila. Razlagala. Oblikovala hribe in doline. Te hribe in doline posipala z barvami. Uživala, kipela od sreče ob zavzetih gledalcih, ki so vzhicheno vzklikali: „Čudovito! Fantastično! Saj to je pravi čudež! To je zares učilo, ki je nazorno in estetsko hkrati...“

Postavljala sem hišice, oblikovala ceste, ko je spregovoril. „Lepo!“ je rekel. „Sploh je veliko čudovitih reči! Le da bi tem čudovitim rečem človek lahko rekel blišč in beda. Ja, blišč in beda.“

Zadržala sem se. Roki sta mi obstali, kot da sta mi otrpnili. Ko sem dvignila glavo, sem se srečala z njegovimi očmi. Čisto zadaj je stal in stegoval vrat. Nisem ga poznala, a bil je simpa-

tičen, temnopolt možki s črnimi, že rahlo osivelimi lasmi. S prodimimi, kot morje modrimi očmi. Vedela sem, da je s tistim bliščem in s tisto bedo mislil na razstavo učil. Že nekaj podobnih opazk sem slišala; vendar je bilo v tistem trenutku v meni preveč sreče, da bi se hotela soočiti z resnico. Želela sem, da bi možak tam zadaj utihnil, da bi ne dregal v rano, ki je bila že odprta. In morda je uganil moje želje, zakaj, skomignil je z rameni in se zagledal v moje roke, ki so spet modelirale, čeprav ne tako vneto kot prej. Nenadoma me je obilil nov mrzel tuš. Tokrat se je oglasila učiteljica, ki je stala ob moji desni.

„Žalostno,“ je rekla, „vendar ima tovariš tam zadaj prav. Še več. Tale razstava učil ni samo blišč in beda. Podobna je čokoladi, ki jo razvajen bogatašev sin kaže revni bajtarjevi hčeri, ki jo vrti na vse strani in razlaga, kako je dobra, prav imenitna, reyna bajtarjeva hči pa zaman požira sline. Tiste imenitne čokolade še obilnici ne sme.“

Nekateri so se zasmejali. Meni pa je bilo čudno vroče. Morda zato, ker sem na sebi čutila pogleda. So čakali, da bom spregovorila? Molčala sem. Kaj naj bi sploh rekla?

„Pravzaprav je zares smešno,“ je priletelo nekje za mojim hrbtom, „da nam razkazujejo vse te dragocene, najosodnejše aparate za kino in televizijo, potem fotolaboratorije, interne TV-sisteme in toliko drugih dra-

gocenosti, ob katerih se poprečen učitelj čuti še bolj revnega.“

„Kaj hočemo,“ je pikro dodal njegov mlajši kolega, „organizatorji razstave premalo ali pa nič ne vedo, ali pa nočejo vedeti, kakšne so resnične razmere v naših šolah, čeprav bi se ob njih človek prav lahko zjokal. Še posebno takrat, kadar vidi mladega učitelja, ki poln ambicij, poln načrtov pride na prvo službeno mesto in se v hipu vse zruši v njem. Znajde se v šoli, ki nima niti najosnovnejših učil, da ne omenim neurejenih zgradb, zanemarjenih učilnic in streh, ki se ponekod podirajo nad glavami učiteljev in učencev.“

„Ja, ja, tudi jaz bi rada vedela, koliko naših šol bo lahko nabavilo vsaj nekaj tega razlaga,“ se je zasmejala učiteljica na moji levi. „Tiste bo verjetno lahko seštet na prste. In še teh bo preveč. Na eni roki preveč. In potem se bodo bahali in razkazovali. A poprečen učitelj, ta uboga para, naj dela čudeže. Isti učni program ima, kot tiste redke, bogate šole v centrih. Ima nič manj ali pa celo bolj inteligentne otroke kot oni in se muči, da ne rečem smeši z najbolj primitivnimi učili.“

„Ponekod še iz časov cesarja Franca Jožefa!“ se je medlo za smejal rdečelični fant, ki je še rekel, da bo zapustil ta najbolj zaničevani poklic, pa čeprav je o njem sanjal še kot otrok. Zapostlil se bo v pisarni.

Iznad glav se je dvignila roba, ki je v pesti stiskala dnevno DELO.

„A krona vseh ironij so prave gotovo časopisi! Kričeči naslov z velikimi črkami! Na kulturni strani si preberite članek z naslovom... čakajte, da bom razložil...“ Razgrnil je časopis in bral s povzdignjenim glasom kot bi recitiral: „Velik napredek! Mednarodna razstava učil in učne opreme izpričuje spremembe premike v izobraževalni tehnologiji naše šole...“

Razvnela se je burna debata, čeprav brez hrupa. Učitelji so govorili skoraj šepetaje. Zdaj so udarili po organizatorjih razstave. Po tistih, ki so pri vrhu, so postavljali in plačali zato, da bi pošteno in pravično delali. Vsem enako, pa čeprav z malo, malo ščilo. Nekdo je še rekel, da znanje ne velja Titovo pismo...“

Ščudno tesnobo v sebi sem mešala umetni pesek. To čudežno maso, ki se tako sijajno mešala, se malo prej sem mešala mu, iz vrha vneto razlagala kakšen izreden uspeh je bil do sežanj pri domači proizvodnji tega sodobnega učila. Slovesno se preveč podcenjujem, sem rekla, ali pa smo preveč leni in zato forsiramo predvsem uvozo. Tu je dokaz, kaj zmoremo. Peskovnik. Že sam izdelek je boljši in popolnejši od uvoženega, da so nam celo Nemci dali priznanje. Bili so osupli, polni spoštovanja in hval. A to niti ni vse. Višek uspeha je v nizki ceni, ki je visoko konkuren-

KAKO OBVAROVATI OTROKA, DA NE BO UŽIVAL MAMIL

Nekaj praktičnih napotkov za starše. Avtorji so zdravniki, psihologi in specialni vzgojitelji

Čeprav pri nas narkomanija še ni tako zelo razširjena in danes se ne doseže niti 10 odstotkov v primerjavi z nekaterimi razvitimi državami zahodnega sveta, bi bilo vendar napak soditi, da problem pri nas ni vreden pozornosti. Notranja uprava pozna že precej prekupevalcev in uživalcev mamil; tudi zdravstvene službe imajo v evidenci hude primere narkomanov med mladimi. Vedno pogostejše odkrijejo šole učevalce mamil žal tudi med mladimi osnovnošolskimi otroki. Čeprav nekateri znaki kažejo, da je največ narkomanije v mariborskem okolišu, pa lahko rečemo, da ni izjema pravzaprav noben kraj v republiki. Primeri so odkriti vsepovsod,

zato je verjetno, da se bo zlo razširilo in postalo še nevarnejše.

Danes vam posredujemo nekaj nasvetov za vzgojo, ki jih lahko uporabijo vsi starši, hkrati pa dodajamo nekaj podatkov o vrsti mamil, ki jih mladina najpogostejše uživa in njihovih učinkih (prirejen povzetek po reviji Beaders Digest, februar 1973).

Kot starši ste v skrbeh, ko vsak dan slišite nove zgodbe o uživanju mamil. Znano je tudi, da najdemo med uživalci mamil vedno mlajše otroke. Sprašujete se, če bo to zlo zadelo tudi vašega otroka? Skoraj zagotovo, odgovarjajo strokovnjaki. V ZDA ima vsak otrok najmanj enega prijatelja, ki uživa

va mamila. Ta uživalec ponavadi ni kroničen, temveč le kdaj pa kdaj poskuša mamila.

Osnovno pravilo je, da ne reagirate v nobenem primeru neučakano, histerično. Tako bi gotovo naredili več škode kot koristi. Gotovo je, da edino starši lahko dajo otroku učinkovite nasvete, kako naj se ubranijo skušnjave. To je danes jasno vsem strokovnjakom, čeprav porabijo v ZDA veliko milijonov za javno vzgojo, npr. za razne filme, pamflete, seminarje itd., kjer skušajo zlasti učitelje usposobiti za učinkovito vzgojo proti uživanju mamil.

Kdaj začeti z vzgojo? Strokovnjaki odgovarjajo: nikoli ni prezgodaj. Ta imperativ se ujema s psihološkim dognanjem, da otroci največ pridobijo od staršev v letih, ko še ne obiskujejo šole. Podobno, kakor privzgojimo otroku navade za osebno higieno, mu lahko vcepimo tudi pravilen odnos do uporabe vseh vrst zdravil. To pa je še posebno pomembno pri vzgoji proti uporabi mamil. Nepravilna raba različnih zdravil je pomemben vzrok razširjanja narkomanije. Zato je še posebno pomembno, da kadar koli vam predpiše zdravnik zdravila, upoštevate natančno navodila za rabo. Pomnite, da lahko povzroči nepravilna raba različnih zdravil resne zdravstvene posledice. Vedno morate razložiti otrokom način uporabe zdravil, ki se dobijo brez receptov, kot npr. aspirin. To so zdravila, ki pomagajo le takrat, ko se slabše počutimo. Proizvodnjo zdravil nadzira država. Če jih uporabljamo preveč in nepravilno, lahko povzročijo škodljive posledice. Zato je zelo koristno, da vedno preberete otrokom navodila, kako je treba zdravila uporabljati. To velja zlasti za opozorila glede možnih škodljivih posledic ob nepravilni rabi.

Otrok se mora navaditi na to, kako ravnati, kadar se znajde v čustveni napetosti. Treba je storiti vse, da bo znal mlad človek pravilno reagirati, kadar se bo znašel v duševnih stiskah. Če boste sami znali pravilno rav-

nati, bodo otroci razvili potrebne mehanizme in se bodo sposobni obvladovati v svojih stiskah.

Zelo možno je, da bodo vašega otroka izzvali sošolci, češ da se s pomočjo mamila lahko najhitreje umakne iz sveta skrbi v čudovit magičen svet, prost vseh tegob. Mladostnik se bo le težko upiral taki skušnjavi, če ne bo vzgojen v odpornosti.

Preden pa začnete z vzgojo proti uživanju drog, morate o mamilih tudi kaj vedeti, tako da ne boste mešali učinka marihuane in heorina in podobno. Taka napaka bi vas lahko stala, da vam otrok ne bi ničesar verjel. Mamila imenujte le s strokovnimi izrazi, ker boste tako dosegli večje zaupanje, kot če bi uporabljali razna ljudska imena.

Ko doma prič spregovorite o stvari, ne poskušajte oprati možganov vsem članom svoje družine. Za začetek lahko uporabite poročila časopisov o lovi na prekupevalce mamil ali podobno. Tako lahko pridobite otroke za razgovor. Svojega mnenja pa ne ponujajte prehitro. Ko so otroci dovolj stari, da lahko razumejo narkomanske posledice, jih povabite, naj povedo, kaj že vedo o narkomaniji. Kritizirajo naj npr. učitelja, če mislijo, da jih je poučeval napačno itd.

Verjetno med vami in otroki ne bo nesoglasij glede posledic uživanja heroina ali LSD. Večji problem je lahko marihuana, kajti čeravno jo uživa milijone ljudi, še do danes niso odkrili zanesljivega dokaza, da to vodi v psihološko odvisnost. Lahko pa poudarite, da tisti, ki stalno ugotavljajo pozitivne koristi kajenja marihuane, najbrž niso več psihološko svobodni; se pravi, da jo uživajo. Nikakor pa ne poudarjajte preveč „nedokazanih“ posledic uživanja marihuane. Otroci bi vas lahko ujeli na laži še zlasti, če so že

poskusili mamilo, pa ni bilo posledic. Lahko bi sklepali, da smo jih o narkomaniji povsem napačno informirali in bi prav zato poskušali še mnogo bolj močna mamila.

Ne glede na to, koliko se vam bo zdel vzgojni napredek uspešen, se lahko zgodi, da bo vaš otrok poskusil mamila. Nankrat boste opazili neobičajno vedenje, ki ga ne boste razumeli. Toda to še ni dokaz, da je otrok segel po mamilih, ker v mladeniškem obdobju je tako neobičajno vedenje pogosto. Zaradi tega otroka dlje časa opazujete, ne da bi ga dolžili.

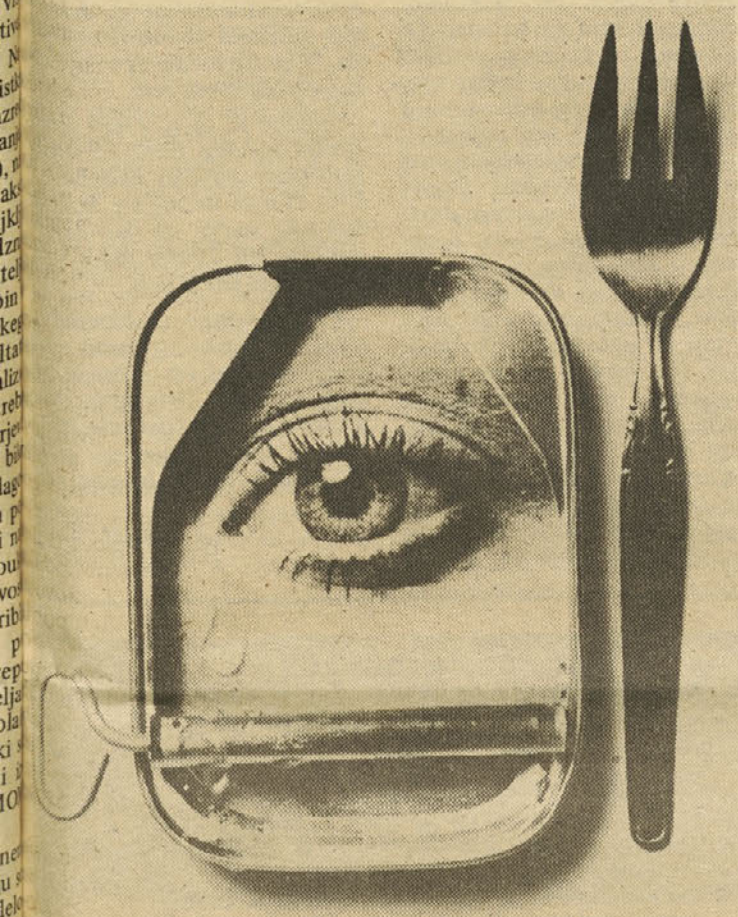
Če pa ugotovite, da vaš otrok že redno uživa mamila, ne začnite z grožnjami. Lahko bi ga preveč prestrašili, tako da zaradi podzvestne fikcije ne bi več videl izhoda. Pomnite, da tak otrok ni niti kriminalac niti nevhvalno bitje, temveč bolnik, ki rabi pomoč, ki pa ji sami starši ponavadi niso sposobni dati. Potrebna je pomoč specializiranega zdravnika. Pa tudi to je pomembno vedeti, da je mogoče narkomansko zasvojenega mladega človeka razmeroma hitro ozdraviti.

NEKATERA NAJPOGOSTEJE UPORABLJENA MAMILA

Vrsta	Kako se uživa	Učinek
marihuana	kajenje cigaret ali pipe ali dodano v hrano	prijetno razpoloženje, porast srčnega utripa, zmanjšanje interesov, večje doze tudi napatosti, živčno reagiranje in duševna obolenja;
hasiš	kajenje ali uživanje	učinek je podoben, kakor pri marihuani, le približno 6-krat močnejši. Večje doze povzročajo neobičajno pučutje in halucinacije;
LSD mescaline psilocybin	jemanje kapsul ali injiciranje	nervoznost, halucinacije, neobičajni občutki, motnje motivacij, včasih znaki duševnih obolenj. Halucinacije so možne tudi potem, ko človek ne uživa več tega mamila;
amfetamin methamphetamine	jemanje tablet ali injiciranje	nenormalna občutljivost in napadnost, izguba apetita, paranoide ideje, nekritičnost močnejše depresije;
cocain	injekcije ali inhaliranje (njuhanje)	pojačana aktivnost, paranoičnost, mišični krči;
barbiturati	jemanje tablet, kapsul ali injekcij	lenobnost, nesposobnost razsojanja, neobičajno ponašanje, večje doze povzročijo smrt; zlasti skupaj z alkoholom;
trankvilizatorji	jemanje kapsul	nagnjenje k bljuvanju, po daljšem uživanju fizična odvisnost in abstinencijske reakcije-krči;
heorin	uživanje ali injekcije	dobro razpoloženje, nato slabost, močne abstinencijske reakcije ob večjih dozah smrt.

To so najobičajnejša mamila, ki jih danes uživajo mladi po vsem svetu. Za vsa mamila velja, da je učinek odvisen največ od tega, koliko mamila nekdo zaužije, kako pogosto ga zauživa in podobno.

JOŽE TRČEK

Nasilje, 1973, Stane Jagodič — „UMORISTI A MAROSTICA“ — tako so imenovali mednarodno razstavo, ki jo že več let prirejajo v italijanskem mestecu Marostica blizu Firenc. Med razstavljalci je bil tudi akademski slikar Stane Jagodič, ki je s svojimi deli dosegel prvo mesto

uvoženi. Šole lahko kupijo tri domače peskovnike in to celo boljše, za vrednost enega samega uvoženega. Tisti iz Republike je z zanimanjem sledil moji razlagi. Bil je presenečen, ker republiški zavod za šolstvo peskovniku iz domačega proizvodnje ni podelil priznanja. „Čisto po slovensko,“ je skoraj jezno rekel. „Priznanje so dobili trgovci, uvozniki dragocenih aparatov, kot da je trgovina zgolj prekupevanje, več vredno od domačega dosežka. In to celo tako uspešnega. „Smejala sem se in bila srečna. Rekla sem, da je priznanje v samem uspehu. V zavesti, da bo peskovnik s tako nizko ceno dosegel slednji slovenski šoli, tudi tisti s slabšimi finančnimi možnostmi...“

Zdaj so pred menoj stali učitelji, ki so mi s svojimi izjavami dokazovali, da še premalo poznam razmere naših šol. Celo peskovnik, čeprav z nizko ceno, je za mnoge šole nedosegljiv. Nehote sem se spomnila na Janika Svetino, ki je v članku, objavljenem v DELU, napisal, da se ob takšni mednarodni prireditvi (govoril je o razstavi učil) vsili vprašanje, čemu nam bo, ko pa smo polni besed o tem, da nam v izobraževanju mnogočesa še dosti bolj manjka kot pa učil po zadnji modi. Nima dovolj učiteljev, šole se od starosti podirajo, učni načrti kriče po spremembah, idejno in vzgojno šola ni dovolj angažirana, izredno velike razlike v možnostih za šolanje povzročajo

hude socialne razlike...“

„Ali se vam zdi, da nimamo prav?“

„Zdržnila sem se. Vprašanje mi je postavila mlada učiteljica, verjetno začetnica, z živimi črnimi očmi.“

„Problemi so,“ sem neumno bleknila. „Povsod so problemi...“

„Nepotrebni!“ se je skoraj zadržal šolnik mojih let. „Če bi pošteno delili bi bilo dovolj za vse. Pristuhnite malo, pa boste slišali! Nekateri, seveda redki, ne vedo, kam z milijoni. Drugi, in teh nas je večina, nimamo niti za najnujnejše.“

Navdal me je občutek, da sem podobna tistim, ki z lažnim pompom razglašajo velike napredke. Da, napredke tudi v šolstvu. Vedno sem nasprotovala takim gošljajem. Zdaj sem bila brez moči. Kot da mi je jezik primrznil. Rešila ali pa znova poteptala me je spet tista mlada, črnooka.

„Saj nas ne boste izdali?“ je rekla. „Vam lahko povemo ali ne? Drugače je bolje, da obdrži človek misli zase. Ni dobro, če preveč izblebeta. Lahko nastrada.“

Prišel je moj voznik in bila sem vesela, ker me je tako zmotil v razmišljanju. Pomagala sem mu, da sva peskovnika naložila na kamion. Potem sem priselila k soferju. V kabino. Rada bi bila vesela in razpoložena, pa sem iztisnila le nekaj prisiljenih besed o vremenu. Zagledala sem šev cesto, v dolgo, belo, neprekinjeno črto, ki se je širila v ne-

skončnost in spet so se v moje misli vsilili učitelji, učiteljice. Spet sem morala misliti nanje, na vse tiste, ki nimajo asfaltiranih cest, ki se po strmih pobočjih vzpenjajo proti svoji šoli, ki nima niti najosnovnejših učil, nima ličnih stožčkov, nima prijetnih šolskih miz, nič nima, razen otrok, tistih nepokvarjenih, ki še ne vedo, vsaj zavedajo se ne, kaj so to socialne razlike, ker so preskromni in vedno hvaležni za vse, za vsako drobščino. Kako lepo je na sindikalnem kongresu o teh otrocih spregovoril učitelj Gvido Čepin. Rekel je: „V Sloveniji imamo razvite predele in pa take, ki jih imenujemo nerazvite. Ali preprosto: bogate in revne. Po hribih in grapah raste skop kruh... Sredi tega trdega življenja doraščajo otroci... Otrok raste, shodi, poprime za grablje in motiko, požene živino na pašo in neke jeseni — odide v šolo. Šola je otrokov drugi dom. Toda tudi ti domovi so stari, premajhni in skromno opremljeni z učili... Ali lahko v takih predelih otrok uspešno izdela šolo? Zelo težko, če sploh zmore. Ti učenci niso manj sposobni, a za njihov uspeh ni dovolj le sposobnost. Pregovori pravi, da je orožje zoper revščino znanje; toda tudi znanje je moralna dobrina, ki jo je treba plačati. Če ne bomo vlagali več denarja v nerazvite predele, bo prepad med revnimi in premožnimi vedno globlji...“

Kamion se je ustavil. Dva

moža sta raztovarjala peskovnika, ko me je nekdo za hrbtom pozdravil: „Že končano?“ je vprašal. „Kako je bilo?“

„Dobro,“ sem se prisiljeno nasmejala. „Peskovnik so občudovali. Umetni pesek je bil prava atrakcija.“

Oni se je ustavil ob drugem, že modeliranem reliefu. Ob Beli krajini, prikazani v zmanjšanem merilu 1:15.000.

„Ampak, saj to je nekaj čudovitega!“ je navdušeno vzkliknil.

Povedala sem, da je pokrajino zares mojstrsko oblikovala Helena Konstantinijeva, učiteljica iz ljubljanske šole Prežihov Voranc. Potem sem nehotе dodala:

„Bila sem prepričana, da ji bo republiški zavod za šolstvo, med številnimi nagradjenimi pedagogi, naklonil vsaj skromno priznanje.“

„In ga ni?“

„Ne. Zavod ne. Pač pa so ji priznanje izrekli številni učitelji. Kar zasipalo so jo s pohvalami. Mnogi so predlagali, naj bi vodila terenska predavanja. Naj bi nekaj teh njenih predavanj vključili tudi v televizijske učne ure. Drugi so bili presenečeni, ker njenih sposobnosti še niso opazili tisti, ki so na odgovornih mestih. Le-ti so bili prepričani, da bi Konstantinijeva nujno morali vključiti, kot strokovnjaka za peskovnike, k vzgoji mladega učiteljskega kadra. „Za trenutek sem utihnila, gledala, kako so po stopnicah nesli peskovnika, a potem spet nada-

ljevala: „Sicer pa je bilo veliko še drugih predlogov. In ne samo predlogov. Zahtev. Samo...“

„Kaj samo?“

„Zagovor na kritiko učiteljev je bil težak, da ne rečem nemogoč. Preveč objektivni so bili v svojih mnenjih. Preveč konkretni.“

Oni me je navdušeno poslušal, le potem, ko sem omenila, da je bilo veliko kritik tudi na račun Mladinske knjige, je mrknul. A nisem odnehala. Nisem mogla. Kar vsulo se je iz mene. Rekla sem:

„Program, ki je bil prikazan na prvi razstavi učil, ni bil urenjen. Učitelji so upravičeno kritizirali. Saj je bil, po njihovem mnenju, zelo dober in če ne edini, vsaj eden redkih, ki je bil res aktualen za naše šole. In za nameček, vsaj do neke mere dosegljiv tudi v finalnem pogledu.“

To, kar se je že dolgo nabiralo v meni, je vrelo na dan. Nisem pazila na besede. Povedala sem celo to, da so me učitelji vpraševali, če je tudi Mladinska knjiga samo kazala čokolado.

Oni me ni vprašal, kaj sem odgovarjala na izjave šolnikov, pa sem sama nadaljevala z razlago. Gledala sem, kako si je nerazumno prižgal cigareto in rekla:

„In kaj sem jim hotela reči? Nič. Molčala sem. Naj bi jim povedala resnico? Naj bi jim rekla, da ni bilo denarja, ali natančneje, da ni bilo razumevanja in ne poslušanja za tovrstno izdajo, za izdajo učil, ker je bilo več interesa in tudi več denarja

za dragocen kič, dragocen vsaj po astronomskih cenah, ki je bil uvožen iz inozemstva in bo prodan, ko mu bo znižana cena za petdeset in tudi več odstotkov.“

Oni je bil užaljen. Se je čutil prizadetega? Ni imel poguma, da bi komentiral? To zadnje je bilo bolj verjetno. Že od prej ga poznam. Dober in prisrčen je, vedno nasmejan, vendar plah. Preveč plah, da bi odkrito povedal svoje mnenje. Ne vem, kaj mi je bilo, a njegova zmeda, skrita za narejeno užaljenostjo, me ni ganila. Prej ali slej bomo morali jasno spregovoriti. Menda ne bomo svojih misli vse večne čase le v sebi tiščali in se grizli. In če bi se samo grizli! Če bi pri tem ne trpela naša celota! Naša prihodnost! Saj ne bodo besede učitelja Čepina in drugih, njemu sorodnih, ostale kot zadnji klic nesrečnih mornarjev na potapljačji se ladji?

Danes zjutraj, ko sem tekla čez park, sem opazila zelene brstičke. Bila sem presenečena. Je mar drevje ozelenelo čez noč? Ali pa je ozelenelo že prej, le da tega opazila nisem?

Morda so tudi besede slovenskih šolnikov, ki so bile že tolikokrat izrečene, končno le obravnale na pristojnih mestih? Morda se že razvijajo, uresničujejo, le da tega še nismo opazili? Morda so te besede že postale seme, iz katerega je pognala kal, da bo kal rodila sad, zdrav in sočen? Morda? Kdo ve?

MARTA GROM

POŠTNI PREDAL 355-VII

PESKOVNIKI BREZ PESKA

Mladinska knjiga iz Ljubljane je nekaj dni pred razstavo učil poslala na šole reklamno gradivo za peskovnik. Na ta peskovnik so opozarjali tudi na razstavi, ki je bila od 18. do 21. aprila v Ljubljani. Tovarišica je z veliko vneto razlagala njegove prednosti, učitelji-obiskovalci pa so z zanimanjem gledali, poslušali in verjeli. Toda, opozorilo vsem, ki so poslušali in verjeli! Zakaj?

Temeljna izobraževalna skupnost v Mariboru je že spomladi leta 1972 naročila in plačala pred dobavo za osem šol 74 peskovnikov z dodatnim materialom (modeli in umetni pesek). Peskovniki so prišli na šole junija 1972, toda še danes jih ne moremo namensko uporabljati, ker Mladinska knjiga kljub opominom in obljubam ne dobavi že pred letom dni plačanega peska.

Res pa je, da lahko uporabljajo učenci peskovnike za vožnjo po razredu ali pa v šolski kuhinji za serviranje hrane.

Torej še ena izkušnja v poslovanju: ne verjemi reklam!

Predstavnika Mladinske knjige, ki je dobavil 74 peskovnikov in obljubljal, vabim, da se julija 1973 udeležijo žalostnega ogleda eno leto neuporabljenih peskovnikov na osnovni šoli Franc Rozman-Stane v Mariboru. Obljubljam mu prijeten sprejem.

TONE ULE, ravnatelj osnovne šole Franc Rozman-Stane v Mariboru

RAZŠIRJAJTE
SVOJ LIST!

Inž. Marko Bulc se je v vzgojnem zavodu v Gorenjem Logatcu pogovarjal z vzgojitelji, mojstri in gojenci o njihovem delu in življenju

PROMETNA VARNOST IN UČITELJEVO ZNANJE

Prometna vzgoja v osnovnih šolah je še mlada veja dopolnilnega vzgojno-izobraževalnega področja, ki so ga deležni učenci. Ta se iz leto v leto oblikuje v vse bolj organizirano šolsko dejavnost, z vidnimi uspehi na področju, zaradi katerega je bila vpeljana.

Z rezultati na področju prometne varnosti, posebno varnosti otrok na cestah, ne moremo biti nikoli zadovoljni, saj je vsaka nesreča, ki se pripeti otroku, npr. na poti v šolo ali domov, preveč. Še veliko bo treba storiti. Za to pa je potrebna strokovna sposobnost učiteljev, ki jim je naložena ta zvrst vzgoje. Mnogi še niso dovolj usposobljeni, da bi posredovali otrokom ustrezno znanje. Razumljivo, da je potem na enaki ravni tudi „prometno znanje“ učencev.

Dopolnilno prometno-vzgojno izobraževanje ni novost. Toda vedno nove prometne varnostne razmere na naših cestah zahtevajo vse večjo organizirano in strokovno izpopolnjevanje ljudi, ki imajo na šolah tudi te obveznosti. Živeti je treba z utripom prometa in spoznati njegove nevarnosti, ki se pojavljajo zdaj v takih, zdaj zopet v drugačnih oblikah.

Tako akcijo je letos pripravil svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu SO Ljubljana Šiška. Svet se je na podlagi posvetovanja z ravnatelji šol z območja občine odločil, da organizira obširen seminar za tiste pedagoške delavce, ki so želeli spoznati to področje vzgajanja še bolj natanko. Prijavilo se je 50 učiteljev.

Na seminarju so obravnavali prometno varnostne razmere in stanje prometne varnosti na

sploš; cestno prometne predpise, skupaj z programom, ki je predpisan za voznike motornih vozil „B“ kategorije in 10 ur pouka praktične vožnje z osebnim avtomobilom.

Med prijavljenimi je bilo 14 učiteljev, ki že imajo voziško dovoljenje „B“ kategorije, zato so se udeležili le skrajšanega seminarja o prometni problematiki v sedanjem času in dve uri praktične vožnje z osebnim avtomobilom pod vodstvom izkušenih inštruktorjev AMTK — Ljubljana. Pri praktičnem delu programa so pri tistih, ki že imajo voziško dovoljenje, preverjali, kako znajo voziti motorno vozilo in jim dajali dopolnilne nasvete glede na spremenjeno oziroma dopolnjeno cestno prometno zakonodajo. Program so dopolnili še s prikazovanjem filmov z izbrano prometno vzgojno tematiko.

Če upoštevamo, da so se nekateri učitelji pripeljali celo iz 15 km oddaljenih krajev in se vračali domov ponoči, lahko sklepamo, da si učitelji zelo prizadevajo, da bi si pridobili ustrezno prometno-vzgojno izobrazbo. O tem govorijo tudi zelo ugodni rezultati testiranja iz cestno prometnih predpisov.

Pobudnik seminarja, občinski svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu občinske skupščine Ljubljana-Šiška, za služi vse priznanje. Denar, porabljen za tovrstno izobraževanje, bo družbi kmalu in kdo ve kolikokrat povrnjen. Prav bi bilo, da bi takemu zgledu — če je le mogoče — sledili tudi drugi. Treba je le najti skupen jezik med „šolstvom in prometom.“

MARJAN METLJAK

SPOMINSKA PLOŠČA UČITELJU MOKORELU

Po podatkih slovenskega šolskega muzeja je bilo med aktivisti OF nad 1000 učiteljev in 269 profesorjev. V partizanskih enotah je padlo več kot 50 učiteljev in 10 profesorjev. Med njimi je bil tudi učitelj Viktor Mokorel-Zmago, ki mu bodo letos 9. junija ob 10. uri dopolne odkrili spominsko ploščo v Globeli pri Sodražici.

Viktor je nastopil prvo službo kot učitelj v Kropi, kjer je bil od leta 1930 do 1932. Potem je bil premeščen za učitelja na Breznico v jeseniški občini, kjer je učiteljeval štiri leta.

Plod Mokorelovega naprednega učenja je dozorel pet let po njegovem odhodu iz Gorenj-

ske. S ponosom lahko zapišem, da so skoraj vsi nekdanji Mokorelovi učenci sodelovali v narodnoosvobodilnem boju na območju, kjer je nekoč učil, domobranci nikdar niso mogli postaviti postojanke niti pridobiti ljudi.

Napredno Mokorelovo delovanje ni ostalo neopaženo. V stari Jugoslaviji so napredne učitelje, ki so preveč širili svobodoljubne misli, kazensko premeščali v Prekmurje. Tja so poslali tudi Mokorela in njegovo ženo Marijo. Premješena sta bila na osnovno šolo v Domanjševce v Prekmurju in nato na osnovno šolo v Zgornji Leskovec pri Ptuj, kjer sta ostala vse do okupacije. Viktor Mokorel je bil aktivist OF od leta 1941. Od 1. 1942 do zime 1943 je bil sekretar rajonskega komiteja Kočevska Reka. Bil je tudi vršilec dolžnosti politkomisarja kočevskega bataljona in odposlanec na zboru v Kočevju oktobra 1943. Potem je bil premeščen za sekretarja rajonskega komiteja Sodražica, kjer je padel 15. maja 1944.

Glede na to, da sem bil štiri leta Mokorelov učenec, sem v knjigi Zločin pri Lenartu obširno opisal njegovo življenje in okoliščine smrti. Tako bo ostal ohranjen svetel lik ljudskega učitelja Mokorela.

JOŽE VIDIC

Pripis: Šolam sporočamo, da lahko pri Zavodu „Borec“ naročijo knjigo Zločin pri Lenartu, kjer je obširno opisano življenje učitelja Mokorela.

INŽ. MARKO BULC OBISKAL VZGOJNI ZAVOD V GORENEM LOGATCU

Ko je član predsedstva SFRJ, inž. Marko Bulc v začetku maja letos obiskal nekatere gospodarske organizacije v Logatcu, je obiskal tudi vzgojni zavod v Gorenjem Logatcu, kjer se je pogovarjal z vzgojitelji, mojstri in gojenci o delu in življenju te posebne vzgojno-izobraževalne ustanove.

V vzgojnem zavodu v Gorenjem Logatcu obravnavamo 45 vedenjsko in osebnostno motenih otrok, v starosti od 15 do 19 let. Tu imajo možnosti, da dokončajo popolno osemletko, obenem pa se priučujejo in izučujejo za kovinarje, varilce, galvanizerje, elektromehanike in mizarje. Nekateri obiskujejo in uspešno končajo še tečaje za voznike viličarjev in šolo za poklicne voznike motornih vozil. Zavod si je v zadnjih nekaj letih ustvaril možnosti za številne interesne dejavnosti mladostnikov, kot so košarka, atletika, nogomet, tenis, drsanje in smučanje, glasbeno uveljavljanje itd. Posebna privlačnost in novost za intereso uveljavljanje sta trim kabinet in trim park. Posebnost logaškega trima je v tem, da je prilagojen psihofizičnim sposobnostim in lastnostim vedenjsko in osebnostno motenih mladostnikov in da ima poleg sprostitvene tudi terapevtsko vrednost.

Čeprav se mladostniki osebno razvijajo že prek vzgojnih dejavnosti, posvečamo njihovi osebnostni problematiki posebno pozornost. V ta namen smo v letih 1967–1971, ko smo sodelovali z inštitutom za kriminologijo pri pravni fakulteti v Ljubljani, razvili vrsto posebnih oblik dela, kot so: analitiško orientiran intervju, skupinsko delo z upoštevanjem skupinske dinamike, skupinsko delo z izbranimi skupinami, kjer imajo posamezniki več ali manj identične probleme, teamske obravnave, na katerih sodelujejo tudi mladostniki, pa sestanke terapevtske skupnosti, ki jih imamo trikrat tedensko in na katerih sodelujejo vsi mladostniki in strokovno osebje.

Zavod je tako podoben samoupravnemu kolektivu, kjer se enakovredno upošteva miselnost vsakega člana in kjer se deli in zahteva odgovornost od vseh.

Tov. Bulc se je po tem kratkem poročilu zanimal za razne probleme ustanove, med drugim ga je najbolj zanimalo socialno poreklo obravnavancev, uspehi dela itd. Socialno poreklo v zadnjem času nima več tako pomembne vloge, pomembnejši so družinski odnosi, ki so lahko slabi tudi v materialno dobro situiranih družinah. Zavod je v sodelovanju z inštitutom za kriminologijo opravil tudi katamnestično raziskavo odpuščenih mladostnikov. Okrog 74 % se jih je povsem uredilo, okrog 16 % jih sicer ne stori ponovnih kaznivih dejanj, menjavajo pa službe ali socialno okolje. Približno 10 % jih ponovno zabrede v kriminal.

Zavod je v 300 let starem Windischgreetzovem dvorcu, ki ga tudi z velikimi adaptacijami ne bi mogli usposobiti za sodobnejši koncept dela. Gradnja novega poslopja načrtujejo že skoraj 10 let. Poleg tega praznuje zavod letos 100-letnico svojega obstoja, ki jo bomo počastili s prireditvami v maju in juniju in kjer bodo sodelovali vsi slovenski vzgojni zavodi.

IVAN ŠKOFLEK

TUDI LETOS NA MORJE

Tudi letos organizira občinska Zveza prijateljev mladine Radlje letovanje otrok na morju.

Že prve dni julija bo v Banjole pri Pulju odpotovala prva od predvidenih štirih skupin otrok, ki bodo preživeli 10 dni počitnic na obmorskem soncu.

Občinska skupščina Radlje bo tudi letos prispevala 20 tisoč dinarjev za letovanje socialno in

zdravstveno ogroženih otrok, svoj delež pa bodo prispevale še delovne organizacije, ki so tudi doslej vedno imele razumevanje za tovrstno rekreacijo otrok. Desetdnevno letovanje bo stalo 320 dinarjev. Občinski konferenci mladine so predlagali, da zbere prijave mladincev, ki bodo v radeljskem taboru lahko letovali po zmerni ceni 28 dinarjev dnevno.

kw

60 LET VIDE HERMANOVE

Pred nedavnim je praznovala šestdesetletnico pedagoška svetovalka za predšolsko vzgojo v Mariboru Vida Hermanova. Vsa leta delovanja je posvetila naprednim idejam na področju predšolske vzgoje. Vzgojiteljicam, ki delajo v predšolskih zavodih, je od osvežitve dalje mentorica. Njeno delo v zadnjih dvajsetih letih je posebno pomembno zlasti zaradi razvijanja sodobne vsebine vzgojnega dela. V strokovnih knjižnicah vzgojno-varstvenih zavodov nemalo njenih priročnikov in prevodov iz tuje literature. Sodeluje pedagoškem tisku, na seminarjih in drugih vzgojno-izobraževalnih oblikah.

Njen življenjski moto je: Napredno vzgajati najmlajši rod.

Pedagoški aktiv vzgojiteljice Maribor

ANICI DOLANČEVI

V spoštljivem in prijateljskem ozračju vam želimo povedati, kaj nam pomenijo, kako se je vaše delo neizbrisno povežalo z našim, še več, kako bogate sadeje je obrodilo vaše delo.

Zgodovinski čas graditve socializma po osvoboditvi je imel tudi to srečno okolnost, da je kot prvoborca za organizirano družbeno predšolsko vzgojo izpostavil premočrtno, nemajmno, dosledno, vztrajno in hrabro osebnost: tovarišico Anico Dolančeve. Delo tovarišice Dolančeve smo spoštovali. Priznavali smo jo kot najvišjo avtoriteto na področju predšolske vzgoje. A vedno bolj se nam zdi, da šele sedaj razumemo in dojemamo vso težo opravljenega dela, vso neustavljivo moč pogostokrat osamljene bojevnice za uveljavitev našega družbenega področja. Vedno pogosteje se sprašujemo, od kod to. Dolančevi moč, da je dolga leta sama, samcata, tako neustrašno krčila to našo predšolsko ledino? In v tej luči postane njeno opravljeno delo velikansko in njena osebnost enkratna! Komaj dojamemo, da je bilo potrebno pričeti bitko od začetka, od pojma do pojma, od načela do načela, da je bila pot do uspehov dolga; bilo je le delo,

ki mu nisi videl konca. Zdaj ti morale govoriti o skrbi to. Dolančeve za predšolskega otroka o njeni skrbi za kakovostno razvzgojnega dela, o izgrajevanju mreže vzgojno-varstvenih zavodov, o utrudljivih potovanjih po Sloveniji, o njenem študijskem delu, publicistiki, mali šoli, o njeni družbeni povezanosti, uspehov in uveljavljanju je brez števila.

Mislím, da se je pomembno ustaviti ob dveh lastnostih Anice Dolančeve: to je bilo drago ceneno mentorstvo in pa avtoriteta v tistem plemenitem smislu, ki je hkrati dajala vrednost vzgojiteljicinu delu.

Bojimo se, da ni v naši moči izraziti predragi tovarišici Anici Dolančevi globoko hvaležnost, ki jo čutimo do nje vsi, ki smo bili tako srečni, da smo jo poznali in bili deležni sadov njene življenjskega dela.

Čeprav želimo, da bi se tovarišica že lahko odpeljala od dela, tli v nas tiho upanje, da nam bo svojo življenjsko močrost še kdaj pa kdaj naklonila. Tov. Anica Dolančeva, prejemite našo toplo, iskreno zahvalo!

LJUBLJANSKE
VZGOJITELJICE

Delovna skupnost OSNOVNE ŠOLE OSKAR KOVAČIČ, SKOFIJE

razpisuje naslednja prosta delovna mesta za šolsko leto 1973/74:

- učitelja za angleščino, PRU ali P
- učitelja za matematiko in fiziko, P, PRU ali abs. PA
- učitelja za likovni in tehnični pouk — PRU ali abs. PA (možno tudi fizika — tehnični pouk)
- učitelja za telesno vzgojo — PRU ali strok. učitelj
- učitelja za biologijo in kemijo — PRU, P ali abs. PA
- vzgojiteljice, VZG

Samske sobe po dogovoru, za učitelja matematike in fizike možnost družinskega stanovanja. V letu 1974 je predvidena izgradnja stanovanjskega bloka.

OSNOVNA ŠOLA JOSIP BROZ TITO DOMŽALE

ponovno razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

- učitelja za razredni pouk, U ali PRU
- učitelja za oddelke podaljšanega bivanja, U
- dveh učiteljev za matematiko in fiziko, PRU ali U
- učitelja za likovni pouk, PRU ali P

Ponudbe pošljite na osnovno šolo Josip Broz Tito Domžale, Kettejeva 13. Šola nima stanovanj. Razpis velja 15 dni po objavi.

Svet šole OSNOVNE ŠOLE DR. JOŽE POTRČ, Ljubljana, Potrčeva 1

razpisuje prosto delovno mesto

- učitelja matematike in fizike za šolsko leto 1973/74.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

OSNOVNA ŠOLA CERKLJE OB KRKI

preklicuje razpis za delovno mesto učitelja za likovni — glasbeni pouk.

Svet OSNOVNE ŠOLE DUŠANA JEREBA SLOV. KONJICE

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

- učitelja matematike za nedoločen čas, PRU ali P
- učitelja razrednega pouka za šolsko leto 1973/74, U.

Na voljo je družinsko stanovanje. Nastop dela 1. 9. 1973.

VZGOJNO VARSTVENI ZAVOD MLADI ROD DRAVOGRAD

razpisuje prosto delovno mesto

- vzgojiteljice za malo šolo — v Libeličah, Črnečah, Sentjanžu, in Trbnjah.

Pogoj: srednja vzgojiteljska šola. Stanovanja ni.

Zdravljenje po obrokih

(Nadaljevanje s 1. strani)

nikov in drugih pripomočkov in.

Med bivanjem v tujini je otrok poleg rednega šolanja lahko deležen dveh oblik šolanja: pripravljalnega in dopolnilnega. Medtem ko s pripravljalnim šolanjem izpolni otrok oziroma njegovi starši pravne obveznosti, ki jih nalagajo tuji predpisi o obveznem šolanju, pa se otrok nauči tudi tega, kar mu kot državljanu naše države ne bi bilo potrebno — tudi mnogo takega, kar mu bo škodovalo, ko se bo moral živeti v naše družbene razmere. Zato naj bi bila pozornost naše države usmerjena v dopolnilno šolanje. Smoter: otroku naj bodo zagotovljeni vsi pogoji, da se ne odteje od naše družbene ureditve. V njegove življenjske razmere v tujini pa je treba vgraditi temelje, na katerih se bo razvijala socialistična osebnost.

Največjo pripravljenost, da sodelujejo pri financiranju tega pouka sta pokazali ZNR in Švedska. V Franciji in Švici pa so se starši naših otrok odločili, da bodo prispevali k stroškom tega pouka. Takšno pobudo so dali za naslednje šolsko leto tudi v Avstriji.

Podatki zavoda za proučevanje šolskih vprašanj povedo, da ni niti ene izmed 500 občin v SFRJ, iz katere ne bi bilo delavcev, začasno zaposlenih v tujini. Med temi je največ kmetovalcev — 304.131 ali 45,3 %, slede rudarji — teh je 188.239 ali 28 % in delavci iz industrije. Nekatera izmed območij so že precej izpraznjena (npr. Zagora). Odpirajo se nova žarišča, ki jih „obseda“ proces emigracije.

RAJE DENAR KOT OTROKE

Vzroki odhajanja v tujino se menjavajo; želji po boljšem zaslužku se pridružujejo neso- glasila v družini, spori na delovnem mestu, neurejene delovne razmere itn.

90 % otrok naših zdomcev ostaja doma in se šola pri nas. Stroški šolanja za teh 300 tisoč učencev in študentov so znašali v letu 1971 kar 630 milijonov din ali 37 milijonov dolarjev. Naši delavci, zaposleni v tujini, plačujejo v tujini prispevke za šolanje in davke, iz katerih se alimentira brezplačno šolanje njihovih otrok v državi, kjer so zaposleni. Plačujejo torej storitve, ki pa jih izkoristi samo vsak deseti delavec. Njihovi otroci so v domovini in se šolajo na stroške naše skupnosti.

Načelno o teh vprašanjih sicer že dolgo razpravljamo in ugotavljamo, kako krivično je, da plačuje naš delavec, ki je ostal doma, za one, ki služijo v tujini boljši kos kruha. Edino pravično bi bilo, da bi se naša vlada sporazumela z vladami tujih držav, v katerih so zaposleni naši delavci, da bi le-te nadomeščale del sredstev tudi za šolanje otrok, ki ostajajo doma. Tako bi dobili denar, ki ga zbirajo tuje države na podlagi davkov in samoprispevkov in ga v tujini prispevajo naši delavci.

Pomoči so torej potrebni otroci na tujem in tisti, ki so jih starši zanemarili in pustili doma. Za te, ki ostajajo, bi morali uresničiti vrsto že predlaganih ukrepov: okrepiti bi morali zakonsko obveznost glede njihovega vzdrževanja. Delavec, ki pusti otroke doma, bi moral pismeno zagotoviti pristojnemu zavodu za socialno zavarovanje, da bo otroke vzdrževal in še

pred odhodom najti ustrezno družino, ki bo zanje skrbela. Občine bi morale imeti natančnejši pregled nad našimi delavci v tujini, in tudi sodno izterjati denar za vzdrževanje njihovih otrok, če je to potrebno.

Prav je, da se zavzamemo za razreševanje omenjene problematike — so menili na seji — toda zdi se, da je to zdravljenje zamujenega. Ljudje odhajajo tudi iz krajev, kjer je mogoče dobiti delo, pa delovne razmere niso urejene (podatki kažejo, da

jih največ odide s kmetijskih območij). Rešitve je treba poiskati z boljšim gospodarjenjem, boljšo organiziranostjo, s prizadevanjem, da bomo obdržali ljudi doma, saj se izseljevanje vse preveč razrašča. Družba bi morala ob pravem času ukrepati: poskrbeti za tiste, ki ne dobe dela in odločneje zavreti odhod onih, ki jim je denar prva, otroci, njihovo življenje in vzgoja pa zadnja skrb. Skrb za šolanje in vzgojo otrok zdomcev v tujini in doma je še vedno le gašenje požara, posamezni posegi pa parcialno zdravljenje bolezni, ki smo jo vse predolgo zanemarjali.

MARJANA KUNEJ

KJE JE PRAVA POT?

Še naprej se vrstijo javni protesti prosvetnih delavcev in vloge na pristojne republiške organe: poskrbite za izboljšanje osebnih dohodkov v šolstvu, ker so že nezdržno nizki. Vidnih sadov pa še ni, če ne štejemo sprejete „odmrznitve“ do 95 % višine.

V petek, 1. junija, je bila seja predsedstva republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti. Vprašanje odmrznitve osebnih dohodkov ni bilo na dnevnem redu — vendarle pa so vsi udeleženci seje razpravljali o tem in soglasno ugotovili, da pomeni individualna odmrznitev osmih delovnih organizacij (Zavod za avtomatizacijo Ljubljana, Slovenijavino, Iskra-commerce, ČGP Delo, PTT Ljubljana, PTT Koper, Jeklotehna Maribor in Kočna

Kamnik) ter možnost povečanja osebnih dohodkov za največ 12 % v primerjavi z delno odmrznitvijo (95 %) za mnoge družbene dejavnosti nenačelno in nesistemsko reševanje. Gre za to, da so se s sklenitvijo samoupravnih sporazumov delovne organizacije in grupacije med seboj dogovorile o določenih razmerjih osebnih dohodkov in prav ti dogovori se zdaj razveljavljajo.

Udeleženci sestanka pričakujejo hitrejšo uveljavljanje samoupravnega sporazumevanja in manj parcialnih ter neproučenih administrativnih ukrepov. Individualno odmrzovanje posameznih organizacij je veliko vprašanje: Kaj se bo zgodilo, če bi podobne vloge začele deževati na izvršni svet?

Svet OSNOVNE ŠOLE FR. ROZMAN-STANE ŠMARTNO PRI LITJI

razpisuje

— dve prosti delovni mesti učiteljev na podružnični šoli V. Kostreznica, za nedol. čas s 1. 9. 1973 (družinsko stanovanje)

PONOVNO O SPORAZUMIH OSNOVNE ŠOLE

Dne 6. junija je DELO prineslo povzetke iz razprave Emila ROJCA, predsednika komisije CK ZKS za družbenopolitična in idejna vprašanja znanosti, prosvete in idejnopolitično usposabljanje komunistov, z naslovom „Z ukrepi zagotoviti stalen dotok učiteljskega kadra“. V poglavju „Kako izboljšati sedanje stanje“ piše pod 2. točko: „Očitno je, da terjajo sedanji samoupravni sporazumi o delitvi OD, vsled izkazanih vrzeli v vrednotenju posameznih profilov pedagoških kadrov, korenite popravke. Nevzdržno je še dalje ohranjati stanje, ko bi bilo učiteljevo delo, npr. v osnovni šoli in še nekaterih drugih profilih pedagoških delavcev, vrednoteno z dohodkom, ki je pod povprečjem OD v republiki.“

Pri p o m b a : Osnovne šole so že decembra lani podpisale nov samoupravni sporazum. Tudi sindikat je dal svoje soglasje. Prosvetni delavci zdaj že pol leta čakajo — sporazum pa še ni verificiran.

Ali je že spet kaj narobe? Foto: Rajko Ranfl

OBISK V BEOGRADU

V KORAK Z ŽIVLJENJEM

Pod vodstvom dr. Ane Kranjc smo bili študentje filozofske fakultete, oddelka za pedagogiko, v Beogradu, kjer smo si ogledali vojaško akademijo, vojaško gimnazijo in filozofsko fakulteto — oddelek za pedagogiko.

Že takoj ob prihodu je bilo čutiti dobro vojaško organizacijo, saj so nas sprejeli predstavniki akademije. Avtobus nas je pripeljal na akademijo, kjer smo bivali med obiskom.

Akademija je sama po sebi celo mesto, sestavljeno iz šole, internata, športnih objektov, med katerimi so čudoviti plavalni bazeni, poligoni in ambulan- ta. Vse je urejeno zelo lično. Veliko pozornost posvečajo estetski ureditvi in opremljanju prostorov. Smoter šole je izoblikovati prihodnjega vojaškega starešina. Stremijo za tem, da je gojenec šole aktiven dejavnik in da razvija svojo osebnost. Velik poudarek je na dejavnostih v prostem času, ki načrtno dopolnjujejo pouk. Pozornost posvečajo vojaškim predmetom, pa tudi matematiki, fiziki, kemiji, humanističnim predmetom, kot so: pedagogika, andragogika, psihologija.

O načinu šolanja je general Mamula dejal: „Ni važno, ali je pouk srednješolski ali visokošolski, važno je, da je sodoben, vendar selektiven.“

Na akademiji smo se zbrali v sejni dvorani, kjer so nas sprejeli načelnik akademije, general podpolkovnik Mamula Bogdan, visoki oficirji in njihovi profesorji. Prikazali so nam delo na akademiji in organiziranost pouka. V pogovoru so nam odgovarjali na vprašanja, ki so nas

zanimala. Kot zanimivost naj omenim, da kadra za to vrsto šolanja še vedno primanjkuje, kljub ugodnim pogojem.

Pogoji za sprejem na akademijo so:

— Primarno je fizično zdravje, ki ga preverijo vsestransko.

— Srednješolski uspeh mora biti najmanj „dober“.

— Ob vpisu opravi kandidat različne teste.

— Prva selekcija je že v številu prijavljenih iz posameznih republik. Iz vsake republike in avtonomnih pokrajin sprejmejo določeno število. Pri vpisu so skoraj vsi slovenski kandidati sprejeti, saj se jih le malo pri- javi.

POUK

Najbolj stvarno sliko pouka so nam dale hospitacije. Na vseh oddelkih je uveden kabinetni pouk, z najsodobnejšimi pripomočki: grafoskopi, responderji in več različnimi vrstami trenerjev. Kandidat spremlja npr. pouk jezikov s posebnimi magnetofoni. Gradivo je posneto na magnetofonski trak, kandidat ga samostojno reproducira, snema sebe, se posluša, ob nejasnostih se vrača nazaj. Profesor spremlja delo s pomočjo aparature. Vklaplja se v kandidatovo celico in s tem preverja uspešnost.

Morda se bo kdo vprašal, kako lahko to veliko količino snovi gojenci absorbirajo, saj imajo v štiriletni akademiji 4500 učnih ur, kar bi bil šestletni program običajne visoke šole. Menim, da je to rezultat dobre organizacije in velikega števila strokovnjakov, ki si vse dejavnosti porazdele. Ogledimo

si npr. delitev pri športu: poseben strokovnjak za judo, strokovnjak za strelstvo in strokovnjak za plavanje.

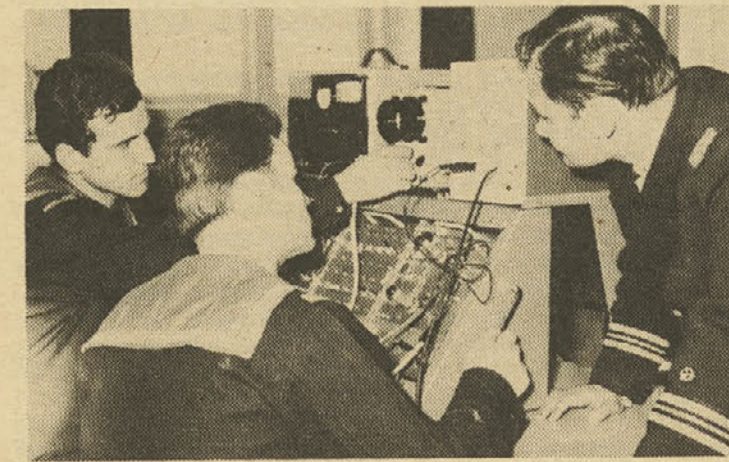
Drugi primer je „vozilo“. Videli smo avto v prerezu; ob demonstraciji je vidno delovanje, tako da lahko gojenec vojaške akademije vse spremlja; rezultat je boljša pozornost in razumevanje ter hitrejšo učenje.

Seminarsko delo, ki je na naših fakultetah še vedno „rakava rana“, se na akademiji že močno uveljavlja. Na univerzah se dogaja, da profesorji še vedno podajajo znanje iz svojih zapiskov, študentje na predavanjih le pišejo. Na izpitih se znanje tombolsko in mehanično reproducira. Vprašam se, kdaj bodo šole začele delovati tako, da se bodo približale življenju v

liko „civilnih“ strokovnjakov, kot je npr. prof. dr. Borivoj Samolovčev. Predavatelji visokih šol so pogosto tudi njihovi predavatelji. Višji oficirji, ki predavajo, pa so vsi končali tudi redne univerze z doktoratom iz raznih ved, kot so: psihologija, politične vede, ekonomija itd. Gojenci lahko po končanem pouku (za razliko od preteklega načina šolanja) brez dovolilnic zapuste vojašnico in po želji načrtujejo prosti čas. Pogoji za to pa je pozitiven uspeh v šoli.

VOJAŠKA GIMNAZIJA

Ima status srednje šole; njena naloga je, da pripravlja kader za akademijo. Letos je bilo 1500 prijav, gojencev pa so sprejeli le 140. Kriteriji za sprejem so isti

Sodoben, vendar selektiven pouk — Foto: S. Krševan

20. stoletju in opustile samo tradicijo, ki se vleče od 18. stoletja? Kdaj bodo pričele graditi osebnost, kot jo pričakuje naša družba? Rezultati kažejo, da se je na vojaških šolah naredilo veliko več kot na civilnih visokih šolah.

Presenetila nas je tudi odprtost. Med kadri imajo ve-

kot na akademiji. Tudi tu je pouk sodoben, kabineten, z vsemi pripomočki, katere bi si želel vsak predavatelj. Pouk je dvoizmeničen. V gimnaziji menijo, da je tak način bolj ekonomičen za izrabo vseh objektov, ki jih imajo na voljo.

Na gimnaziji deluje 12 športnih sekcij, poleg tega pa še šte-

vilne tehnične in kulturne. Delo je programirano po sposobnostih: za poprečnega, podpoprečnega in nadpoprečnega gojenca. Podpoprečni se udeležujejo instrukcij in dodatnega dela, nadpoprečni pa delajo programe, ki niso v učnem načrtu, tako da lahko razvijejo svoje interese nad poprečno zahtevnostjo šole. V gimnaziji še ne pride do delitve po „rodovih vojske“. Le ta nastopi ob koncu drugega letnika akademije, ko je posamezniku že jasno, za kaj ima nagnjenje. Predpostavljeni svetujejo usmeritev na osnovi dotedanjega dela. Mnogi predavatelji so „civilni“, podobno kot na akademiji. Tako na gimnaziji kot na akademiji je študij popolnoma brezplačen — v pravem pomenu besede: od zvezkov, pisal, knjig in obleke.

Na vojnem inštitutu za psihološka, sociološka in andragoška raziskovanja, spremljajo med drugim tudi gojence vseh vojaških šol in pripravljajo selekcijo.

Raziskovalno delo na inštitutu intenzivno spremlja razvojno delo na področju izobraževanja. Problematika nekaterih njihovih raziskovalnih projektov:

izobraževanje odraslih, problemi družbenega izobraževanja,

raziskava o izkoriščanju prostega časa, psihološki pojavi strahu itd.

Vodja inštituta prof. dr. Ilija Mrmak nam je razložil celotno dejavnost inštituta, ki je bil dolga časa edinstven inštitut pri nas za andragoška raziskovanja. Zanimivo so bili rezultati nekaterih njihovih raziskav, npr. o mednarodnih odnosih, o problemih prilagajanja v vojski, o psiholoških pojavih strahu in o problemih nepismenosti, saj je

vsaka rekrutna populacija zelo različna po predizobrazbi in subkulturi, ki jo prinaša s seboj. Če upoštevamo, da stane državo šolanje enega gojenca letno od 40.000 do 60.000 din, je razumljivo, zakaj je potrebna tolikšna skrb.

FILOZOFSKA FAKULTETA

Zadnji dan obiska smo bili na oddelku za pedagogiko, kjer so nas sprejeli prof. dr. Tešić, prof. dr. Potkonjak in drugi. Tu smo se pogovarjali s študenti o študiju, izpitih, možnostih zaposlovanja, podiplomskem študiju itd. Za nas študente je bilo zanimivo, kako se razlikuje filozofska fakulteta v Beogradu od filozofske fakultete v Ljubljani. Npr.: v Ljubljani lahko opravljaš en izpit le 3–4-krat, v Beogradu pa je možnost za opravljanje izpita neomejena. Na nekatere fakultete se lahko vpiše študent s končano višjo pedagoško šolo ali akademijo, na drugo mora opravljati sprejemne izpite, ali pa ne more nadaljevati študija. Študij pedagogike je enopredmeten, medtem ko je pri nas dvopredmeten (razen za diplomante PA, ki se vpišejo na drugo stopnjo pedagogike) itd. Obiskane vojaške šole kažejo velik napredek v programiranju dela, sodobnosti učil, resnosti pristopa k izoblikovanju osebnosti, ki bo sposobna psihološko-pedagoško presojati v različnih situacijah. Gojenci vojaške akademije so deležni vsestranske pozornosti, kar daje 95 % končni uspeh. To pa je podatek, nad katerim se visoke civilne šole lahko zamislijo. Sodelovanje visokih šol v državi bi bilo nujno in zaželeno. S tem se krepijo prijateljski stiki, izkušnje, oblikujejo se enotna merila in izmenjujejo mnenja.

Aljoša Redžepović

MOJI NADZORNIKI

NISO VSE POTI ENAKE

Medtem ko sem se mučila v dolini z angleškim učbenikom, se je tudi pri Svetem Andreju marsikaj spremenilo.

Do vasi so napravili cesto.

Seveda je bila to ozka cesta, komaj kaj širša kot stari kolovoz, bila pa je skoraj gladka, brez globokih kolotečin in blatnih kotanj in lesenih pragov, prava cesta, po kateri se je mogoče tudi brez konjske ali volovske vprege pripeljati do vasi.

Marljivost hribovskih ljudi je presenetljiva. Da ne bi zaostali v tem norem življenju, da bi odprli vas svetu, so se kakor mravlje zagrizli v breg in s krampi in lopatami in telegami na dveh kolesih kopali in ravnali in navažali, dokler vijugava cesta ni dosegla zadnje kmetije na vrhu.

Mimogrede se je dotaknila tudi šole in jo približala nadzornikom, da jim ni bilo treba debelo uro gristi kolen v hrib. Najprej so se vozili z motornimi kolesi. Saj se še spominjate lepih časov, ko

pravila. Uradne knjige so bile urejene, priprave za tisti dan obsežne, na mizi je stalo cvetje, brisača pri umivalniku je bila sveža in otroci so bili na vprašanja pripravljeni.

Kaj je hujšega, kot če učenci pred nadzornikom jecljajo in ta zaman vleče odgovore iz njih?

„Za Hodnikovega Jošta sem se že tako bala, da me bo spravil v sramoto,“ mi je pripovedovala Anka. „Saj se jih še spominjaš, Hodnikovih?“

Seveda sem se jih spominjala, tudi jih je, kakor bi Cigana počesal, bili so si podobni kakor jajce jajcu in prav nič niso sodili k Svetemu Andreju. V mestu bi bili deležni drugačne usode.

„Samo neumnosti mu gredo po glavi,“ se je pritoževala Anka. „Da bi si zapomnil, kar ima zapisano v knjigi ali v zvezku, ne, to pa ne. Kar vprašaj ga, kdaj je Jurčič napisal Desetega brata ali koliko meri Brazilija, pa bo bleknil kaj tako neumnega, da ti bodo šli lasje pokonci.“

Seveda tudi midve z Anko nisva na pamet vedeli, koliko meri Brazilija in kdaj je bil napisan Deseti brat, toda pravica učitelja je, da ima knjigo odprto, kadar sprašuje, in dolžnost učenca, da zvezek zapre, ko odgovarja.

„Prav lahko se ti pa zgodi,“ se je še naprej pritoževala Anka, „da med poukom pride izpod Joštove klopi čudno vozilo iz tujav za sukanec ali iz stare budilke, kakor nanese. Prvikrat sem se na smrt prestrašila, ko mi je prišumelo pod nogo.“

Hodnikovi so res zmeraj kaj rezljali in žagali in vrtali. Kupljenih igrač še poznali niso, če bi jim katera prišla v roke, bi jo pa zanesljivo razdrli in po svoje predelali.

„Sedaj si pa predstavljaj, da bi ga nadzornik poklical pred tablo,“ se je zgrozila Anka. „Največji je in najbolj na očeh.“

Nič čudnega, če se je hotela Hodnikovega znebiti, ko je pričakovala tovariša Gramca.

Nadzornik je medtem tičal na kolovozu in brez moči strmel v splet cevi in žic in vzvodov pri motorju. Zmotil ga je dečko s torbo.

„Ne gre?“ ga je vprašal.

„Ne gre,“ je moral priznati tovariš Gramc.

„Ste pregledali platine?“ je vprašal dečko.

Kdove zakaj so mu prišle na misel prav platine. Tovariš Gramc se tega ni vedel, kje so in čemu služijo. Toda kadar človek tone, se oprime sleherne slamne bilke, zato je tudi tovariš Gramc z nekaj nejeverye in z nekaj upanja vprašal:

„Misliš?“

„Poskusival“ je rekel dečko.

In je vrgel torbo na tla in že šaril po motorju.

„Se mi je kar zdelo,“ je rekel. „Premalo so razmaknjene.“

Nič drugega ni potreboval kot svoj žepni nožič in nič več kot pet minut, pa je motor veselo zapel.

Tovariš Gramc si je oddahnil, bil pa je nadzornik, zato si ni mogel kaj, da ne bi vprašal:

„Kaj nimaš šole?“

„Imam,“ je rekel dečko, ki je bil Hodnikov Jošt, „ampak danes pride nadzornik.“

„Se ga bojiš?“ se je tovarišu Gramcu povesil nos.

=====

VESELA ŠOLA

Pionirski list že šesto leto objavlja VESELO ŠOLO, zabavno-poučno gradivo za učence 3., 4., 5., 6., 7. in 8. razredov osnovne šole. VESELA ŠOLA temelji na spoznanjih sodobne pedagogike, didaktike in metodike in je tesno naslonjena na učni načrt osnovne šole. Številni pedagogi so potrdili njeno vrednost s tem, da so jo aktivno vključili v pouk na najrazličnejše načine.

Ker je osnovni metodološki prijem VESELE ŠOLE naloga objektivnega tipa, se je kmalu porodila misel, da bi v reševanju teh nalog tudi tekmovali. Tako je nastalo TEKMOVANJE V ZNANJU IZ VESELE ŠOLE, ki ga je Pionirski list prvič priredil v šolskem letu 1969/70. Tedaj je zajelo 10.000 otrok na sto šolah v Sloveniji. Od takrat je število tekmovalcev nenehno naraščalo, tako da se je v letošnje tekmovalce vključilo kar 43.000 šolarjev s 380 slovenskih šol.

Sklepna prireditev vesele šole je bila 2. junija v Ljubljani. 60 pionirjev — prvakov iz vseh območij Slovenije je pozdravil predsednik republiške izobraževalne skupnosti dr. Avguštin Lah. Tisti, ki so pri tekmovalstvu dosegli najboljši uspeh (Mirko Medvešek iz osnovne šole Zvonka Runka v Ljubljani, Aleš Hudalin, gojenec zavoda za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani, Franc Maks iz osnovne šole Kostanjevica, Vojko Lavrenčič iz osnovne šole Dutovlje, Marko Majer iz IV. osnovne šole v Celju in Boštjan Delbeljak iz osnovne šole v Ribnici) — so dobili za nagrado kasetine magnetofone.

žali — ne razmišljati, ampak doživljati lepe pomladne dni. Postala sem na šolskem pragu in začudila me je Martinova upognjena postava, ki je počasi krevsala za sošolci. — Hodi kot stavec — mi je primerjala misel. Čudno, kako matematika zaslužni človeka, pa če je še tako mlad... Ne, mogoče pa je kaj bolan, saj druge kratki je prvi pri vragolijah.

Potem se je pripeljal poštar in pozabila sem na Martina; do drugega dne, ko sem v šoli pisala na tablo naslov šolske naloge „Eden izmed pomladnih dni.“ Ozrla sem se po razredu; vsi so prizadevno pisali. Martinovo mesto pa je bilo prazno.

„Peter, ti si njegov sosed — kaj je z Martinom?“ sem vprašala.

Peter je vstajal, kot bi bil revmatičen, po nerodnosti je še zvezek zbil na tla in svezje napisani naslov se mu je spadal. Včasih je treba čisto malo, pa se nam že sprevrže vedro razpoloženje. Tako se je zgodilo meni. Nisem vedela vzroka in vendar je v meni rasla nejevolja, skoraj jeza na Petra in še posebej na Martina.

„Vprašala sem te, kje je Martin! Saj menda ne boš rekel, da ne veš, ko hodiš vsako jutro v kuhinjo ponj, da gresta skupaj v šolo.“

Peter je požiral slino in opazila sem, da se mu tresejo roke. A tresle so se vedno manj, nazadnje so mirno obvisle ob telesu, fant me je pogledal naravnost v oči in čisto mirno rekel: „Moj prijatelj Martin je danes moral k zobozdravniku. Strašno ga boli zob, menda ga je včeraj veter preveč prepihal!“ Pomolčal je in potem mirno vprašal: „Smem zdaj sesti in pisati spis?“

„Da,“ sem odgovorila, sedla za kateder in vso uro uporno gledala v drevo pred oknom. Razred je bil miren kot redkokdaj. Ko so končali, so tiho pobrali zvezke — in odšla sem iz razreda. Do drugega dne. Tedaj se bo treba spet srečati in nekaj razčistiti. Toda, kako razčistiti, kako, da bo prav in pošteno? Za razred, Martina, Petra in zame.

Kadar ni treba, čas zelo hitro teče — in spet smo si sedeli nasprotni. Čutila sem, kako drug drugemu povečujemo strah — in pripravljenost na spopad.

„Ne gre mi,“ je rekel Hodnikov. „Slovnica pa take reči. Ti varišica se boji, da bi ji ne napravil sramote, pa me je poslal domov.“

„A, tako!“ je rekel tovariš Gramc.

Pomislil je in ga povabil:

„Bi se peljal z menoj?“

Taki skušnjava se Hodnikov ni mogel upirati, da bi utegnil bližnjemu. Možak z motorjem nadzornik, pa še pomislil ni. Zato se je zgodila končala, kakor se je. Tovariš Gramc je pripeljal fanta v šolo in rekel Anki:

„Na cesti sem ga pobral, Bister dečko.“

Anke seveda ni prepričal. Tovarišu Gramcu sicer ni ugovarjalo, meni pa je rekla, ko mi je opisovala svojo nesrečo:

„Pomisli, bister! Kako naj bo bister, ko pa še zaimkov od plovov ne loči.“

Ce gledaš na življenje od Svetega Andreja, je videti drugače, kakor pa če ga presojaš iz doline. Usoda hribovskih otrok se piše okornimi črkami. Ne poznajo ravnih poti. Do konca se morajo pehati v nekakšno strmino.

MIHAELA SRŠENOV

KAKO PRIDEŠ OB KRUH

Prijatelj — slikar, ustvarja novega junaka za svojo televizijsko risanko. Pa tudi naklado svoje časopisa Dirka bi rad dvignil. Zato mora glavnega junaka cepiti: na takega kot je on sam in na domov plačo in onega drugega, ki živi v čistih prostorih brez domov.

„Računam na tri generacije in pet slojev bralcev. Prva generacija je doživela dve vojni, druga eno vojno in delovno eksplozijo, tretja beat glasbo, op-art avtomobilizem in Argo juho. Narisal bom robot, dinamično medplanetarno bitje. Prvi generaciji bo kazal srečo in ideale, drugi izumiteljski duh, poštenost, delovni zanos in misel na poslednji raj na zadnji zvezdi v vesolju. No, tretji, najmlajši delno prebujeni-svetovljansko, dirke, svobodni seks, malce pretesta, svet brez vojn in rekrutov, možnost za izume in osebnostno svobodo. Ti najmlajši bodo nosilci znanstveno — tehnične revolucije na ramenih očetov. Junak bo imel še poteze krotkosti, ponosnosti in ljudečnosti. Za najbolj preproste bralce ga lahko ponižam do nepopolne osemenitve.“

„In kaj bo ta tvoj junak počel na svetu, kot je naš?“

„V prvi zgodbi ga bo preizkusil kot človeka. Postavil ga bom na poveljanika Zemeljske armade, ki se bojuje z neznanimi bitij v vesolju.“

„Kako bo pa poveljeval in kakšen čin bo imel?“

„Njegov oklep bo žarčil posebne žarke, ki bodo usmrtili vsakega, ki bo imel drugačen mehanizem, kot ga bo imel on sam. To bo izredno pomembno zato, ker Zemeljska armada ne bo nosila uniform. Če se bo srečal s preoblečenim nasprotnikom, bo uporabil njegov vojak žarke vanj — potem pa se bo že pokazalo, kdo je kdo...“

„Bo zmaga dokončna, totalna?“

„Nee! Bitja iz vesolja bomo tako zelo iztrebili, da se bodo lahko ohranila in prihodnjim rodovom med planeti pripovedovala tem, kaj smo mi, Zemljani.“

Za drugo generacijo bom ustvaril junaka — množico. Vsi bodo vse! Vsak bo last vsakega. Vsem bo vse dano. Vsak bo imel svojo meter in vse bo meril po vseh. Vsi bodo vsem dali vse. Gradili bodo svet, poln pravičnosti, brez diktatorjev, z žitnimi polji namesto vojaškimi letališči, z ljudmi namesto z bogovi, z znanstveniki namesto z živimi spomeniki. Z visoko dušo in vse nižji civilizaciji! In tam bom komu pripel medanje za posebne zasluge. Čim manj ljudi bo pomoril, tem večjo medaljo bo dobil.

Moja množica bo žvela v hišah, ki bodo grajene kot morske koralne zgradbe. Tako bo v vseh domovih vladal en glas. Vsi bodo zmeraj odprti. Ti Zemljani bodo na pol roboti, seveda normalni človeški strastni. Enemu bom odvil ljubezenski vijak in bo za ljubezen nesposoben. Drugemu bom odvil kontrolni vijak in ta bo govoril na vseh sestankih. Ustvaril bom tudi norčarsko klovna, ki bo za smešni ventil utrujenim vojsčakom. Ta bo skakal po naših kontinentih in spal pod poveljnikovo posteljo oborožen. Svoji ženi — robotki bo dokazal nezvestobo z navadnim nosorogom. Njegov Ojdpov kompleks bo strah večjo rjo v plamenu večnih zmagovalcev. Zenske bo osvajač z možganskimi valovi. Imel bo privatno tovarno kobalta in... na oddih ob koncu tedna se bo vozil na zvezdnih utrkih...“

Tretji generaciji pa bom dal novo zvezdo v vesolju, kjer bodo mogoče le tisto življenje, ki ga še ni živel nihče pred njimi...“

„Fantastično!“ „Kje si pa v službi?“ „Nikjer! Te ideje so me spravile ob kruh. Zdad grem v redakcijo časopisa „Dojenček“.“

„Začel bom spet pri zibki.“

IVAN CIMERMAN

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

JE BILA TO LAŽ?

Martin je zelo živahen sedmošolec. Ne, ne morem reči, da je hudoben, vsekakor pa je zelo živ, nagajiv in trmast. Od šolskih predmetov mu najbolj ustrežata fizika in matematika, tudi vse, kar sodi pod spoznavanje narave, zelo dobro obvlada. Toda jeziki in tem sorodni predmeti so mu tuji. Zdi se mi, da mu misli kar zbežijo iz glave, kadar razlagam literaturo, kajti njegov pogled je bedast, kot bi ne vedel za svoje ime.

Tako je seveda prišlo do težav z ocenami. Martin bi rad izdelal. Martin hoče izdelati razred! Z velikim naporom je potuhtal nekakšno podobnost med slovnico in matematiko. Ko sem ga vprašala, je znal in na njegovo in moje veliko začudenje dobil prav dobro. Razred se je majal od navdušenja — radi imajo Martina.

Bila je pomlad, lepa, cvetoča pomlad — in tista štirica iz slovnice je bila po Martinovem mnenju najlepši cvet te pomladi. Bila mu je upanje, skoraj zagotovilo, da bo pri slovensčini zvožil in da lahko svoje moči usmeri v druge neljube predmete. Trudil se je in izpopolnjeval svojo formulo, po kateri bi vse znanje spravil v obrazec, medsebojno povezano in odvisnost kot pri matematiki.

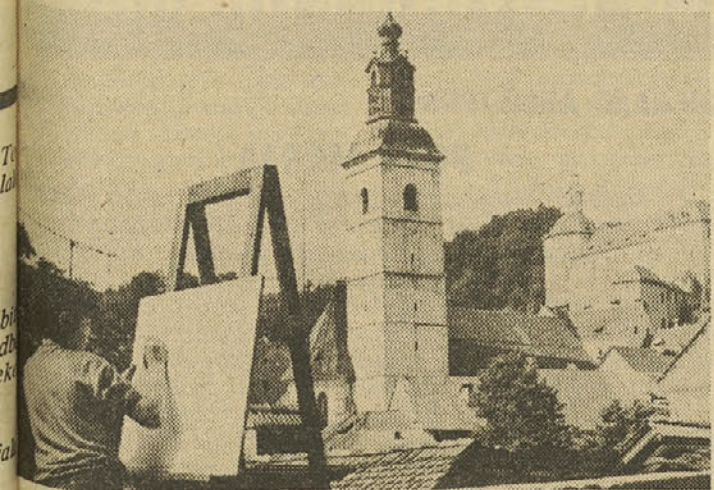
„Jutri pišemo slovensko šolsko nalogo,“ sem rekla.

„Bo prosti spis?“ je vprašalo nekaj upajočih glasov. So nekateri — tako med šolarji kot med odraslimi, ki od vsega najlaže opišejo svoje misli in čustva.

„Najbrž bo prosti spis,“ sem se nasmešnila. „Kar malce razmisli doma o lepih pomladnih dneh.“ Šolarji so se veselo razbe-

LENKA ZALESNIK

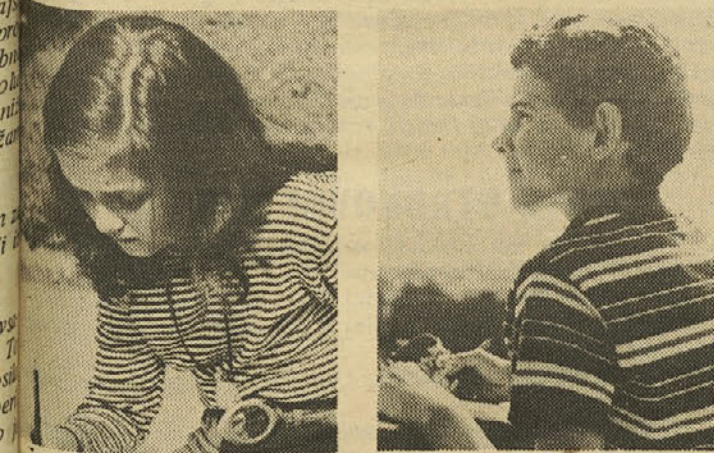
»LEPOTA V USTVARJANJU – RADOST V ODKRIVANJU«

Ob 1000-letnici „Loškega gospostva“ – Mala Groharjeva slikarska kolonija v Škofji Loki

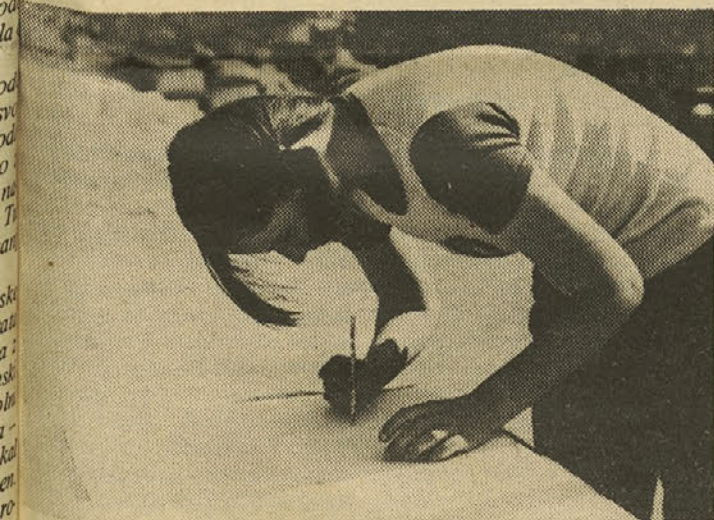
Tisočletni obraz starke, zguban v nešteti obokih, slikovitih dvorah, portalih in strehah, ljubostno čuva stare freske. Ujet je v tisočletni jubilej odeli v zastave in cvetje, da bi sprejela pod svoje krilje pionirje likovnike iz vse Jugoslavije na VI. Mali Groharjevi slikarski koloniji. Prihiti so iz vseh krajev Jugoslavije na to srečanje, ki je že postalo tradicija. Ujeti so na papir njen tisočletni obraz, ga doživeli vsak po svoje s čopičem, svinčnikom, barvo in tušem. Sto in stokratni odsevi starega obraza so postali nove in nove zrcalne podobe otroške iskrenosti – trdjen spomin v galeriji na škofjeloškem gradu. Tri dni so gostovali mladi umetniki. Usuli so se na ulice, trge, posedli po tratah kot pisani metulji in spet odhiti.

Odnegli so s seboj slutnjo novih prijateljstev, z okusom vetra in barvo sonca v svojih mladih srcih...

Prihodnji mojstri linije...

...barve...

...in oblik

VI. Mala Groharjeva slikarska kolonija, letos na temo „Lepota v ustvarjanju – radost v odkrivanju“, je najpomembnejša pionirska prireditelja ob praznovanju tisočletnice mesta. Pripravili so jo: odbor Male Groharjeve kolonije Škofja Loka, Loški muzej, Zveza prijateljev mladine Slovenije, Zveza likovnih pedagogov Jugoslavije in odbor za praznovanje 1000-letnice Škofje Loke. Pokrovitelj prireditve je bil predsednik občinske skupščine Škofja Loka Tone Polajnar.

Kolonije se je udeležilo 430 pionirjev – likovnikov in 143 mentorjev iz vse Jugoslavije. Letos so prišli tudi gostje iz pobratenih mest: iz Medicine (Italija) in Smederevske Palanke.

Gostje so – tako kot vsako leto – tudi letos sprejeli domačini, gostitelji. Pionirji so prebivali v mestu od 1. do 3. junija, pripravili so 451 likovnih del. Vsa dela so razstavljena na škofjeloškem gradu do 23. junija. Ne manjka tudi domiselne fotoreportaže teh slikarskih dni.

Mladi likovniki so se zbrali 1. junija na sprejemu ob prisrčnih

pozdravnih besedah predsednika kolonije Lojzeta Malovrha. V šolski avli so jih za dobrodoščilo pozdravile razstavljene metuljnice, usnatice in zlatičnice, ki so jih pripravile osnovne šole vseh slovenskih pokrajin. Zvečer so se v hotelu Trans turist srečali mentorji – likovni pedagogi iz vse Jugoslavije. 2. junija so mladi umetniki ustvarjali od zgodnjega jutra do popoldneva, nakar so se zbrali pri pestri prireditvi „Mladi mladim“ na gradu. Sledil je piknik na letnem prizorišču. Slikarska kolonija je sklenilo delo v nedeljo, 3. junija ob odprtju in ogledu razstave likovnih del v galeriji na škofjeloškem gradu. Za sodelovanje na koloniji so udeleženci prejeli lična pismena priznanja.

Ob tisočletnici mesta in najpomembnejši prireditvi – slikarski koloniji, ki je doživela izjemen uspeh po zaslugi požrtvovalnih prizadevanj domačinov in vseh udeležencev, se številnim čestitkam pridružujejo še naše iskrene besede priznanja in zahvale!

TEA DOMINKO

SPODBUDA ZA RAZMIŠLJANJE

Društvo pedagoških delavcev Ljubljana je povabilo Janka Messnerja, profesorja slovenske gimnazije v Celovcu, naj pove svoje misli o težavah slovenske šole v Avstriji. Pogovora, ki je bil v osnovni šoli Prežihov Voranc v Ljubljani, so se udeležili učitelji, ravnatelji šol, predstavniki zavoda za šolstvo, pedagoškega instituta, pedagoške akademije, slovenskega šolskega muzeja, pa tudi študentje in učenci višjih razredov osnovne šole Prežihov Voranc iz Ljubljane.

Profesor Janko Messner je v zgoščenem uvodu najprej prikazal zgodovino slovenskega naroda na Koroškem, ki je razmeroma zgodaj izgubil samostojnost. Govoril je slovenski narodnostni skupnosti v Avstriji, o narodu, ki ni imel pravzaprav nikoli svoje narodnostne, politične in kulturne svobode.

„Živimo v demokraciji, pa ne uživamo demokratičnih pravic, kajti tudi v demokraciji je pravica v rokah močnejšega,“ je poudaril prof. Janko Messner v tem pogovoru.

Kakšna je vloga slovenske gimnazije v življenju koroških Slovencev? Kaj pomenijo maturanti kot predstavniki slovenske inteligence v kulturnem življenju? Kako je rasla celovška gimnazija? Ta in še mnoga druga vprašanja so zanimala udeležence pogovora, ki je bil 9. maja v Ljubljani.

Janko Messner je pojasnjeval: „Slovenska gimnazija v Celovcu je edina svetla točka v našem kulturnem življenju. Edino v tem primeru je Avstrija izpolnila vse obveznosti iz 7. člena mirovne pogodbe. Zanimivo: vpis v gimnazijo je velik kljub temu, da je v avstrijskih osnovnih šolah število otrok, ki se uče slovensčine, do kaj majhno. Letos je v gimnaziji 433 dijakov, medtem ko jih ni bilo v šolskem letu 1962/63 niti 300.

Nato je Janko Messner govoril o delu v tej šoli, ustanovljeni leta 1957 – tedaj je bilo vpisanih komaj 80 dijakov – in spomnil na besede, ki jih je ob njeni ustanovitvi izrekel takratni prosvetni minister na Dunaju: „To je šola moje dobre ali slabe volje.“ (Menda ni z nič kaj prijetnimi občutki podpisal dekreta za njeno ustanovitev.)

Dolgoletni ravnatelj in predsednik ZSO dr. Joško Tischler je uspešno vodil to gimnazijo skozi vse zgrade in nezgode, ki so pretile v zadnjih letih slovenskemu življu na Koroškem. Njegovo delo nadaljuje prof. Franci Zwitter, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev.

Maturanti odhajajo večji del na avstrijske univerze, največ na Dunaj; drugi odidejo v Innsbruck, Salzburg, Gradec in Ljubljano. Študentje izdajajo študentski politični list Kladio, ki skrbi za prebujanje koroških Slovencev, za odpor proti ponemčevalnim nagibom na Koroškem. Janko Messner je izrazil prepričanje, da bodo sedanjí dijaki celovške gimnazije in njeni absolventi prav gotovo odigrali pomembno družbeno vlogo v življenju koroških Slovencev.

Ko je govoril o dvojezičnem šolstvu na Koroškem, je dejal, da je to beseda, ki „se zelo lepo sliši“, v resnici pa se uče slovenski otroci tega jezika fakultativno; njihov jezik ni upoštevan kot materin. Slovenski učitelji na Koroškem – teh je okrog sto – delajo v zelo težkih razmerah.

Ob koncu pogovora je prof. Janko Messner poudaril, kako pomembni so stiki in srečanja naših dijakov z dijaki celovške gimnazije. Bežigrajska gimnazija iz Ljubljane že tretje leto sodeluje s koroškimi dijaki; prav tako dejavne so tudi jeseniška, kranjska in postojnska gimnazija. Tako se ustvarjajo prijateljske vezi med mladino, solidarnost, ki pomeni močno oporo mladim v prizadevanjih za obstoj naše narodnostne skupnosti v Avstriji.

MARJANA KUNEJ

KNJIŽNE RAZSTAVE PARTIZANSKE KNJIGE

S knjigarno znanstvenega tiska, s številnimi literarno-glasbenimi večeri in razstavami si je pridobila Partizanska knjiga veliko ljubiteljev. S potujočo knjigarno je v marsikateri vasi pustila trajno željo po kulturnem življenju.

V knjigarni znanstvenega tiska, na Vegovi 2, je 15. 5. 1973 odprla razstavo knjig s tematiko NOB. Priredila jo je v počastitev IV. redne skupščine, zato so bila na njej razstavljena dela, ki so izšla v razdobju med III. in IV. redno skupščino, od 1969 do maja 1973. leta. Na njej so sodelovale vse slovenske založbe.

Ob tej priliki so si obiskovalci lahko ogledali vojno beletristiko, spomine, zgodovinska in dokumentarna dela, biografije, nadalje glasbena in likovna dela s tematiko NOB, dramska dela in poezijo. Večji poudarek zasluži knjižnica NOV in POS, ki je leta 1972 dobila nagrado 4. julij, posamezne knjige iz te

dokumentarne knjižnice pa tudi veliko priznanj.

Podobne kulturne akcije ima Partizanska knjiga tudi drugje. V počastitev letošnjih nagradencev OF (Ivo Zorman – Zavod Borec, Lado Ambrožič-Novljan – Partizanska knjiga, Karel Grabeljšek – Partizanska knjiga) je razstava knjig tudi v Polhovem Gradcu. Tu je poudarek na tematiki NOB in na delih o kmečkih uporih. V sodelovanju z mestnim ZKPO, z domovi in garnizijami JLA ima knjižne razstave tudi v Tolminu, Bovecu in Kobaridu. V Velikih Laščah je bila pred dnevi odprta razstava knjig, na kateri so prebivalci tega kraja spoznali letošnje nagrajence OF in seveda vse novitete slovenskih založb. Na literarno-glasbenem večeru je o vlogi knjige govoril književnik Jože Javoršek.

V načrtu je še veliko podobnih akcij: v Brezicah, po krajih Koroške, Primorske in povsod, kamor pride Partizanska knjiga s potujočo knjigarno.

ŠKOFJA LOKA IN LOŠKO GOSPOSTVO

Muzejsko društvo v Škofji Loki je ob tisočletnici izdalo knjigo dr. Pavleta Blaznika „Škofja Loka in loško gospostvo“. V njej je zbrano vse dosedaj znano gradivo o loškem ozemlju, prikazan je gospodarski in družbeni razvoj, dodani so seznami loških oskrbnikov in glavarjev, gradiščanov, kašcarjev, mestnih sodnikov in freisinskih škofov. Knjiga predstavlja natančno obdelan izsek naše preteklosti in bo dragocena pri pouku zgodovine. Naročite jo lahko pri Muzejskem društvu v Škofji Loki.

LESCE

NAJMLAJŠI SO RAZSTAVLJALI

V osnovni šoli F. S. Finžgarja se je pred dnevi končala mala šola, ki jo je obiskovala večja skupina otrok. Otroci so bili razdeljeni v dva oddelka. Ob koncu leta so malčki ob pomoči učiteljice, ki sta malo šolo vodili, pripravili v šolski avli zanimivo razstavo svojih del, staršem pa namenili kratek kulturni program.

Osnovna šola heroja Braciča v Trzinu je letos razstavljala od 22. maja do 2. junija likovna dela svojih učencev pod naslovom: OTROKOV LIKOVNI IZRAZ O BOJU ZA PRAVICO IN SVOBODO v počastitev 400-letnice upora hrvaških in slovenskih kmetov.

Aktualno o današnji umetnosti

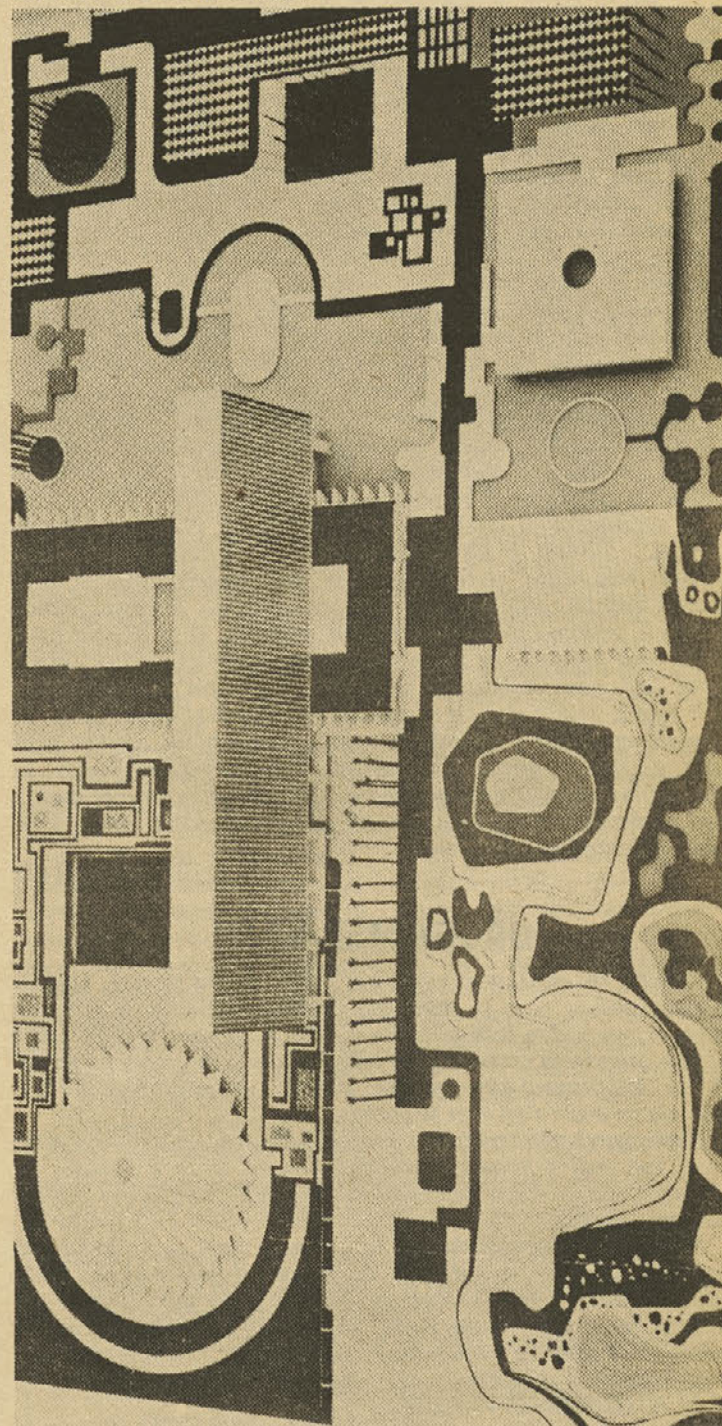
PARADOKS

Maketa za sejmišče in razstave v San Paulu daje prijeten videz pestrega aranžmaja in smotne urejenosti. Dejstvo, da je brazilski umetnik razstavil to maketo, pove, da jo uvršča med najuspešnejše primere svojih arhitekturnih zasnov. Ko poizkušamo dometi njegov osnutek, si zamišljamo stvarne dimenzije realiziranega projekta. Ta postopek zamišljanja se nam zdi normalen že zato, ker vemo, da zmoremo danes na primer celoto gotske katedrale zaobjeti šele iz dlorisnega načrta. Okoli srednjeveških katedral so sodobniki pozidali množico hiš zaradi takratnega velikega popraševanja po zemljišču. Nastale so hiše z več nadstropji, stisnjene druga k drugi, tako da ni ostalo prostora za prost pogled na veličastno arhitekturo. Z današnjimi histeričnimi prezidavanji, adaptacijami in dviganji nadstropij na starih stavbah ne jemljemo samo prostora starejšim palačam in pomembnim stavbam – zanje je prazen prostor kot okvir – temveč s tem tudi stilno kazimo celotno podobo naselja. Ta pa celo smeši mnoge arhitekturne umetnine. Utilitarnost je vse preveč zastrla in celo zatrla težnje po umetniški uveljavitvi.

Veseli smo, ko vidimo smotno urejen arhitekturni kompleks, ki mu navedene okoliščine niso pristrigle peruti. Zdi pa se nam paradoksalno, da strogo utilitarni kompleks prostorske ureditve dosega vrhunske umetniške kvalitete današnje arhitekture. Paradoks? – Da! Toda vsak kvadratni meter sejmišča bo ob vsakokratni razstavi poplačan z milijoni. Ti pa – predvideni in zagotovljeni vnaprej – omogočajo organizatorju, da zaupa konstrukcijo najboljšim arhitektom današnjih dni. Spoznamo torej, da je ista utilitarnost, ki zatira umetniško prezentacijo preteklega, v izpremenjenih okoliščinah uveljavila umetništvo v neumetniške namene. Izkoriščanje umetnosti za „višje cilje“ je bilo, kot vidimo, v vseh časih očitno. Mnogokrat pa so se umetniki podredili samo zato, da so lahko uveljavili oziroma uresnili del svojih „čistih“ programov.

Paradoks pa se nam zdi tudi situacija na pragu XXI. stoletja, ko narašča prebivalstvo sveta v nove milijarde. Vse bolj se odmikajo možnosti, da bi tudi posameznik doživel urejen arhitekturni kompleks. Čeprav je njegov okus iz dneva v dan bolj prefinjen, pa možnosti od ure do ure plahnijo. Kljub temu da spomeniki arhitekture ne zmorejo ustreči trenutku, pa upajmo, da bodo protislovja vsaj do neke mere premagana.

IGOR PLEŠKO

ROBERT BURLE MARX (Rio de Janeiro)
Pejsažna rešitev in ureditev vrtov za Internacionalni medameriški center razstav in sejma v San Paulu (1970)

Razširjajte svoj list!

Izberite med novimi knjigami • Izberite med novimi knjigami

EDGAR ALLAN POE

MASKA RDEČE SMRTI

Pomislek vzbuja Poejeva kratka proza v zbirki Sinjega galeba ali vsaj celoten izbor, kot ga ponuja knjižnica „Maska rdeče smrti“. Pomislek izvira iz dojemljivosti mladega človeka, ki mu je namenjena ta knjiga, ponuja pa se tudi vprašanje, ali je povsem zmožen dojeti to, kar podaja Poe v svojih kratkih zgodbah. Po drugi strani pa je nekaj napetih zgodb take narave, da ustvarjajo s svojo domiselnostjo in fantastiko oprijemljiva izhodišča za mikavno branje. Zdi se, da bi bil širši izbor Poea dobrodošel v Kondorjevi knjižnici — upošteva tudi pesmi — pri sedanjem izboru „Maske rdeče smrti“ pa bi bilo nujno treba navesti manj razumljive besede, razlage k nekaterim pojmom, prevesti tudi verze, tako da bi bilo olajšano branje. Tudi spremna beseda, ki sicer s kratko odmerjenostjo in jasnostjo pove o svojstvenem delu Edgarja Allana Poea, bi morala biti uravnana k temeljitejši razlagi tega, kar podaja posamezna zgodba. Za dognan prevod Poevih kratkih zgodb je poskrbel Jože Udovič. Ilustracije Karla Zelenka so to pot dokaj različno ubrane. Na splošno bi bilo koristno, ko bi naslovno stran v prihodnje opremili bolj mikavno za bralce, ki jim je Sinji galeb namenjen.

I. G.

BENO ZUPANČIČ

GOLOBNJAK

Informacija o najnovejšem romanu Bena Zupančiča „Golobjnjak“ — izšel je pri Cankarjevi založbi, z opremo Melite Vovk-Stihove — ne želi vzporejati te novitete s poprejšnjimi pisateljevimi deli, marveč se zgolj omejit na najnujnejše komponente tega romana. Nefantastični tridelni roman je svojski odsev sedanjosti v malone kaotičnem mozaiku mestnega golobjnjaka. V prvem delu sledi pisatelj v prvi osebi Albertu, nenadoma izginuli osebi. Njegovo podoba sestavlja iz drobcev, ki obetajo, da bo ta postala popolnejša, ob tem pa zasledimo vrsto „stranskih“ namigov, dogajanj, ki dajejo „pripovedi“ poleg razsežnosti prostora, tudi časovni značaj. Iz tega, kar je v prvem delu pretežno le osredotočeno na glavno osebo, preide pisatelj v drugem delu na druge, hoteč podati mozaik mesta skozi prežet značilnih obrisnih spoznanj o ljudeh. Tako odpira povsem nov spekter fragmentarnega opazovanja, ki z Albertom kar ni več trdno povezan. Tretji del je epilogo kratke, kot da gre za potrditev o nedokončni, relativni spoznavnosti ljudi, mesta, usod, ki jih kratko in malo ni mogoče ukleniti v neko dokončnost. Zato tudi Albert nenadoma splashni v pisateljevem spoznanju, da mozaika njegove osebe sploh ni mogoče sestaviti. Tako ostane sklenjena pozicija hote odprta.

FERDO GODINA:

JEZDEC BREZ KONJA

Med pripovedne spise, ki obravnavajo doživljajski svet iz največjega razdobja v slovenski zgodovini — iz let narodnoosvobodilnih bojev — se je letos uvrstilo novo delo Ferda Godine „Jezdec brez konja“ (252 str. 80, Zavod Borec v Ljubljani). Pisatelj, poleg Miška Kranjca najizrazitejši slovstveni glasnik Prekmurja, je v svojem novem spisu izpovedal svoje doživljaje partizanskih akcij na ozemlju Krima, Notranjske in Dolenjske, vendar njegov „Jezdec brez konja“ nima avtobiografskega značaja, saj se vse dejanje te sicer v prvi osebi pisane povesti suče okrog ljubljanskega gimnazijca. Le-ta se pridruži partizanom, si nadene ime Boris, tovariši pa ga šaljivo imenujejo „jezdec brez konja“, naziv, ki tega dijaka spremlja na vsej njegovi izredno razgibani partizanski poti med zmagami in umiki, med življenjem in smrtjo. Mirno lahko zapišem, da je Ferdo Godina ustvaril kar izredno pričevanje o doživljajskem svetu mladega partizana. Snov tega spisa neubranljivo potegne za seboj slehernega bralca. Na tej poti skozi neštete, ponekod kar pretresljive dogodke spoznava bralec vrsto značilnih oseb, kakor so Komar s svojo kobilico, partizanski kulturnik Stefan, kuhar Miha in številni drugi; med njimi je posebno izrazita figura vodnik Strela, posebej ljubezen preprostega človeka, ki nosi v sebi manjvrednostni kompleks, prikrit z na zunaj bojevitostjo, omahujočo med diktatom in tovarištvom. Vzlic vsem izkušnjam pa dijak — partizan ne žaluje za minulim. „Samo bedaki tarnajo za izgubljenim. Pametni gledajo predvsem v bodočnost.“ V tej izpovedi je kos Borisove življenjske filozofije, ki se povsem naravno oblikuje v psihi mladega, doživljajočega zgodovinske zapletitve ter človeške vrline in slabosti v oblikah, ki jih prejšnji tarna niso poznali. Ta Godinov „Jezdec brez konja“ je tudi psihološki oris mladega življenja, ki je padlo v vrtinec zgodovinskega dogajanja. Posebno mikavno je tudi Borisovo zaželeno srečanje z bratom Janezom, ki je že pred njim stopil med partizane in z njegovo ljubico Katjo. Poglavitna pripovedna linija tega Godinovega spisa je po vsem tem polna dinamike in je mogla nastati samo iz memoarskega in fantazijskega oživljanja pisateljevega lastnega doživljanja v partizanskih bojih. Namara je ta linija tu in tam preveč obremenjena z nadrobnotimi, vendar se „Jezdec brez konja“ vzlic posameznim pripovednim sencam uvršča med najsvetlejša pričevanja o naših ljudeh, vrženih v vrtince velikega zgodovinskega dogajanja.

BOŽIDAR BORKO

DROGE MED NAMI

V tretje gre rado, pravi pregovor. In res: dvema zlema — kajenju in pijančenju — se je pridružilo še tretje, najhujše, tj. uživanje drog, čeprav sodita tudi prva dva v neko vrsto narkomanije. Le-ta pa je v zahodnem svetu zavzela tolikšen obseg, da segajo po mamilih celo šolobvezni otroci, vse več pojavov tega pogubnega družbenega zla pa imamo žal tudi že pri nas.

Narkomanija (letheomania) pomeni čezmerno in redno uživanje drog, kar vodi v nevarno zasvojenost osebe, ki se ji predaja, saj povzroči težke okvare telesnega in duševnega zdravja tej razvadi vdanega človeka.

Ker trka na nevarnost vse bolj tudi na naša vrata, se je Cankarjeva založba odločila, da prevede iz nemščine informativno delo DROGE MED NAMI (v originalu: Drogen unter uns). Delo je nastalo v švicarskem mestu Baslu, kjer je eno izmed najmočnejših evropskih središč za proučevanje narkomanije. 110 strani obsega joča knjižica je kolektivno delo. Napisali so ga: D. Ladewig, V. Hobi, H. Dubacher in V. Faust.

Knjižica nas po krajšem informativnem uvodu seznanja z definicijami pojmov: Droge, Zloraba drog in Zasvojenost. Nato nam pojasni vzroke, ki privedejo do toksikomanije in govori o pogubnosti delovanja drog. To so zlasti: opijati (opij, morfij in kodein), kanabis (hašiš in marihuana), halucinogeni (LSD, meskalin, psilo-

cybin itd.), amfetamini (kokain, amphetamin itd.) in uspavala. Nadalje nam knjiga pojasni, zakaj ljudje, in zlasti še mladina, sploh segajo po drogah, kako jih le-te osebnostno spreminjajo, kakšen je odnos prava do drog in kakšni sta preventivna in kurativna dejavnost, ki sta potrebni za preprečevanje toksikomanije in zdravljenje toksikomanov.

Delo DROGE MED NAMI je po besedah dr. M. Jakopič-Gerbajsove, ki ga je tudi prevedla, preprosto in neolepšan toda znanstveno dognan skupek najpotrebnejših informacij o drogah in njihovi pogubni nevarnosti, posebno za razvijajočo se mladino. Zato naj najde knjižica pot v vse tiste prostore, kjer se zbira mladina: v šole, mladinske klube, ljudske knjižnice ipd.

V. T. ARHAR

tomaž šegula
mladi kitarist

IZŠEL JE MLADI KITARIST

S precejšnjo zamudo smo dobili Slovenci jeseni leta 1972 sodoben učbenik za začetni pouk kitare „Mladi kitarist“ Tomaža Šegule. Zakaj z zamudo? Zato ker je to prvi učbenik pri nas, ki na strokoven in zelo izčrpen način pojasnjuje bistvene, osnovne sestavine kitarske igre (in s tem v zvezi tudi kitarskega pouka). Z zamudo tudi zato, ker so omenjena osnovna vprašanja (preprosto in konkretno povedano: kako se na kak instrument igra) pri večini instrumentov že davno uspešno rešili, celo pri nas (!); s tem v zvezi seveda tudi očeta metodo, primerne učbenike ipd. Z zamudo predvsem zato, ker so v svetu tudi osnovna vprašanja kitaristike jasna že vsaj dobrih 60 let (Tarrega, Llobet, Albert).

Kitara je večglasen instrument; pogoj za uspešno igranje pa je pravilno delovanje rok, ki se mu pač da najlažje privaditi ob enoglasju. Prav v tem je bistvena pomanjkljivost starejših in še danes zelo razširjenih kitarskih azčetnic (Carulli, Carcassi idr.). Njihov poudarek je na akordični igri. S tem se razvija (in še to enostransko) desna roka, leva pa je zapostavljena. To pomanjkljivost se sicer avtorji „post festum“ trudijo zakrpati, vendar je to zidanje hiše od strehe proti temelju. Kot že omenjeno, je „moderna“ kitaristika stara približno pol stoletja, vendar se šele v zadnjem času pojavljajo začetnice, ki grade po najbolj normalni in naravni poti, to je začnejo pri osnovi — pravilnem oblikovanju tona (Scheit, Henze).

„Mladi kitarist“ je krenil po pravi poti. Avtor gradi pri temelju: pravilni drži in delovanju rok. Glavni začetni problem mu je udarna tehnika prstov desne roke — pogoj za lep in diferenciran ton. Ko ta problem utrdi z enoglasnimi vajami, preide na večglasje, kjer sta linearni in akordični princip enakovredno zastopana. Didaktični material sestavljajo ljudske in otroške pesmi, na koncu pa prepušča pedagogovemu preudarku — kar je posebej poudarjeno v uvodu). Če dodam še, da vsebuje „Mladi kitarist“ učencu in učitelju v pomoč sistem tehničnih vaj ter kopico podrobnih didaktičnih in tehničnih napotkov (izvrstno ilustriranih!), je na dlani, da je treba to delo toplo priporočiti vsem kitarskim pedagogom pri nas.

PRIMOŽ SOBAN

UPORABA PROGRAMIRANEGA POUKA

Kot skoraj vsaka novost na področju izobraževanja ima tudi programirani pouk svoje navdušene pristaše in nič manj ognjevitih nasprotniki. Tisti, ki ga napadajo, trde največkrat tole: programirani pouk pomeni dehumanizacijo učnega procesa, ga preveč šablonizira in avtomatizira; takšen način poučevanja in učenja povsem eliminira doslej tako pomembno učno-vzgojno vlogo učitelja; učenec, ki se uči po sistemu programiranega učenja, je socialno preveč izoliran itd. Eno izmed najnovejših del, ki zanika takšne trditve in skuša kar najbolj nazorno pojasniti, v čem je pravzaprav bistvo programiranega pouka oziroma učenja, je knjiga mag. Maje Španove PRIMJENA PROGRAMIRANE NASTAVE U PRAKSI. Izšlo je letos pri zagrebški založbi Školska knjiga.

Knjiga (120 str. — latinica!) obravnava tale vprašanja: kaj je pravzaprav programirani pouk, zakaj moramo učence na delo s programiranimi učbeniki prej pripraviti in kako jih pripravimo na delo s temi učbeniki, kako in kdaj uporabljamo programirane učbenike ter kakšna sta pri programiranem pouku učiteljeva vloga in pomen. V dodatku te zelo poljudno pisane knjižice najde bralec še ustrezen krajši seznam strokovne literature v srbskem in hrvaškem jeziku; seznam zajema 13 programiranih učbenikov, 7 knjig in 9 člankov. Namen te knjige je seznaniti učitelje z enim izmed sodobnih didaktičnih rešitev pri racionalizaciji učnovzgojnega procesa. Prikazane so tudi možnosti, kako lahko tovrstne učbenike praktično uporabljamo. Priporočamo!

V. T. A.

RICHARD ARMSTRONG

POTA MORJA

Pri knjižnici Sinjega galeba je izšla mladinska povest Richarda Armstronga „Pota morja“, ki je pred leti dobila posebno priznanje kot eno najuspešnejših del mladinske literature. Kot povest naslov, gre za pomorske doživljaje, ki so polni napetosti in značilne barvitosti. Doživljata jih dva dečka na popotovanju iz Anglije na Karibsko morje. Lahko bi dejali, da smo podobne zgodbe že našli v mladinskem slovstvu, pa vendar spet ne povsem take. Vzgojni momenti so vtisnjeni v povest povsem nevsiljivo, zgodba nima razlajljive fantazijske osnove, pač pa se giblje v območju stvarnosti. Pisatelj se je izkazal kot temeljit poznavalec ladje in morja, oboje znal z ljubeznijo posredovati v fabulativno zanimivi zgodbi. Tu konča z dozorevanjem obeh fantov, ki jima je življenjska izkušnja pomagala prerasti iz otroštva. „Pota morja“ je prevedla Josip Skrinjar-Taufer, knjigo pa je opremil Tomaž Kržišnik.

SIGRID UNDET:

KRISTINA, LAVRANSOVA HČI

Ponoven natis trilogije „Kristina, Lavransova hči“ norveške pisateljice in Nobelove nagajenke Sigrid Undset govori sam po sebi priljubljenosti tega klasičnega dela norveške literature. Zanimivo se bilo pomuditi pri vprašanju, kako to, da imajo taka in podobna klasična dela tolikšen odmev med bralci, ki so malo dovzetni za izrazito sodobno leposlovje. Pisateljica, ki je pod nacistično okupacijo morala bežati iz domovine, je po svetu najbolj znana prav trilogijo „Kristina, Lavransova hči“, čeprav je dogajanje pomembno v XIV. stoletju. Roman so celo dramatizirali. Zgodovinske barvitosti življenja na Norveškem oživlja pisateljica z dinamično fabulativnostjo, v ospredje pa postavlja etična vprašanja in položaje ženske. V „Vencu“ — prvem delu trilogije — govori o Kristini mladosti in njeni poroki, v „Zeni“ o zakonskem življenju in političnih prepletanjih, ki zadenejo njenega moža, v „Križu“ pa o krivd zakona, o moževi smrti in Kristinini skrbi za otroke, o trpljenju vdanosti v to, kar prinaša življenje. Trilogijo je natisnila založba Lipa, prevedel pa Josip Prezelj. Ustrezno opremo je izdelal Bronislav Fajon.

NOVE STROKOVNE KNJIGE

Otrok in delo. Ob 20-letnici delovanja Vzgojne posvetovalnice Maribor. Maribor, Založba Obzorja 1973.

Dr. Vladimir Mužić — dr. Barica Marentič-Požarnik: Razumevanje kar berem. Priročnik za učitelje. V Ljubljani, Državna založba Slovenije 1973.

Karel Podhostnik: Didaktika. Ljubljana, Pedagoška akademija 1973.

Kresimir Bezić: Metodika nastave prirode i društva. Zagreb, Školska knjiga 1973.

Rut Graut: Nastava zdravstvenog obrazovanja u školama. Beograd, Beogradski izdavačko-grafički zavod 1972.

MATEJ BOR

KRITIKE IN ESEJI

Za šestdesetletnico književnika Mateja Bora je izdala CANKARJEVA ZALOŽBA I. knjigo njegovega izbranega dela z naslovom KRITIKE IN ESEJI.

Mateja Bora poznamo Slovenci najbolj po pesmih — saj je ravno kot udarni pesnik revolucije spodbujal s svojimi pesmimi skoraj slehernega tedaj živečega naprednega Slovenca. Poznamo ga tudi kot pisatelja. Zakaj pa so v prvi knjigi izšle kritike in eseji, na povse njegovo življenje in povedal je sam na tiskovni konferenci izidu knjige. „Narodnoosvobodilna vojna je bil čas dejanj — ne pa kritiziranja dejanj. Tedaj sem bil soočen z usodo — svojo, narodovo in svetovno in moje edino orožje je bila beseda. Tedaj sem o kritiki gledališča prešel v lastno dramo.“ (Citirano po spominu). Že pred vojno je pisal pesmi in drame — načrtno pa se je posvečal gledališki kritiki. Če Matej Bor — tedaj še Vladimir Pavšič — ne bi bil to, kar je — zaveden Slovenec in predan boju za vse pošteno in napredno — bi ga najbrž poznali predvsem kot dobrega in ostrega kritika ter esejista. Tako pa je kritik Vladimir Pavšič prepustil prvo mesto pesniku Mateju Bora. V zbirki njegovih izbranih del je knjiga kritik in esejev sicer prva — sledile pa ji bodo druge, ki nam z življenja in literature ne bodo razčlenjevale in presojele — pač pa poustvarjale in bogatile.

Ob šestdesetletnici, po štiridesetih letih književnega delovanja vsestranskega prizadevanja za ohranitev in napredek naroda, Matej Bor pripovedoval o svojih delovnih načrtih: konec minulih leta je dokončal komedijo, zdaj prevaja etruščansko poezijo in pripravlja antologijo; hkrati skupno z osveščeni in nepopolni ljudmi sveta se bojuje za ohranitev človekovega naravnega okolja, proti nepremišljenemu uničenju, ki ga nosi s sabo industrializacija. Kot vselej je tudi zdaj borben in napreden.

N. M.

Za Bojano Poljšak, nadarjeno učenko glasbene šole Vič-Rudnik, je srečanje z glasbo vedno nova radost — kot srečanje z dobro prijateljico — Foto: France Modic

Tekmovanje ob 500-letnici kmečkih uporov

Kmečki upori so poleg NOB najpomembnejše dogajanje v naši zgodovini. Tako kot drugod po Evropi pomenijo upori tudi pri nas razredni boj kmetov-tlačanov proti fevdalstvu in naših deželah, kjer je bil v času fevdalizma tako rekoč edini slovenski živelj kmečki, pa pomenijo hkrati tudi boj za samoophranitev slovenskega naroda. Zato je razumljivo, da proslavljammo njihove obletnice po vsej Sloveniji in da so se v proslavljanje vključili tudi šolarji.

Zavod za šolstvo SR Slovenije je ob obletnici razpisal natečaj za najboljše šolske naloge z naslovom Od kmečkih pultov do NOB in Kmečki pulti v našem lepšemu, ki so jih pisali učenci vseh slovenskih osnovnih in srednjih šol. Med najboljšimi nalogami, ki so jih poslale šole, je komisija pri zavodu za šolstvo izbrala za nagrade po tri iz osnovnih šol, iz srednjih strokovnih šol in iz gimnazij. Naloge kažejo zavzetost učencev za omenjeno problematiko; brez dvoma pa bi bile še boljše, če bi jih učenci pisali že ob strokovnih posvetih zgodovinarjev, zborovanjih, razstavah in poizidu novejših literature na omenjeno tematiko. Učenci so pokazali, da razumejo pomen kmečkih uporov za našo zgodovino in da znajo poiskati kontinuiteto med njimi in našim največjim revolucionarnim gibanjem — NOB. Zaradi tega in pa zaradi množične udeležbe učencev v natečaju lahko rečemo, da so se naloge posrečile, kljub nekaterim spodrslijajem v vrednotenju posameznih del.

Najboljše naloge so napisali in zato prejeli knjižne nagrade na zborovanju v Tolmini 27. aprila 1973 tile učenci osnovnih šol, srednjih strokovnih šol in gimnazij: Zvonka Arnoš, učenka 8. razreda osnovne šole Sečovelje; Mojca Zorko, učenka 8. razreda osnovne šole 29. oktobra v Šmarjeti pri Novem mestu in učenki 7. d razreda osnovne šole A. T. Linhart v Radovljici; Majda Bernjak, učenka 4. b razreda zdravstvene šole v Mariboru, Ernest Knez, učenec 3. a razreda šolskega centra poklicne in kovinarske šole Ravne na Koroškem in Bojan Maraz, učenec 3. razreda šolskega lesnega centra Jože Srebrnič v Novi Gorici; Jožica Fideršek, učenka 2. a razreda gimnazije Dušan Kveder v Ptuj, Karlo Bračun, učenec 4. e razreda gimnazije v Celju in Darja Gornik, učenka 4. a razreda gimnazije v Novem mestu. Hkrati z razpisom zavoda za šolstvo za najboljše šolske naloge je Zveza prijateljev mladine

v sodelovanju z zavodom za šolstvo razpisala tekmovanje krožkov pionirjev-zgodovinarjev na temo Le vkup, le vkup, uboga gamjina; metodologijo zanjo je izdelal profesor pedagoške akademije v Ljubljani Tomaž Weber. V končni izbor je prišlo 12 elaboratov in 14 šolskih glasil, ki jih je nato pregledala žirija pod predsedstvom prof. Webra. Žirija je razporedila naloge glede na tematiko in pretežni način obdelave v štiri skupine: 1. naloge, ki obravnavajo kmečke upore in kmetovo življenje z lokalno-zgodovinskega vidika in se opirajo pretežno na zgodovinske vire, 2. naloge, ki se ukvarjajo pretežno s kmetovim življenjem in se naslanjajo na etnografske vire, 3. naloge, ki predstavljajo izvečke iz sodobne znanstvene literature in drugih poročil o kmečkih uporih in 4. šolska glasila, v katerih so zgodovinski likovni in literarni prispevki, ki obravnavajo tematiko kmečkih uporov. Žirija je nagradila naloge naslednjih krožkov pionirjev-zgodovinarjev: iz prve skupine naloge: p. o. osnovne šole Miha Pintar-Toledo iz Velenja, p. o. osnovne šole Stranje, p. o. osnovne šole Spomenik NOB Cerklje; iz druge skupine naloge: p. o. osnovne šole Žužemberk in p. o. osnovne šole Murska Sobota; iz tretje skupine naloge: p. o. osnovne šole Peter Kavčič iz Škofje Loke in iz četrte skupine šolska glasila p. o. osnovnih šol France Bevk iz Tolmina, Raka, Ormož in Dušan Munih iz Mosta na Soči.

Elaborati zgodovinskih krožkov kažejo, da so pisali učenci naloge resno in prizadevno. Čeprav je bila v primerjavi s prejšnjimi nalogami sedanja tema težja, so učenci pod vodstvom mentorjev že pokazali večjo kritičnost kot doslej, tako pri vrednotenju zgodovinskih virov kot pri oblikovanju sklepov, pa tudi večjo natančnost pri navajanju virov in literature; to je verjetno že uspeh seminarja za mentorje zgodovinskih krožkov. Zavedati pa se moramo, da pri delu krožkov ne gre le za to, da si učenci širijo znanje zgodovine in da se postopoma seznanjajo z metodami raziskovalnega dela, marveč tudi za to, da se ob podrobnejšem proučevanju zgodovine naprednih gibanj idejno vzgajajo.

V natečaju za najboljše likovne izdelke na temo kmečkih uporov, ki ga je prav tako razpisal zavod za šolstvo, so dosegli prva mesta in prejeli nagrade naslednji učenci: Dušan Kardoš, učenec 7. razreda

osnovne šole Dobrova pri Ljubljani; Zdravko Bizjan, učenec 5. razreda osnovne šole Hinko Smrekar v Ljubljani, Jožica Štrubelj, učenka 7. razreda osnovne šole Kette in Murn v Ljubljani in David Terčon, učenec 6. razreda osnovne šole v Sežani. Posebno nagrado pa so prejeli učenci osnovne šole Kobariid za izredno kakovostna kiparska dela.

Desetino gradiva: šolskih glasil, likovnih izdelkov in zgodovinskih elaboratov je izbrala komisija za razstavo, ki je bila odprta 26. aprila 1973 v Tolmini. Likovni izdelki na razstavi so pokazali domiselnost, ustvarjalnost in izvirnost učencev, pa tudi poznavanje barvnih vrednot in kompozicije. Po odprtju razstave je bilo posvetovanje mentorjev zgodovinskih

krožkov, ki se ga je udeležilo 23 učiteljev. Na posvetovanju je ravnatelj goriškega muzeja prof. Branko Marušič predaval o tolminskem uporu. Po predavanju se je razvila živahna razprava o virih za zgodovino tolminskih uporov, o poteku upora leta 1713 in o pomenu kmečkih uporov za slovensko zgodovino.

Podelitvi nagrad se je razen predsednika občine Tolmin, predstavnikov družbenopolitičnih organizacij iz Tolmina, Zveze prijateljev mladine in zavoda šolstvo udeležil tudi podpredsednik odbora za proslavo 500-letnice kmečkih vstaj in 400-letnice slovensko-hrvaškega upora pri republiški konferenci Socialistične zveze Slovenije tov. Janez Zemljarič, ki je v imenu odbora pozdravil udeležence.

VIDA WEDAM

100-LETNI JUBILEJI OSNOVNIH ŠOL

Z zasilnim poukom v GORENJI TRIBUŠI (Tolmin) so pričeli leta 1873. Redna enorazrednica je bila ustanovljena leta 1885 s podružnico v Krtovčah. Pouk so imeli v najeti podstrešnici, ki je bila preurejena v učilnico. Poučevali so v slovenščini, in sicer vse do leta 1928, ko so odpustili vse slovenske učitelje in namestili italijanske. Po kapitulaciji Italije so pričeli pripravljati ustanovitev partizanske šole. Ustanovili so jo marca leta 1944. Kljub prekinitvam zaradi sovražnikovih napadov je delovala do konca vojne. Leta 1947 so šolo razširili v dvorazrednico. Tu je bil leta 1944 pedagoški tečaj za učitelje na Primorskem.

Zasilna osnovna šola v JAVORJU pri Litiji je pričela delovati leta 1873. Poučevali so župniki v mežnariji. Šele z odlokom kr. banske uprave v Ljubljani leta 1930 je bila ustanovljena redna enorazrednica. Naslednje leto so zgradili šolsko stavbo z dvema učilnicama. Med NOB so imeli pouk samo pol leta, nato so ostali otroci do decembra 1944 brez pouka; nemški učitelji se namreč niso upali živeti v kraju. Decembra 1944 so poslopje zasedli Nemci in ga spremenili v bunker. Močno poškodovano šolsko stavbo so leta 1946 obnovili.

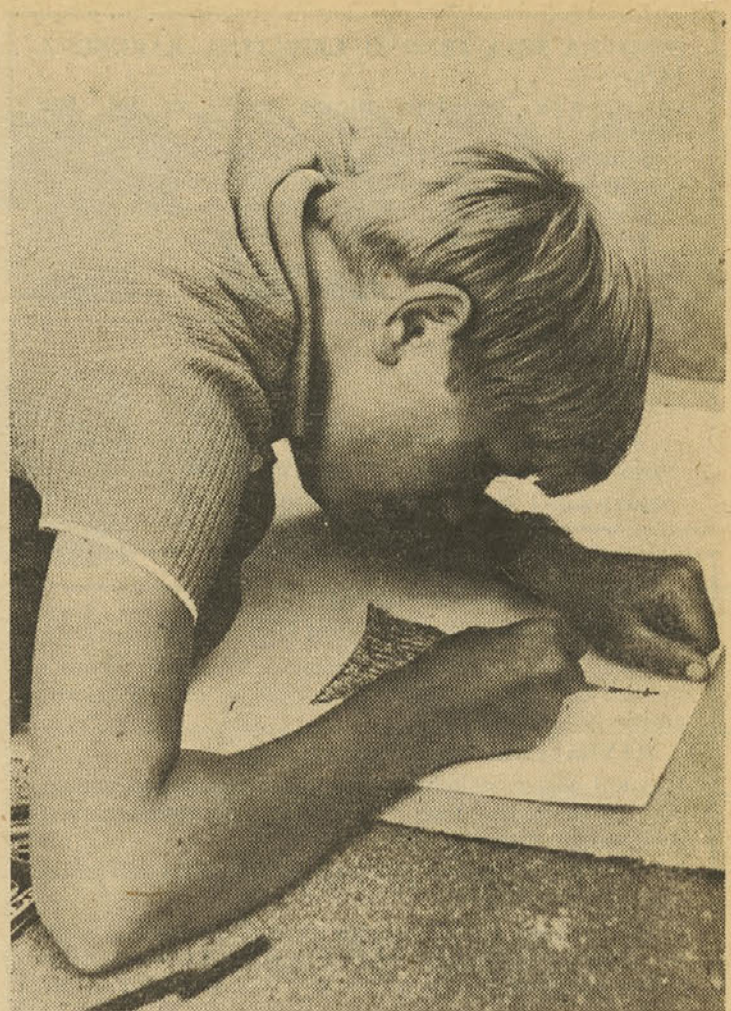
Do leta 1973 na KOBILJU (Lendava) ni bilo šole. Otroci so obiskovali šolo v Dobrovniku. Leta 1873 pa so v kraju zgradili leseno šolsko poslopje in pričeli z poukom. Na šoli so učitelji poučevali nekaj let v prekmurščini in nato v madžarščini. Leta 1893 so staro leseno šolsko stavbo podrl in na istem

mestu zgradili novo šolo. Šola je bila od ustanovitve do leta 1927 dvorazredna, to leto pa so jo razširili v trirazrednico. V Kobilju je dvojezična šola, ki je leta 1965 dobila novo sodobno šolsko stavbo.

Osnovno šolo v KOSTANJEVICI na Krasu (Nova Gorica) so ustanovili pred sto leti. Pouk so imeli v privatni hiši vse do leta 1913, ko so zgradili šolsko stavbo, čeprav so šolo že leta 1897 razširili v trirazrednico. Med prvo svetovno vojno je bilo šolsko poslopje popolnoma uničeno. Pouk so imeli nato ponovno v raznih privatnih hišah vse do leta 1929, ko so zgradili novo šolsko stavbo z dvema učilnicama in šolo razširili v trirazrednico. Od ustanovitve šole do leta 1923 je bil pouk samo v slovenščini, nato se je po Gentilijevi šolski reformi postopoma uvajala italijanščina. Novembra leta 1943 so pričeli v kraju s partizansko šolo, ki je bila zaradi bojev večkrat prekinjena.

Leta 1873 so ustanovili v LUČAH (Mozirje) enorazrednico. Pouk so imeli v kaplaniji. Čez tri leta je krajevni šolski svet kupil hišo z večjo sobo in jo preuredil v šolske namene. Število učencev je iz leta v leto naraščalo in šolska oblast je zahtevala, da kupi krajevni šolski svet primerno zemljišče za gradnjo šole. Ker krajevni šolski svet ni mogel sam preskrbeti zemljišča, je prevzel skrb za gradnjo šole okrajni šolski svet. Na novo zgrajeno šolo so odprli leta 1905 in jo razširili v dvorazrednico. Leta 1933 so šolo adaptirali; postala je trirazrednica. Šola se sedaj imenuje po skladatelju Blažu Arničju.

SLAVICA PAVLIČ

Vztrajno se je spoprijel z motivom ... S slikarske kolonije v Škofji Loki

Vzgoja in varstvo

LEPO OTROŠTVO ZA VSE

Zamisel o ustanovitvi oddelka za duševno prizadete se je porajala pri sistematskih pregledih predšolskih otrok pri centru za psihohigieno v Mariboru. Pred dvema letoma so ustanovili prvi oddelek pri vzgojno-varstvenem zavodu BORIS PEČAN. Oddelek je strokovno vezan na posebno osnovno šolo in na psihohigienski center. Otroka obravnavajo najprej v centru in ga začasno kategorizirajo, nato pa napotijo v oddelek za duševno prizadete otroke v vzgojno-varstvenem zavodu. V prvem letu je bilo v ta oddelek vključenih 14 otrok starih od 4 do 7 let. Njihova mentalna starost pa je dosegla povprečno 3 leta ali še manj.

V tem šolskem letu je vključenih v oddelek za duševno prizadete otroke pri vzgojno-varstvenem zavodu Boris Peče 16 otrok, ki so razdeljeni v dve skupini. Otrok biva v vzgojno-varstvenem zavodu od 6.30 do 15. ure. Delo si delita ortopedagog in vzgojitelj. Poudarek je na socializaciji otrok, kar je mogoče doseči z individualnimi treningi in skupno usmerjenimi zaposlitvami. Obseg, oblika in metodična izvedba so prilagojeni zmogljivosti otrok. Program usposabljanja je sestavljen za vsako trimesečje posebej in temu programu se tudi prilagajajo individualni programi.

V oddelku za duševne prizadete otroke so otroci obravnavani ortopedagoško, psihološko in logopedsko. Po dvomesečnem opazovanju otroka sestavi ortopedagog in psiholog individualni program usposabljanja, z natančno določenimi smotri. V ta program so vključeni tudi starši, ki doma nadaljujejo z individualno obravnavo otroka. Po teamski obravnavi in dosežkih specialnega pristopa so otroci usmerjeni v normalno okolje ali v oddelek za delovno usposabljanje. Najtežje prizadete otroke so vrnili v domačo oskrbo; nadalje jih obravnava ortopedagog na domu.

Sodelovanje s starši je vsakodnevno, ob prihodu in odhodu

otrok. Starši lahko opazujejo delo otrok pri raznih dejavnostih. Prirejajo skupne pogovore. Enkrat tedensko imajo govornilno uro. Starši radi prihajajo na pogovore, se za otroke vedno bolj zanimajo in jih potem tudi mnogo bolj razumejo. V pogovoru sodelujeta tudi psiholog in logoped. Na teamskih sestankih obravnavamo posameznega otroka kritično glede na individualni program, glede na njegove uspehe oziroma neuspehe in skupaj načrtujemo otrokov nadaljnji razvoj. Ugotavljamo, da je bil tak način dela doslej uspešen. Z ustreznim individualno-načrtno obravnavo so bili doseženi lepi uspehi tudi z otroki, ki imajo nižji inteligenčni količnik in večjo socialno zanamarnost. Tudi najtežji otroci so se vživeli v novo okolje in dosegli izboljšanje socializacije, ki je posebno očitna v korektivni obravnavi.

Nekako po dveh mesecih rednega dela opazimo, da se otrok umiri, začne se zanimati za igranje in okolje, vzpostavi socialne stike z vrstniki v zavodu in vzgojiteljem.

V Mariboru bi bilo treba organizirati več takih skupin za predšolske duševno prizadete otroke. Center za psihohigieno vodi razvid prizadetih otrok. Trenutno bi bilo treba vključiti vsaj še dvajset otrok. Žal je odziv odgovornih dejavnikov slabši in tako ostajajo otroci doma. Lahko si zamislimo družino, ki ima duševno prizadetega hiperaktivnega otroka in išče pomoč. Vzgojno-varstveni zavodi takega malčka odklanjajo, ker moti in onemogoča delo. Navadno ostane mati doma, ker mora posvečati vso skrb prizadetemu otroku, trpijo pa tudi drugi člani družine, posebno šoloobvezni otroci. Jasn je torej, kako nujno je vključevanje duševno prizadetih otrok v posebne skupine pri rednih vzgojno-varstvenih zavodih. Tudi prizadetim predšolskim otrokom naj končno posije sonce.

ZVONKA PETAN

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

RAZPIS DELOVNEGA MESTA

VPRAŠANJE: Osnovna šola je razpisala delovno mesto za podaljšano bivanje na nižji stopnji. Na razpis sem se prijavila, vendar nisem dobila pismenega odgovora. Šola je odprla tudi novo delovno mesto za razredni pouk, vendar tega mesta ni razpisala, temveč ga je zaposnila s tovariščico, ki je kandidirala na delovno mesto za podaljšano bivanje. Ali je šola ravnala v skladu s predpisi, ker ni delovnega mesta za razredni pouk niti razpisala niti dala pismenega odgovora na mojo prijavo? — L. H.

ODGOVOR: Zakon o osnovni šoli izrecno navaja, da se delovna mesta učiteljev, ki opravljajo vzgojno-izobraževalno delo poln ali vsaj polovični delovni čas, zasedajo po razpisu. Osnovne šole so dolžne razpisati tista delovna mesta za posamezne učne predmete ali skupine učnih predmetov, za katera ni ob upoštevanju učne obveznosti zasedenih najmanj 20 ur tedensko. Omenjena šola

torej ni ravnala v skladu z zakonom o osnovni šoli, ker delovnega mesta za razredni pouk ni razpisala.

27. aprila je začel veljati zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu, ki določa, da mora biti vsak prijavljeni kandidat pismeno obveščen o izbiri kandidata. S tem dnem pa so prenehala veljati določila TZDR, ki so obvezovala delovno organizacijo, da mora delavca pismeno obvestiti o sklepu, s katerim ga je delovna skupnost sprejela na delo, niso pa pismenega obvestila predpisovala za zavrnjene kandidate. Torej mora biti po novem vsak prijavljeni kandidat pismeno obveščen o rezultatih razpisa.

TANJA ŠAREC

OSEBNI DOHODEK

VPRAŠANJE: Kako se po samoupravnem sporazumu določa osebni dohodek učiteljem, ki imajo končano srednjo šolo in poučujejo na predmetni stopnji? — N. N.

ODGOVOR: Po samoupravnem sporazumu se na podlagi 8. čl. učitelj s srednjo izobrazbo razporedi v osmo skupino delovnih mest, ki ji pripada 220 točk. Tako izračunani osebni dohodek se lahko poveča zaradi izpolnjevanja v sporazumu določenih pogojev, kot so npr.: zasedanje vodilnega delovnega mesta, dodatki za pogoje dela in podobno.

T. Š.

BREZ POSEBNIH DOHODKOV

VPRAŠANJE: Končala sem študij germanistike in izredni študij na oddelku za pedagogiko. Zanima me, če mi pripada — glede na mojo višjo izobrazbo, kot jo ima večina prosvetnih delavcev — tudi višji osebni dohodek in ali lahko zahtevam osebni dohodek, ki gre delavcem, ki so opravili magistriraj? Poleg tega prosim, da bi mi pojasnili, kakšni so pogoji za pridobitev doktorata v prosvetni službi? — M. L.

ODGOVOR: Magistriraj se ne more enačiti z izobrazbo, ki ste jo pridobili s tem, da ste končali študij na dveh oddelkih filozofske fakultete, zato vam tudi ne pripada osebni dohodek, ki gre učiteljem, ki so opravili magistriraj. Samoupravni sporazum tudi ne predvideva kakih posebnih dodatkov za take primere.

Glede pogojev, ki so potrebni za doseg doktorata, pa se boste morali pozanimati na ustrezni fakulteti.

TANJA ŠAREC

KUPITE —
PREBERITE

OSNOVNA ŠOLA PRIMOŽA TRUBARJA LAŠKO

ponovno razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

- učitelja za slovenski jezik — P ali PRU, za nedoločen čas na centralni osnovni šoli Laško
- učitelja za matematiko — P ali PRU za nedoločen čas na centralni šoli Laško
- dveh učiteljev za razredni pouk — U ali PRU, za nedoločen čas na podružnični šoli Breze
- učitelja za razredni pouk — U ali PRU za nedoločen čas na podružnični šoli Vrh
- učitelja za razredni pouk — U ali PRU, za nedoločen čas na podružnični šoli Rečica.

OSNOVNA ŠOLA TRNOVO, LJUBLJANA, KARUNOVA 14/a

razpisuje naslednja delovna mesta za šol. leto 1973/74:

- učitelja matematike, PRU ali P za nedoločen čas
- učitelja za tehnični pouk, PRU za nedoločen čas
- učitelja za tehnični pouk, PRU ali absolvent PA za določen čas od 1. 9. 1973 do 20. 1. 1974.

Rok za prijavo je 15 dni od dneva objave.

DOM CENTRA STROKOVNIH ŠOL, LJUBLJANA — TITOVA 78

razpisuje

- dve prosti delovni mesti vzgojiteljic za nedoločen čas

Pogoj: pripravni — višja izobrazba pedagoške smeri.

Nastop dela 1. septembra 1973. Stanovanja ni.

Komisija za volitve in imenovanja SKUPŠČINE OBČINE LENDAVALA

razpisuje na osnovi 3. odstavka 89. člena zakona o osnovni šoli (Ur. list SRS, št. 9/68 in 14/69) delovno mesto

RAVNATELJA osnovne šole v Kobilju

Razpisni pogoji: učitelj osnovne šole z dokončano srednjo, višjo ali visoko šolo, vsaj 5 let vzgojno-izobraževalne prakse ter opravljen strokovni izpit.

Poleg formalnih pogojev morajo kandidati imeti tudi moralne-politične kvalitete.

Vloge z dokazili o izpolnjevanju splošnih in posebnih pogojev sprejema komisija za volitve in imenovanja skupščine občine Lendava. Rok za prijavo je 15 dni po objavi razpisa.

Delovna skupnost

OSNOVNE ŠOLE LJUBNO OB SAVINJI

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja za glasbeni in likovni pouk, PRU ali P za nedoločen čas.

Rok prijave 14 dni. Nastop službe 1. septembra 1973.

SVET ŠOLE II. GIMNAZIJE V LJUBLJANI, SUBICEVA 1,

preklicuje razpisa za učitelja latinskega jezika in za učitelja angleškega jezika, ki sta bila objavljena v 7. številki „Prosvetnega delavca“ za leto 1973. Hkrati razpisuje eno prosto delovno mesto za učitelja latinskega in angleškega jezika — oboje pod A — za nedoločen čas, P.

Nastop službe 1. septembra 1973.

Delovna skupnost

GIMNAZIJE VENO PILON AJDOVŠČINA

ponovno razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

- učitelja za slovenski jezik — P,
- učitelja za zgodovino in umetnostno vzgojo — P,
- učitelja za zgodovino in geografijo — P,
- učitelja za sociologijo, psihologijo, družbeno ureditev in filozofijo — P — nepolni delovni čas,
- učitelja za glasbeno vzgojo — P,
- učitelja za matematiko — P,
- učitelja za telesno vzgojo — moški — P,
- učitelja za telesno vzgojo — ženska — P,
- učitelja za likovni pouk in tehnično vzgojo — nepolni delovni čas,
- knjižničarja — nepolni delovni čas,
- laboranta za fiziko in kemijo — nepolni delovni čas.

SVET OSNOVNE ŠOLE DOBROVO

razpisuje prosta delovna mesta:

- dveh vzgojiteljic za predšolski oddelek, VZG — Dobrovo
- učitelja za telesno vzgojo — žensko, PRU ali P — Dobrovo
- dveh učiteljev za angleščino in angleščino-knjižničarstvo, PRU ali P — Dobrovo
- učitelja za glasbeni pouk, PRU ali P — Dobrovo
- učitelja za razredni pouk, U ali PRU (PA)
- socialnega delavca (moški ali ženska)

Vsa navedena delovna mesta razpisujemo za nedoločen čas.

Rok za prijavo je 15 dni po razpisu.

OSNOVNA ŠOLA KOBILJE PRAZNUJE

V naši mali obmejni vasi Kobilje opravlja že 100 let svoje kulturno in vzgojno-izobraževalno poslanstvo osnovna šola.

Ta visoki jubilej bodo vaščani, učenci in delovni kolektiv osnovne šole proslavili z raznimi kulturnimi in športnimi prireditvami. Sklepna proslava bo 1. julija 1973. Nanjo vabimo vse učitelje, ki so službovali na naši šoli, nekdanje učence ter prebivalstvo bližnje in daljne okolice.

Posebej se vabimo predvojne učitelje. Žal jih ne moremo osebno povabiti, ker nismo mogli dobiti njihovih naslovov.

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS — Izdaja štirinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer, namestnica urednice Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/I, Telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/I, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din — Št. tek. računa: 50101-678-47093.

Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643

SEMINAR ZA PRIDOBITEV PEDAGOŠKE IZOBRAZBE

Oddelek za pedagogiko in oddelek za psihologijo na filozofski fakulteti nameravata prirediti od 11. do 15. sept. 1973 pedagoško psihološki seminar na vzgojitelje v srednješolskih domovih in učitelje srednjih šol z visoko izobrazbo. Namen seminarja je olajšati pripravo na izpit za pridobitev pedagoške izobrazbe za učitelje srednjih šol in vzgojitelje v domovih za učence teh šol (Uradni list SRS, št. 40-311/68, Objave XX, št. 1-4/69).

Udeleženci naj bi se že pred seminarjem seznanili vsaj z glavnimi izpitnimi temami, zato da bi lahko potekal seminar čim bolj v obliki razprave. Interesenti za udeležbo naj se (s svojim naslovom) prijavijo tajništvu filozofske fakultete, Ljubljana Aškerčeva 12, do 30. junija 1973. Seminar se bo pričel v torek 11. septembra od 9. uri na filozofski fakulteti v sobi št. 416.

TAJNIŠTVO FILOZOFSKE FAKULTETE

OBVESTILO

„Če-jevke“ ljubljanskega učiteljskega letnika 53/54! Srečanje ob 20. obletnici mature bo v soboto, 16. junija. Zbrali se bomo ob 19. uri v kavarni Evropa — Ljubljana. Posebno vabljeni tudi razredniki Janko Sotošek in Franja Veselko.

MAJDA MENCINGER-VUOVIČ

Vzgojiteljska šola Ljubljana

OBLETNICA MATURE

Maturanti učiteljskega v CELJU — letnik 1953 — se bodo srečali ob 20-letnici mature, v petek, 22. junija 1973, ob 20. uri v gostišču HUM — LAŠKO. Prijave pošljite do 19. junija 1973 na naslov: Milko Vahčič, Osnovna šola A. Aškerc, Rimske Toplice — 63272

20-LETNICA MATURE

Maturanti novomeškega učiteljskega — letnik 1953 — se bomo srečali v soboto, 30. junija 1973, ob 19. uri na Bregu v Novem mestu.

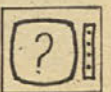
Pismene prijave sprejema: Peric Dragica, Ragov log 1, 68000 Novo mesto

20-LETNICA MATURE

Maturanti 4. b letnika učiteljskega v Ljubljani — letnik 1953, se bomo srečali ob 20-letnici mature 23. junija 1973 ob 19. uri v motelu Medno.

Za iniciativni odbor:

Franc Malovrh, o. š. Dobrova pri Ljubljani

ČETRTI TELEVIZOR V PLISKOVICI NA KRASU

Pri 4. zrebanju „Tudi vaš razred na brezplačen izlet“ je štiriletni Hinko Cerar izžrebal tele pošiljatelje vrečk pudinga ROYAL. TV sprejemnik Iskra Panorama dobita prvi in drugi razred osnovne šole Dutovlje, podružnica Pliskovica, izlete pa: 3. a razred osnovne šole Železniki; 4. razred osnovne šole Belokranjskega odreda Semič; 3. b razred osnovne šole Antona Šibelja-Stjenka Komen; 2. razred osnovne šole Dobrovo v Brdih; 3. razred osnovne šole Kozje; 2. razred osnovne šole Kočevska Reka; 3. razred osnovne šole Stara Cerkev; 1. a razred osnovne šole dr. France Prešeren, Žiri; 2. a razred osnovne šole padlih prvoborcev Žiri; 2., 4. in 7. razred osnovne šole Gornja Trebuša, p. Čepovan.

Tudi tokrat smo želeli obiskati prvonagrajenca in o njih kaj zapisati. Toda to se nam kmalu ne bi posrečilo, saj smo prišli tja šele ob koncu pouka, ko so mladi Kraševci že zapustili hram učenosti. Le tovarišico učiteljico smo še dobili pri delu. Za nekaj časa je pustila kontrolne naloge na kupu in prisedla.

„Naša šola je podružnica osnovne šole Dutovlje. Tukaj imamo navadno štiri razrede, vendar sta sedaj zaradi odsotnosti kolegice samo prvi in drugi. Tretji in četrti razred pa sta morala v Dutovlje, kar ni težko, ker jih tja vozi šolski avtobus. Prvi in drugi razred obiskuje 15 učencev, tretjega in četrtega pa 21; skupaj torej 36. Pa še ti niso vsi iz Pliskovice, ampak tudi iz okoliških zaselkov: Kosovel, Veliki dol, Tubelj, Škofi in Krajne vasi. Tudi te vozimo s šolskim avtobusom, pa čeprav so ti kraji oddaljeni poprečno le dva kilometra, le Škofi so 4 km od tod. Poleg Pliskovice sta dutovljski podružnični šoli še Tomaj in Stanjel. Delo z otroki poteka normalno, za kar skrbi tudi psiholog, ki ocenjuje sposobnosti učencev. Tiste, ki ne zmorejo normalne obremenitve, pošljemo v posebno šolo Strunjan. Ker je ta le preveč oddaljena, bodo menda odprli takšno šolo v Divači.

Učenci so še kar pridni, tudi učni uspeh je dober; k temu pa prispeva tudi to, da otrokom ni treba doma toliko delati, kot so včasih. Za učenje imajo dovolj časa.

Nekateri gredo po končani osnovni šoli v gimnazijo v Postojno, Koper ali Novo Gorico. Za vojaške kadetske šole in pedagoško gimnazijo ni zanimanja, vsaj za sedaj še ne. Nasprotno pa se veliko učencev odloči za trgovski poklic. Na našo stran prihajajo nakupovat mnogi Italijani. Zato je tukaj povsod dosti trgovin in trgovcev. Razvoj kraja je pripomogel k razrešitvi nekdanjih socialnih problemov. Mnogo naših ljudi je zaposlenih v bližnjih mestih, nekateri pa hodijo delat tudi v Italijo. Tisti, ki se še držijo zemlje, gojijo znameniti teran.

Kljub očitnemu napredku pa še vedno nimamo telefona v vasi. Le redko pride k nam kakšna pošta iz Ljubljane. Smo pač daleč. Vendar pa smo tudi na našo šolo dobili povabilo za sodelovanje pri akciji Kolinske.

Do sedaj smo se trikrat odzvali in že v tretjem poizkusu se nam je nasmehnila sreča. Televizor nam bo veliko pomenil, saj ga na šoli še nimamo. Morda vas zanima, kako smo zbirali? Preprosto, naročila sem otrokom naj prinašajo prazne vrečke kar meni, ker so za takšno organiziranje še premajhni. Vsak dan smo jih prešteli in računali, koliko nam jih še manjka do celotne pošiljke. Moram reči, da otroci zelo radi jedo puding. Jedli so ga že prej, vendar ga sedaj še več. Tudi odrasli ga imajo radi. Kljub temu da smo že bili izžrebani, ga bomo še naprej kupovali, saj je puding ROYAL zares dober. Vsem, ki do sedaj še niso imeli sreče, jo želim kar največ pri zadnjem zrebanju.

Temu voščilu se pridružuje tudi kolektiv KOLINSKE, ki vas vabi, da pošljete za zadnje zrebanje kar največ pošilk.

Naslednjič in hkrati zadnjič se bo ROYALOV boben zavrtel v začetku julija. Na svidenje in vso srečo!

JANEZ TOPOVŠEK

Z VSEH VETROV**SODELOVANJE FAKULTETE IN BANKE**

Ekonomska fakulteta in beograjska banka sta podpisali sporazum o dolgoročnem sodelovanju. Sporazum določa, da bo ekonomska fakulteta organizirala tečaje za obnavljanje znanja ter posebne magistrske in specialistične tečaje za diplomirane ekonomiste, ki so zaposleni v beograjski banki. Sporazum tudi predvideva, da bosta pri izbiri tem za doktorske disertacije, magistrske specialistične teze in diplomske dela sodelovala oba partnerja. Sodelovala bosta tudi pri organizaciji počitniške strokovne prakse rednih študentov ekonomske fakultete v beograjski banki in skupaj vodila politiko stipendiranja študentov rednega in podiplomskega študija. Poleg tega bo organizirala ekonomska fakulteta še poseben zgoščen pouk za izredne študente, ki jih bo poslala na študij beograjska banka.

To je prvi tovrstni sporazum, ki je bil dosežen v Beogradu. Predstavlja začetek reforme univerzitetnega študija (povezovanje znanosti z gospodarstvom, šolanje kadrov, ki jih potrebuje gospodarstvo itn.)

Predstavniki beograjske banke zatrjujejo, da se jim bo vloženih 200 tisoč din (kolikor jih bodo porabili v tem šolskem letu za izpolnjevanje svojih ekonomistov) zagotovo dobro obrestovalo. Denar, vložen v strokovno izpopolnjevanje, je prav gotovo dobro naložen.

DVOJEZIČNE ŠOLE

V mnogih deželah zahodne Evrope imajo dvojezične šole, npr.: v Franciji, Angliji, Irski, Zahodni Nemčiji in drugod. V Parizu je na primer šest šol, v katerih je drugi učni jezik angleščina; v nekaterih šolah vzhodne Francije imajo nemščino. Razumljivo je, da delo v to-

vrstnih šolah ni preprosto. Skoraj povsod govorijo učenec prostem času svoj materin jezik, drugega pa uporabljajo pouku. To pa pomeni, da osvoje bolj teoretično kot praktično. V Parizu določa za jezikovni pouk učitelje iz držav, katerih jezik poučujejo. Oba jezika seveda najbolje obvladujeta tisti otroci, ki ju vsak dan uporabljajo (npr. otroci iz Alžirije in nekaterih območij Welsa).

ŠTIPENDIJE UNESCA

V obdobju od leta 1948 so bile podeljene prve stipendije UNESCA) pa do šestanka, bil pred nedavnim organizirano Parizu — na njem so mednarodni strokovnjaki in predstavniki OZN obravnavali želje potrebe držav — članic v zvezi s stipendiranjem — je prejelo stipendije več kot 30 tisoč študentov iz vsega sveta.

Največ teh stipendij (več kot 43%) so izkoristili prosvetni delavci. Več kot 80% študentov je iz držav v razvoju: 20% iz afriških držav, 9% iz azijskih, 27% iz Azije, 28% iz držav Latinske Amerike in 10% iz Evrope in ZDA. Stipendisti držav Latinske Amerike izkoristijo stipendije v državah s tega kontinenta, medtem ko stipendisti iz držav drugih kontinentov odločijo predvsem bivanje v Veliki Britaniji. Te slede: stipendisti iz Francije, ZDA, na četrtem mestu pa Mehika.

KNJIŽEVNO BOGASTVO TURKEMENIJE

V Ašhabadu je zgrajena večja turkmenska knjižnica, njej bo shranjenih 3 milijona knjig. V tej srednjeazijski knjižnici je več kot 25 milijonov zvezkov. Knjige izposojajo brezplačno.

Kinematografi prikazujejo

nenadnih preobratov. Cezar David imata rada Rozalijo, Rozalija pa ima rada življenje, sonce, morje itd. V tem pa tudi zaplet filma. — n. d.

SEKSUALNO SPOZNANJE

je delo znanega režiserja Mike Nichols (Kdo se boji Virginie Woolf? Diplomiranec, Cat 22). V glavni vlogi nastopa igralec Jack Nicholson (poznani po filmu Pet lahkih komedij). Seksualno spoznanje je film, ki pripoveduje o dveh prijateljih, ki si vsak po svoje urata pot v življenje. Šer stazelo različna po značaju. Film je poln ostrih ironij na račun zakonolomstev. — n. d.

GETAWAY (Pobeg)

Sama Peckinpaha, režiserja dijanjskega rodu, ki je mogel eden najzanimivejših ameriških režiserjev srednje generacije. Film je posnet po romanu Jim Thompsona. Zgodba na videz podobna tisti o Bonnie Clyde, zgodba o dveh prestopnikih. Sproža asociacije in razmišljanje. Če Arthur Penn razvija misel o utemeljenosti kršnegakoli nasilja, pa doživlja Sam Peckinpah dekadenco družbe, v kateri vladata pohle in nasilje. Oblikovno je film redno impresiven. Preplah groza, trepet in odpor se zrcelita v dokaj surovem in nasnem ritmu filma. Režiserju se, z njegovim načinom filmske izražanja posrečilo napolniti kupo zla, nam pa je prepuščena možnost lastne opredelitve takega stanja. Film ni primeren za mlajše gledalce. — mb

MARSEILSKI KLAN

čisto avtorski film. Scenarij po svojem romanu napisal Jos Giovanni, ki je film tudi režiral. Jean-Paul Belmondo in Claude Cardinale sta zagotovila filmi dosti gledalcev. Skratka, film ki skuša nekaj povedati, a se to ne posreči. — mb